

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SAMFUNDET
FOR DANSK
GENEALOGI OG
PERSONALHISTORIE
STIFTET 1879

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

51 DE AARGANG

(9. RÆKKE 3. BIND 2.—3. HÆFTE)

1930

UDGIVET AF
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG
PERSONALHISTORIE

INDHOLD

	Side
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrifts første 50 Bind.	
1. Række 1—9. Række II. 1880—1929	I-LII
Uddrag af Biskop Jens Bircherods Dagbøger. 1658—1708. Ved Arkivar og Bibliotekar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet <i>H. Hjorth-Nielsen</i>	81
Victor Ronander. 1847—1929. Et Levnedsbillede fra Artist- og Museumsverdenen. Af Bibliotekar, Dr. <i>Joh. D. Landmark</i>	116
To københavnske Mandtal fra 1622. Meddelt af Arkivar i Rigsarkivet <i>E. Marquard</i>	155

I KOMMISSION: J. H. SCHULTZ ^{1/3} KØBENHAVN

JULI 1930

Spørgsmaal af genealogisk og personalhistorisk Natur kunne Samfundets Medlemmer erholde optaget i Tidsskriftet. Disse sendes til Samfundets Sekretær: Arkivar og Bibliotekar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet *H. Hjorth-Nielsen*, Malmøgade 5, St. København Ø.

Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie.

Medlemsbidraget er 12 Kr. aarlig.

Samfundet har siden dets Stiftelse i 1879 udgivet:

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

1. Række, Bind I—III (1880—82) ved *F. Krarup*.
1. — , — IV—VI (1883—85) ved *G. L. Wad*.
2. — , — I—IV (1886—89) ved *G. L. Wad*.
2. — , — V—VI (1890—91) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — I—III (1892—94) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — IV—VI (1895—97) ved *G. L. Grove*.
4. — , — I—II (1898—99) ved *C. E. A. Schøller*.
4. — , — III—VI (1900—03) ved *G. L. Grove*.
5. — , — I—VI (1904—09) ved *G. L. Grove*.
6. — , — I (1910) ved *G. L. Grove og Paul Hennings*.
6. — , — II—VI (1911—15) ved *Paul Hennings*.
7. — , — I—VI (1916—21) ved *Paul Hennings*.
8. — , — I—VI (1922—27) ved *Paul Hennings*.
9. — , — I—II (1928—29) ved *H. Hjorth-Nielsen*.

Foruden det aarlige Navneregister i Tidsskriftet findes i Aargangen 1892 Indholdsfortegnelse for 1.—2. Række (1880—91), i Aargangen 1904 Indholdsfortegnelse for 3.—4. Række (1892—1903) og i Aargangen 1916 Indholdsfortegnelse for 5.—6. Række (1904—1915).

Aargangene 1880—1882, 1898 og 1919 er udsolgt. Prisen for Aargangene 1883—1921 er 3 Kr. pr. Bind. Saalænge Beholdning forefindes, sælges Aargangene 1883—1921, med Undtagelse af de udsolgte Aargange 1898 og 1919, for et samlet Beløb af 100 Kr., der, om ønskes, kan afdrages med 10 Kr. pr. Md. Aftale herom træffes med *J. H. Schultz Forlag*. Aargangene efter 1921 koster 15 Kr. pr. Aargang. — Enkelte Hefter sælges ikke.

Personalhistorisk Tidsskrift kan kun erholdes, naar Medlemsrettigheder i Samfundet erhverves. Henvendelse herom sker direkte til Bestyrelsens Sekretær, Arkivar og Bibliotekar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet *H. Hjorth-Nielsen*, Malmøgade 5, København Ø. Foreninger og Biblioteker har Adgang til at blive Medlemmer af Samfundet.

Uddrag af Biskop Jens Bircherods Dagbøger 1658—1708.

Ved **H. Hjorth-Nielsen.**

(Fortsat).

1699.

- 1.(11.) Januar. Døde i Trundhiem **L a f r i d t z B r i x**, Præsident og øverst Borgemester udi samme Trundhiem Stad, anno ætatis 65.
- 2.(12.) Januar. Om Natten døde i Hiardemaal udi Thye Hr. **P e d e r N i e l s e n S e n g e l ø s**, Sognepræst til samme Meenighed, anno ætat...
6. Januar. **P e d e r L e r k e** til Lerkenfeld, Kongl. Mayts. Justitz- og Cancelli-Raad og Lands-Dommer i Nørrejylland, døde paa bemelte sin Gaard Lerkenfeld om Morgenen Kl. 3, anno ætat. 57.
7. Januar. *) Blef Justitz-Raad **P o v e l E g g e r s** af Kongl. Mayt. beskicket til at være Estats-Raad, efter at hand med Geheime Raad Moths eldste Datter vaar bleven forlovet.
- 12.(22.) Januar. Om Aftenen blef afgangne Ober-Secreterers og Estats-Raads Hr. **B o l l e L u x d o r p h s** Lig, som vaar til Dannemark fra Stockholm nedført i Trinitatis Kirke i Kiøbenhafn med adelig Fæhr begravet.
- 13.(23.) Januar. *) Om Natten Kl. imellem 12 og 1 døde paa Kiøbenhafns Slot meget hasteligen Hr. **A d a m L e v i n v o n K n u t h**, Herre til Gisselfelt, Ridder af Dannebrog, Kongl. Mayts. Geheime Raad og Ober-Kammer-Junker saa og Amtmand over Kiøbenhafns Lehn.
23. Januar. (2. Febr.). *) Resignerede Mag. **E i l e r J a c o b s e n E l e r t z**, Lector Theologiæ Aarhusiensis, samme sit Lectorat (som hand i 13 Aar hafde betient,) med en Oratione Latina, hvilken hand om Formiddagen in Auditorio ved Aarhus Domkirke holdte. Hvorpaa hans Successor in Officio, **J a c o b L o d b e r g**, strax derpaa eodem die holdte sin Orationem inauguralem sammesteds.
25. Januar. (4. Febr.). Ordinerede jeg udi Herrens Nafn in templo Botulphiano disse 3 hæderlige Præster: Hr. **F r a n d s N i e l s e n A r c t a n d e r**, Sognepræst til den Hellig Aands Kloster eller Hospitals Meenighed udi Aalborg. Hr. **N i e l s E r i c h s ø n G e r n e**¹⁾, Sognepræst til Lørslef og Ørding Meenigheder paa Mors, og Hr. **P e d e r A n d e r s e n B r ø n d l u n d**, Pastor adjunctus til Hellevad, Ørum og Hellum Sogner i Vendsyssel.
Blef Justitz-Raad og Told-Directeurs, **A n d r e a s G ü n t h e r s** Liig (som fra Helsingør til Kiøbenhafn vaar opført,) i St. Peders Kirke sammesteds om Aftenen begravet.

¹⁾ Gjern.

1699.

- 14.(24.) Februar. Døde i Slagslund Præstegaard i Selland Hr. J e n s B a n g, Sognepræst til bemelte Slagslund og Gangløse Mee-nigheder.
- 17.(27.) Februar. Om Aftenen blef afgangne Justitz-Raad P e d e r L e r k i s Liig udi Viborg Domkirke begravet.
- 19.(29.) Februar. Blef A n d e r s J a c o b s e n B o r k h o r s t, Scholæ Tistadianæ Collega, efterat hand hafde ladet sig høre for os i i St. Botulphi Kirke, antagen af Mag. Peder Recnberg til hans Huus-Capellan i Hr. M a d t z M o g e n s e n s Sted, ved min forregaaende Recommendation.
21. Februar. *) Beskikkede jeg N i e l s B a c h e, Studiosum Al-burgensem, til at være Hører i Thisted Skole udi A n d e r s B o r k h o r s t i s Sted, og lod hannem (med Forskrivelse til Scholæ Rectorem ibidem) henreyse til samme Functions Antagelse.
Blef Estats-Raad F r i d e r i c W i n d af Kongl. Mayt. kaldet og beskicket til at være Stift-Befalningsmand udi Aarhus Stift i afgangne Grev F r i i s i s Sted.
24. Februar. Døde i Odense hor. 3 p. Hr. J e n s S i m o n s e n A s s e n s, Medtiener i Ordet til Aasum Meenighed, anno minist. 35.
- 1.(11.) Marts. I Vor Frue Kirke Hafniæ blef Dn. C h r i s t i a n u s W o r m i u s, Wilhelmi fil. (som elders derforuden vaar designatus Professor ved Universitetit,) indviet af Biscop Bornemann til Adjuncti Pastoris Embede ved St. Nicolaj Meenighed der i Staden.
12. Marts. *) Døde i Trundhiem af calculo den nafnkundige og viit-berømte P e t e r S c h u m a c h e r, som tilforn kaldtis Greve af Griffenfeld og hafde for 23 Aar siden betient Gross-Cancelers høye Charge i Danmark.
16. Marts. Hafde Kongl. Maytts. Kammer-Herre, Greve H a n s S c h a c k Bryllup i Kiøbenhafn med Frøiken A n n a M a r g a r e t a R e v e n t l o w, Grev Conradi Reventlous, Kongl. Geh. Raads og Premier Ministers Daatter.
- 21.(31.) Marts. Døde i sin Præstegaard Hr. S a m u e l J e n s e n I l d, Sognepræst til Udbye og Ørslef Meenigheder i Selland.
22. Marts (1. April). Copulerede jeg i Mariager Kirke Mag. H o l g e r S c a n d o r p h, Sognepræst i Snedsted, og hans Brud A n n a E l e o n o r a L e s c h l e, Sal. Major Leschles Daatter. Jeg gjorde ellers Brudgommen baade til og fra Kirken Geleyde og lod mig siden til Brylluppet, som holdtis i Brudens Moders Fru Anne Sabine Leschles Huus, blandt de andre Giester indfinde.
28. Marts. Døde i Kiøbenhafn C a t h a r i n a D a v i d s d a t t e r, afg. Mag. J e n s W i n t h e r s, forudm Sognepr. til Hol-mens Kirke og Proust ved Søe-Staten, hans efterlatte Encke, anno ætatis 52.
29. Marts (8. April). Paa Sæbygaard i Vendsyssel hafde Velbyrdig J ø r g e n S k e e l, Kongl. Capitain, Bryllup med afgangne H o l g e r P a c h s i s Daatter, Jomfrue . . . . .
31. Marts. Indviiede jeg hora et loco sol. disse tvende hæderlige Præstmænd: Hr. A n d e r s J a c o b s e n B o r k h o r s t. Prousten Mag. Reenbergs Huus-Capellan, og Hr. N i e l s

1699.

Svend sen Kirke torp, Capellan og Medtiener til Snedsted Meenighed i Thy.

Ordinerede Doct. Johan Braëm udi Aarhus Domkirke disse tvende Præster: Hr. Jacob Seidelin, Sognepræst til Sønder og Nørre Onsild, og Hr. Hans Rimsøe, Sognepræst til Vagersløf og Villersløf.

- 1.(11.) April. Døde i Odense efter 4 Ugers Svaghed Doct. Jørgen Hannen¹⁾, Medicus practicus udi Fyen og Societatis Naturæ Curiosorum in Germania Collega, anno ætatis 53.
- 2.(12.) April. Samtykte jeg efter Scholæ Rectoris. Mag. Søfren Wares, Begiering udi Eylert Wessels, en nordsk Studiosi, Antagelse til første Leitze Hørers og Cantors Plads udi Aalborg Skole.
- 3.(13.) April. Bekom jeg fra Cancelliet Kongl. Mayts. allernaadigst Confirmation paa det Vocationsbref, som jeg hafde gifvet Jacob Eliason, Studioso, paa Øsløs, Wessløss og Arup Degnekald. Og vaar bemeldte kongl. Confirmation dateret Hafniæ d. 18 Martij.
Døde paa den Gaard Harekrog i Vendsyssel Fru Barbara Helena von Lewenklav, afgangne Oberst Lorendtz Steurchis efterladte Encke, anno ætatis 45to.
- 6.(16.) April. Paa Hammelmose i Vendsyssel døde Velbr. Christopher Skeel, Herre til Birkelse Stamhuus samt Harreskou udi Fyen, Kongelig Capitain ved Lif-gvarden.
12. April. Blef Sal. Doct. Jørgen Hanes Liig i St. Knuds Kirke i Odense begravet.
13. April. Om Formiddagen Kl. 8½ døde i Opslo Bispe-Residentz Doct. Hans Rosing, Biskop over Christiania Stift, anno ætatis 74. Episcopatus vero 35.
17. April. Confirmerede jeg Peder Berthelsen til Lendum Degnekald i Vendsyssel, hvor til han af Patronen, Velbr. Fru Christine Bech (som og self personligen mig herom besøgte) vaar kaldet og beskicket.
- *) Fick Jomfru Rosenkrands, som med Forgift hafde søgt at ombringe Jomfru Dalvig, sin Dom til at halshugges.
24. April. Paa den Herregaard Draxgaard udi Viborg Stift i Jylland døde Fru Catharina Vittinghof, afgangne Oberst Lieutenant Witbergs Enke, anno ætatis, viduit 40.
25. April. Blef Bispen over Christiansand, eller Stavanger Stift, Doct. Hans Muncck, af Kongl. Mayt. kaldet og beskicket til at være Biscop i Christiania eller Opslo Stift udi afgangne Doct. Rosingii Sted.
- 2.(12.) Maj. Om Formiddagen Kl. 10 døde i sin Præstegaard af en hidsig Sprinkel-Feber Hr. Otthe Jørgensen²⁾, Sognepræst til Øster- og Vestre-Hassing Meenigheder i Vendsyssel, an. æt. 41.

I Ingstrup Præstegaard i Vendsyssel døde ogsaa af samme Sygdom hor. 11 pomerid. Hr. Christopher Gies-

---

1) Hähne.

2) Stenløse.

1699.

sing, Medtiener og Pastor designatus til Ingstrup, Vester-Hiermandslef og Alstrup Sogner.

6. Maj. Der Kl. vaar 2 om Natten døde i Jerslef Præstegaard i Vendsyssel Hr. Friderich Boyesen, Sognepræst til Jerslef og Vester- Brøndislef Meenigheder, anno ætat. 45.
- 8.(18.) Maj. Kaldede og beskickedede jeg Christen Jensen Find, Studiosum, til at være Degn i Ingstrup, Vester-Hiermeslef og Alstrup Sogner udi den forrige ved Døden afgangne Degns, Jacob Thuesens Sted. Og hafde bemelte Chr. Find hidtil været Degn i ..... udi Viborg Stift, men formedelst samme Steds Ringhed, samt en fornemme Vens forregaaende Recommendation, befordrede jeg hannem derfra til obenbenefnte Degnekald i Vendsyssel.
- *) Hafde Baron Christian Gyldenkrøn, Friherre af Wilhelmsburg, Bryllup i Kiøbenhafn med Hr. Matthias Moths, Kongl. Geheime-Raads etc. yngste Daatter, Jomf. Amalia Margrethe Moth.
9. Maj. Blef Sal. Doct. Hans Rosings, Asloensis Episcopi Liig udi Christiania Kirke begravet.
10. Maj. Døde i Kallundborg Thomas Jenssøn, Borgmester og fornemme Handelsmand udi samme Stad.
- 16.(26.) Maj. Paa Klarupgaard i Viborg Stift i Jylland hafde Christopher Rosenørn Bryllup med Karen de Hemmer.
19. Maj. Ud paa Natten døde i sin Præstegaard Hr. Christian Grave, Sognepræst til Hinge og [Vinderslev] Meenigheder i Aarhus Stift, Sal. Dr. Eric Graves, Aarhusensium Episcopi Søn.
- 1.(11.) Juni. Blef afgangne Geheime-Raad Hr. Adam Levin von Knuths Liig om Formiddagen fra Holmens Kirke i Kjøbenhafn med Proces bortført til sit Begravelse-Sted ved hans Gaard Gisselfeld i Selland.
- Paa Haunøe i Nørre-Jylland døde i Barsel-Seng Cancellie-Raad Peder Benzons Frue Margrete Rantzou.
- 6.(16.) Juni. Hafde Hr. Oluf Pedersen Bagger, Sognepræst til Farum og Værløse Meenigheder i Selland, Bryllup i Christianshafn med Anna Sophia Byssing.
- 7.(17.) Juni. I Kiøbenhafn hafde Commerci-Raad Bendix Lassen til Aakier Bryllup med Biscopens i Selland Dr. Hendric Bornemanns Daatter, J. Hellvig Margrete Bornemann.
- 10.(20.) Juni. Nascitur in æde Pastoralis Særsluviensi Fioniaë mea e Fratre, Dr. Christiano Br. Bircherodio, Neptis primogenita, Silla Bircherodia.
- 16.(26.) *) Om Morgen Kl. 4 døde paa Stadsgaard i Nørre Jylland Baron Constantin Marselis, Friherre af Marselisborg, Herre til Stadsgaard og Nyegaard, anno ætatis 52.
30. Juni. Indviiede Bispen i Ribe Doct. Anker Anchersen in templo suo Cathedrali 6 Præster, som vaare: Hr. Peder Ibsøn Krægelund, Sognepræst til Starup og Nebbel i Bruske-Herred, ...
- 5.(15.) Juli. Hafde Rasmus Ryssing, Oeconomus i det kongl. Communitet, Bryllup i Kiøbenhafn med sin anden

1699.

- Hustru *Rebecca Helt*, Raadstuskriverens ibidem, *Christian Helts Daatter*.
- 9.(19.) Juli. Blef *M. Lodvig Stoud*, antehac Pastor *Otheniensis ad Templum Divi Canuti*, indviet i Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn til Biscop over Stavanger eller Christianssands Stift af *Episcopo Sellandiæ, Dr. Henrico Bornemanno*.
- 10.(20.) Juli. Vaar jeg med min Kieriste til *Jens Michelsens*, Kiøbhandler af Kiøbenhafn, og *Gertrud Engelbretsdaatters* Bryllup, som holdtis i *Scholæ Rectoris, M. Søfren Wares Huus*.
- 11.(12.) Juli. En Præst af Fiends Herred i Viborg Stift, nafnlig *Hr. Christen Skeel*, vaar hos mig og beklagede, at mand i hans Foreldris Begravelse i Sundby Kirke paa Morsøe haver nedsat fremmede Liig uden hans eller hans Medarvingers Tilstaalse. Jeg lovede at ville om dess Beskaffenhed inqvirere.
14. Juli. Blev tvende Præster af mig in æde *sacra Botulphiana* indviede, nemlig *Hr. Henric Klein*, Sognepræst til Jerslef og Vester-Brøndislef Menigheder, og *Hr. Habacuc Jacobsen Koch*, Sognepræst til Vester og Øster Hasinge Sogner.
18. Juli. Beskikkede jeg en *Studiosum Alburgensem*, nafnlig *Niels Hendrichsøn Aggaard*, til at være Hører og Collega i Nykiøbing Skole paa Morsøe og lod hannem strax til samme Embedes Antagelse bortreyse.
2. August. Hafde Ritmester *Frederich Juul* til Willestrup Bryllup paa Krastrup i Nørre-Jylland med *Jomf. Anne Due*, Cancellie-Raad *Bernt Dues* eeniste Daatter.
4. August. Døde paa Thimandsholm i Wendsyssel Velbyrdig *Johan Urne*.
11. August. Døde paa Asmild Kloster i Jylland *Mette Maria Broberg, Hans Langes*, Vice-Landsdommers i Nørre-Jylland, Hustru, efter en langvarig Siugdom.
12. August. Døde *Hr. Anders Søfrensen Ølby*, Sognepræst til Torup og Kvals Meenigheder i Jylland udi Viborg Stift.
19. August. Der Kl. vaar henved 2 Slet Eftermidd. døde i Aalborg *Velbr. Bernt Due*, Herre til Krastrup, Torstelund og Halkier, Kongl. Mayts. Cancelli-Raad, anno æt. 61.
Samme Tiid døde i sin Præstegaard af Svindsot *Hr. Erich Ostefeld*, Sognepræst til Owe, Wive og Walsgaard Meenighed i Viborg Stift, anno ministerii secundo.
22. August. Døde i Viborg Doct. *Niels Erichsen*, Medicus Practicus udi samme Stad, anno ætatis 46.
Hafde *Justitz-Raad Oluf Rømer* Bryllup i Kiøbenhafn med *Else Magdalene Bartholin*, *Justitz-Raad D. Caspar Bartholins* Daatter.
6. September. Hafde *Hr. Niels Ursin*, Sognepræst til Nørholm Meenighed i Viborg Stift, Bryllup sammesteds med.....
14. September. *) Om Aftenen Kl. henved 8 slet døde i Aalborg efter en meget langvarig Svaghed *Mag. Peder Clausen Reenberg*, Sognepræst til Sanct Botulphi Kirke og Proust over Clericiet sammesteds anno 56 ministerii.
- 18.(28.) September. Døde i Kiøbenhafn Slotz-Præstens *Mag. Peder Cølers* Hustru, *Christendse Pedersdatter*, der

1699.

- hun havde levet med hannem i Ægteskab i 27 Aar og 4 Maa-
neder.
22. September (2. Oktbr.). Giorde jeg vor Proustis og Sognepræstis
Sal. Mag. Peder Reenbergs Liig udi en høyanseenlig
Forsamling Geleide til sit Sove-Kammer i St. Botulphi
Kirke og forretted self tienisten over det med Jordpaaka-
stelse og Liigprædiken.
- 5.(15.) October. *) Havde Estats-Raad Christen Skeel Ot-
t h e s e n til Walløe Bryllup i Kiøbenhavn med Geheime-Raad
Hr. Christian Siegfriid von Plessens Daatter.
10. October. I Christiania døde Fru Kirstine Bang, afgangne
Doct. Hans Rosings, Christianiensis Episcopi efterlatte
Enke, et halft Aar efter velbemelte hendes Salige Mands
dødelig Afgang.
25. October. Forrettede jeg i Hellevad Kirke Hr. Peder Bron-
l u n d s, loci Pastoris, og hans Bruds, G u n d e l A n d e r s-
d a t t e r Halsis Copulation.
31. October. Peder Reenberg besøgte mig om Aftenen og
gaf mig tilkiende, at voris nu regierende Konge hafver naa-
digst beskikket hannem til at være virkelig Borgemester i
Aalborg, foruden de andre tvende, efter at hand tilforn
(i den afdøde Konges Tid) ickun vaar Vice-Borgemester.
- 10.(20.) Novbr. Indviiede Biscop Braëm udi Aarhus Domkirke
disse 3 Præster: Hr. Peder Pandrup, Sognepræst
til Sabroe, Faarup og Lading Menigheder, Hr. Jacob
S i n d i n g, til Hvorum og Snebum, Sognepræst, og Hr.
R a s m u s L a n g, Medtiener i Randers.
14. Novbr. Døde Bente Randulf, Hr. Amtsforvalter Jens
K n u b s over Calløe, Haureballegaard og Stiernholms Amter,
æt . . . .
- 19.(29.) Novbr. Paa Ullerupgaard i Thye døde Christian Mor-
t e n s e n L e l i u s, som fordem havde været Borgemester
i Thisted, men siden i mange Aar paa bemelte sin Gaar re-
siderede.
- 1.(12.) Decbr. Blef vor Sognepræst Hr. Claus Christian
R e e n b e r g i Herrens Nafn af mig indviet udi St. Botulphi
Kirke.
- Om Aftenen havde Cammer-Raad Jens Wissings
Enke Ingeborg Foss mig og min Kieriste samt ad-
skillige flere gode Venner til Giest, saasom Ja-ord samme
Tiid blef holden imellem hendes Søsterdaatter Bodild
M a r g r e t e R o s e n s t a n d og Hr. Peder Goiske,
Sognepr. i Westerviig.
3. December. Prædikede i vor Sognekirke M. Jacob Langebek,
Cleri Alburgensis Præpositus, og installerede novum Pa-
storem Hr. Claus Christian Reenberg med det
kongl. Vocations-Brefs samt min Collatzis Oplæsning.
- 18.(28.) Decbr. *) Velbr. Erich Kaas paa Fadersbøll i Thye
tilskikkede mig Kongl. Mayts. Bref af d. 31. Octbr. at hand
maa komme udi Egteskab med sin Farbroderdaatter, A n n e
H e l v i g K a a s, naar hand først, efter min billig Sigelse,
faar givet noget til neste Hospital. Og skref hand mig derhos
til med Begiering, at jeg i Henseende til hans slette Tilstand

1699.

vilde herudinden bruge nogen lemfeldig Moderation med hannem.

Kaldede og beskickedede jeg Christen Pedersen Hald, Studiosum, til at være Sæde-Degn til Lørslef og Ørding Meenigheder paa Mors, efter at hand sin Eed for samme Embede hos mig hafde aflagt. Og lod jeg hannem saa strax didhen forreyse.

24. December. *) Blef General Lieutenant Samuel Christopher von Plessen efter Kongl. Ordre udi sit Huus i Kiøbenhafn arresteret og med 12 Musqveterer bevaaget. Brigadier Krabbe forkyndet ham Arresten og fratog hannem sammetiid, jussu Regio, Ridder-Ordenen af Dannebrog. Aarsagen til denne Unaade vaar hans uforsvarlig Forhold paa Møen, der hand i den forrige Konges Tiid vaar Oberst over Gvarden. Saasom mand i disse Dage efter saadan hans Administration sterk inqvirerede.

Christian Alst, Commandeur-Capitain paa de octroyerede danske Skibe til Ostindien (hvor hand hafde gjort adskillige Reyser og vaar nu i dette Aar sidste Gang derfra igien hiemkommen) døde i Kiøbenhafn af en hidsig Siugdom.

26. December. Døde i Aarhus Catharina Schumacher, afgangne Jørgen Føghs, fordem Stads-Oberstes og Borgemesters i Kiøbenhafn, saa og Assessor i Høyeste Ret, efterlatte Encke, anno ætat. 56.
31. Decbr. (10. Jan.). Døde i Kiøbenhafn Karen Creqvide la Roche, Sal. Capitain Alstis efterlatte Vidue, otte Dagen efter sin Husbund, af samme Svaghed, nemlig en heftig Spinkelfeber.

1700.

- 9.(19.) Januar. Blev Justitz-Raad Paul von Klingenberg, Oluf Hansen, Holger Reets, Friderich Christian Adeler og Hans Rosencreutz til Estats Raads Charge af Kongl. Mayt. ophøvede.
- 10.(20.) Januar *) Borgemester Christen Rhuus af Sæby kom i mit Huus ante meridiem med ny Klagemaal over deris Sognepræst Hr. Melchior¹⁾, formedelst at hand med adskillig ulofflig Kiøbmandsskab og Forprang gjør deris By og Borgere Indpas og Forfang i deris borgerlig Næring.
- 11.(21.) Januar. Resignerede Hans Excell. Geheime Raad Hr. Christian Siegfried von Plessen med en siirlig Afskiedstale udi det kongl. Rente Cammer i Kiøbenhafn sin Oberdirection over samme kongl. Cammer Collegio, som hand til det gemene bedste og med Undersaaternis store Fornøyelse i 8 Aar berømmeligen hafver ført.
- Derpaa blev strax disse 3 Herrer, Geheime Raad Hr. Knud Tott, Geh. Raad von Breitenow og Estats Raad Hans Rosencreutz, af Gross Canceller Greve Reventlow paa Kongl. Mayts. Vegne udi samme Cammer-Collegio publice installerede og indsatte til at være samtlige de høyeste Directeurer ibidem ved de kongelige Finanses.

---

¹⁾ Hiardemaal.

1700.

- 13.(23.) Januar. I Kiøbenhafn tildrog sig den ulychelig Hendelse, at Oberst Lieutnant *Landsberg*¹⁾ sig selv [paa] forsetlig Viis ihielskiød. Hand blev dog siden, efter kongl. Til ladelse, udi Kiørgaarden i Stilhed begravet.
- 21.(31.) Januar. Prousten i Jerslef Herred, Hr. Anders Jensen, consulerede mig skriftlig, om et geistlig Værgemaal motte *Kield Andersen Nors Studioso*, nu i et Krohuus ved Skarvad vohnhafftig, betrois. Jeg svarede affirmativé her til, at saafremt Manden elders befindis at være vederheftig, eller vil for samme Formynderskabs Antagelse stille fornøvelig caution, ...
22. Januar (1. Febr.). Circa horam secundam nocturnam beata morte expiravit *Alburgi honestissima Matrona Eddela Nicolai filia, Beati Dn. Andreæ Matthiæ*²⁾, ædis *S. Spiritus Pastoris, relicta Vidua*, anno ætat. 72.
29. Januar. Lod jeg afgangne *Eddele Nielsdatters*, Sal. Hr. Anders Mathiasens Enkes Liig (efter mit til den Salig *Matrone* gjorde Løfte) hæderligen til Jorden bestedige i St. Botulphi Kirken. Liigprædiken holdte jeg selv over hende.
31. Januar (10. Febr.). Ordinerede *Episcopus Wiburgensis*, Dr. *Henrich Gerner* i sin Domkirke Hr. *Hans Michelsen Harboe*, Capellan til Nibe og Woxlev Meenigheder. Og vaar denne den sidste Præst, som velbem. Biscop *Gerner* hafver indviet.
- 2.(12.) Februar. Stod jeg Fadder af Organistens til St. Botulphi Kirke, *Hans Lafridsens*, liden Datter *Anna Catharina*, som blev døbt i Vor Frue Kirke af Mag. *Jacob Langebeck*.
3. Februar. Gick Geheime Raad Hr. *Friderich von Gabel*, som af Kongl. Mayt. vaar beskicket til at være Vice-Statholder i Norge, til Skibs fra Kiøbenhafn ad Christiania, der sit høye Embede at antræde.
8. Februar. Om Aftenen døde udi Wraa i Wendsyssel *Kirsten Skadde*, Major *Peter Modtzfelds* Frue, i Barsel-Seng, anno ætatis 40.
- 9.(19.) Februar. Blef Amtmand *Povwisk* i Norge af Kongl. Mayt. beskicket til at være Stifts-Befalingsmand udi Christianssands eller Stavanger Stift.
- I Aarhus Domkirke ordinerede Biscoppen Dr. *Johann Braëm* disse tvende Præster Hr. *Bernt Suhr*, Sognepræst til Wiby og Tising Sogner, og Hr. *Berthel Mygind*, Sognepræst til Hasle, Skeiby og Liisberg Meenigheder.
3. Marts. *) Blef Grefinde *Birgitta Skeels*, Geheime Raad Hr. *Knud Totts Fruis* Liig udi St. Nicolaj Kirke i Kiøbenhafn om Aftenen med høyanseelig Comitæt begravet.
5. Marts. *Georg Linker*, Kongl. Majestets af Danmarck, Cancelli-Raad og Resident i den Nieder-Sachsiske Kreis, døde i Hamburg, anno ætat. 68.
8. Marts. Hafde jeg Skrivelse fra Professor *Bircherod* i Kiøbenhafn, som giver mig tilkiende sin Sisters *Christiane*

---

1) Gerhard Conrad Landsberg.

2) Anders Mathiesen Førslev.

1700.

- Charlottæ Forlovelse med Raadmand Jørgen Meulengracht.
- 10.(20.) Marts. *) Blef Hendes Høye Naade, Hr. Feltmarskall-Lieutenant Christian Gyldenløves Gemahl, som 1 Decembri sidst afvigt vaar ved Døden afgangen, hendes Lig med prægtig Sørge-fær om Aftenen i Vor Frue Kirke Hafniæ begravet.
15. Marts. Blef Sal. Julius Friderich Friedenreich, som vaar Provisor udi sin Moders Magdalene Kalous Apothek i Aalborg, begravet i Vor Frue Kirke.
17. Marts. Paa en Lystgaard i den Landsby Wraa i Vendsyssel døde hor. 2 antem. Bodild Dankelsdatter, som fordem hafde vaaren gift med M. Hans Pedersen Calundan, Scholæ Rectore i Roskild, og siden med M. Arnold Rhumann, Lectore Theologiæ sammesteds. Hendes Alder vaar 77 Aar.
23. Marts. Vaar jeg med min Kieriste til Hr. Peder Goiskes, Sognepræstis i Westerviig og Ager, og Bodild Margrete Rosenstands Bryllup, som i en fornemme Forsamling holdtis udi Brudens Mosters, Ingeborg Fossis, Huus.
24. Marts. Skref jeg til min Svoger, Mag. Peder Schade i Roeskild, og lod hannem i Fortrolighed viide, hvad machinationes en viss Person brugde, hannem og hans Med-arvinger til Nachdeel ved Skiftet efter deris Sal. Moder, Bodild Mag. Rhumands, og raadde jeg hannem derfor, at hand sig cito her over vilde forføye.
31. Marts. Hafde Hans Lange, Vice-Landsdommer i Nørre-Jylland, Bryllup i Viborg med Jomfru Charlotta Amalia Gyldenspar, afgangne Estats-Raads Albert Gyldenspars Daatter, som vaar i Stift-Amtmandens ibidem Baron Friderich Kraghs Huus at være.
2. April. Paa Hollegaard i Fyen hafde Sognepræsten i Skamby, Hr. Ananias Leermann, Bryllup med Mette Jensdatter, afgangne Jens Erichsens, fordem Consulis Otheniensis, Daatter.
8. April. Døde i Kiøbenhavn Fr. Dorthie Nielsdaatter, Sal. Mag. Peder Willadsens, fordem Biscops i Viborg, efterlatte Enke, anno æt. 72, Viduit 28.
14. April. Døde paa Bannerlund i Vendsyssel Velbr. Eiler Banner, som for mange Aar siden, nemlig in bello Dano-Svetico ann. 1657 usq. ad 1660 hafde betient Ritmesters charge her i Riget, men siden levet vitam privatam paa sit Gods.
20. April. Hafde Hr. Mads Mogensen Vogelius, Sognepræst udi Hiardemaal, Bryllup i Aalborg med Usse Jensdatter Almstrup.
21. April. Døde i Kolding Maren Jeremiasdatter Wolff, Sal. Mag. Anker Søfrensens, fordem Pastoris Koldingensis et Præpositi Bruschensis efterlatte Enke og Episcopi Ripensis Doct. Anchers Moder, an. ætat. 76, viduit . . . . .
I Odense Landemode creerede Episcopus Doct. Th. Kingo tvende Præpositos, nemlig M. Hans Liime, Sognepræst i Medelfar, til Proust i Wendsherrid, og Hr. Hans

1700.

- Giødseⁿ), Sognepræst i Avernes, til Proust i Skammerred.
25. April. Døde i Rold Præstegaard i Viborg Stift Hr. Niels Blichfeld, Sognepræst til bemeldte Rold og Willestrup Meenigheder og Proust ofver Hinstedherrid, anno ministerii 13.
27. April. Døde i sin Præstegaard Hr. Mads Hessel, Sognepræst til Hierm, Gelsing og Wenn Menigheder i Nørre-Jylland.
30. April. Indviede Episcopus Aarhusiensis Dr. Johan Braëm in templo suo Cathedrali disse fire Præster: Hr. Peder Aaboe, Sognepræst til Welløv, Hr. Gregers Brun, Sognepræst til Gierrild og Hemmet, Hr. Mogens Blichfeld, Sognepræst til Skifholm og Skouby, og Hr. Niels Holmboe, Medtiener til Torrild og Vedslet Sogner.
1. Maj. Indstillede sig hos mig en Studiosus, ved Nafn Hans Jørgensen Kiærgaard, med skriftlig Begiering fra Hr. Laurids Hansen²⁾ i Haverslef, at jeg hannem til hans Personal-Capellan vilde ordinere, eftersom hans Øynes Siun er hannem udi Siugdom forgaaen, saaat hand Embedet icke lenger self kand betienne.
2. Maj. Resignerede Hr. Bartholomæus Deichmann, Sognepræst til St. Knuds Kirke i Odense og Proust i Odense Herred, med en Afskieds Prædiken ibidem, samme sit Embede, eftersom han vaar af kongl. Mayt. derfra kaldet og beskicket til at være General-Superintendent i Oldenburg og Delmenhorst.
5. Maj. Amtsforvalteren Peter Klein beklagede sig for mig, at hans Søn Hr. Hendrich i Jerslef ald for haardt skal være opbunden ved den contract, som imellem hannem og Enken der paa Steden er oprettet, og gaf hand Skylden fornemmelig paa Herrids-Prousten og Hr. Jens i Østerbrøndislund, at de Manden skal have forcerit til uliidelig Vilkaar at indgaa. Jeg svarede hannem, at endog jeg ikke kunde negte, at hans Søn sig jo til en meget anseelig pension hafver forskreven, saa var hand dog myndig og selfraadig, der hand contracten indgik og underskref, saa at det for billigen kunde hedde: Volenti non fit injuria.
11. Maj. Blef Nicolaj Wind til Sandagergaard med Cancellie-Raads Titel af Kongl. Mayt. i Kiøbenhafn aflagt.
13. Maj. Beskickedede jeg Christopher Ottho Schmidt (en Bardskers Søn af Aalborg, som anno superiore hafde sammesteds fra deponerit), til at være Hører i Sæby Skole i Vendsyssel, efter Rectoris Nicolai Musæi præsentation.
14. Maj. En Tiimes Tiid efter Midnat døde i Viborg Doctor Henric Gerner, Biscop over samme Viborg Stift, anno ætatis 71, Episcopatus vero 8vo, der den salig Mand i 10 Dage hafde vaaren upasselig af et sær Tilfæld i Halsen, som hannem d. 3. hujus over Aftensmaaltid vaar paakommen.
16. Maj. Døde i Wisby Præstegaard i Aarhus Stift Thyre Beata Kølichen, Hr. Lyder Lassens, Sogne-

---

¹⁾ Giødesen.

²⁾ Tanche.

1700.

- præstis i Korsør, Hustrue, af en sterk Sprinkel-Feber, paa den Tiid, da hendis Mand vaar i Kiøbenhafn og magistrerede.
17. Maj. Gaf min Faster *Dorothea Birchero*d, Sal. Doct. *Henrich Gerner*s, mig ved Skrivelse tilkiende Velbemt. sin salige Mands dødelig Afgang og inviterede mig og min Kieriste til hans Begravelse.
23. Maj. *) Om Formiddagen Kl. 8 døde i Kiøbenhafn *Hans Excellence Hr. Jens Juul*, Friherre af Julinge, Herre til Juulund, Urop, Thostrup etc., Ridder af Elephanten, Kongl. Mayts. General-Admiral, Geheime-Estats-Justitz og Cancelli-Raad, Præsident i Admiralitets- og Commerci-Collegiis, en fordrefflig Minister og umistelig Herre for Riget i disse Tiider.
4. Juni. Ledsagede jeg *Episcopi Viburgensis* Sal. Doct. *Henrich Gerner*s Liig til sit Hvilested i Viborg Domkirke. Liigprædiken holdte Sogne-Præsten og Prousten ibidem *Mag. Søfren Sevel*.
9. Juni. Hafde Cancellie Raad og Amtmand over Silkeborg og Mariager Amter, *Hans Nansen*. Bryllup med *Tyge Jespersen* til Matstrup og Schaarupgaard, hans eniste Daatter ved *Ane Kirstine Bording*.
17. Juni. Paa Thodbølle i Thye hafde *Diderich Braës* til Kockedal, Assessor i Cancelliet, Bryllup med sin anden Hustru.
24. Juni. Om Morgenen tilig indviede jeg i Sundby Kirke *Hans Jørgensen Kiergaard*, Medtiener i Ordet til *Haverslev* og *Beistrup Meenigheder* i Østerhanherrid. Døde i Kirketorp Præstegaard i Viborg Stift *Hr. Søfren Hansen Ørting*, Sognepræst til *Wegerby* og *Bislef Meenigheder* ibidem, anno ætat. . . . . Minist. 13.
9. Juli. I Nykiøbing paa Mors døde Frue *Helvig Sandberg*, afgangne *Sivert Brokenhusis* Enke, anno ætat. 83.
11. Juli. Borgemester *Reenberg* besøgte mig om Eftermiddagen med Begiering paa hans egne og hans Medarvingers Vegne, at jeg vilde giøre vel og forrette Liigprædiken førstkommande Fredag over hans Hustruis Moder, *Mette Sal. Jens Erichsens*, en fornemme riig Encke, som vaar den 9. hujus om Aftenen, anno ætatis 7. ved Døden afgangen¹⁾.
22. Juli. Ambtsforvalterens over Aalborg-Huus, *Børlum* og *Segelstrup* Ambter, *Peter Kleins* Hustru, *Catharina Ravn*, døde om Natten paa deris Gaard *Høstmark*.
23. Juli. Blev disse tvende Præster in templo Cathedrali Arhusiensis af Biskopen Doct. *Braëm* indviede: *Mag. Clemend Poulson*, Sognepræst til *Linde* og *Dallerup*, og *Hr. Rasmus Pedersen Søby*²⁾, Sognepræst til *Gierne* og *Skanderup*.
25. Juli. Blef *Hr. Bartholomæus Deichmann* i Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn indviet til Biscop ofver *Wiborg* Stift af *Sellandiæ Episcopo Dr. Henrico Bornemanno*.
30. Juli. Døde i Kierteminde i Fyn *Otthe Jenssen Rosenberg*, Raadmand sammesteds, *Vir civili prudentia, integritate vitæ, et amænitate morum conspicuus*.

---

¹⁾ Begr. 16. Juli. Høndes Navn var *Mette Jacobsdatter*.

²⁾ if *Wiberg*: *Kiærbye*.

1700.

1. August. Prousten M. Jacob Langebech besøgte mig efter Aftensang med den Begiering, at jeg vilde give hannem min consentz til at antage sin yngste Søn Fridericum til sin personal Capellan, saasom hand, formedelst Alderdoms Skrøbelighed, icke nu vel kunde udstaa de mange (ved Embedet forrefaldende) besværlige labores.
4. August. Giorde jeg Sophia Clerks [Johan Adolph Clerks til Kye Proprietarii Daatter som vaar død i Mag. Søfren Wares Huus,] hendes Liig Geleide til sit Hvilested i Vor Frue Kirke.
5. August. Kaldede og beskickedede jeg Anders Christensen til at være Degn i Snedsted i Thy udi den forrige ved Døden afgangne Degns .....
6. August. Velbr. Henrich Bilde til Bangsbo |: som efter Fundatzens Liudelse haver Jus Præsentationis hæreditarium til Stipendium Schelianum, legerit til en Studiosi Academici Underholdning :| vaar hos mig om Eftermiddagen med Begiering, at hans Børns Præceptor Matthias Beringius motte worde indskreven til at nyde det først, nest efter Christopher Blymester, som nu oppebaar det. Hvilket jeg lovede, at skulde see.
8. August. Om Morgenen tiilig døde i Kierteminde Matthias Schacht, Rector Scholæ sammesteds, af en hidsig Sprinckel.
14. August. Eftersom afgangne Knud Langs, forrige Byfoget i Lemvig, hans Sterboes Forvaltere indgaf til mig en skriftlig Besværing over M. Holger Schandorph, fordi han forbød bemelte Sal. Mands og hans Hustruis Liigs Nedsættelse i Snedsted Kirke i en Begravelse, til hvilken de, efter Skiøde og Konge-Bref, hafde lovlig Adkomst, saa meddeelte jeg dennom en Ordre til hannem, at hand dennem ved bemte. Liigs Nedsættelse ingen videre Behindring skulde gøre, men hvad Præention eller Fordring mand ellers hos obenbenefnte Knud Lang og hans Arvinger paa Kirkens Vegne kunde have, motte hand i Sterbboen indgive.
19. August. Døde i Nibe Hr. Lafridtz .....¹⁾.
20. August. Indviede jeg i St. Botulphi Kirke Hr. Friderich Jacobsen Langebech til sin Faders Mag. Jacob Langebechs Personal Capellan og Medtiener i Ordet til Vor Frue Kirke her i Staden.
Døde i Glykstad Hr. Andreas Paul Liliencron, Ridder, Kongl. Mayts. af Dannemark Gehcime Raad og Cancellar i Holstein, anno ætatis 76.
28. August. Confirmerede og beskickedede jeg Nicls Jensøn, som hid indtil paa nogle Aars Tiid hafde været Degn i Sønderhaa til at være herefter Degn i Skyum og Hørdum.
2. Septbr. Constituerede og kaldede jeg Povel Nielsen Wandet, Studiosum, til at være Degn i Sønderhaa og Hørsted Sogner i Hassingherid.
5. September. Døde i sin Præste Residentz Mag. Lafridtz Qvislin, Slotz-Prædickant til Agershuus i Norge og Sognepræst til Agger Menighed.

---

¹⁾ Kraase.

1700.

10. September. Forrettede Biskopen i Viborg Dn. Bartholomæus Deichmann sin første Præsteordination, da hand i Domkirken ibidem disse fire hæderlige Mænd indviede: Hr. Friderich Busk, Sognepræst til Daubierg, Mønsted og Smellerup Sogner, Hr. Friderich Printzler, Sognepræst til Rafnkilde, Brostrup og Haverslef, Hr. Eggert Bilenberg, Sognepræst til Veggerby og Bindsløf, Hr. Peder Hansen¹⁾, Sognepr. til Brøndum og Hvidberg.
17. September. Om Aftenen sildig Kl. 10 døde i Ferslev Præstegaard i Viborg Stift Hr. Johannes Jacobsen²⁾. Sognepræst til Ferslev, Dall og Wolsted Meenigheder.
23. September. Blef Slotz-Præstens til Aggershuus, afgangne M. Lafridtz Qvislins Liig udi Aggers Kirke begravet.
3. Oktober. Ordinerede Episcopus Fionix Dr. Kingo i Fraugde Kirke disse tvende Præster: Hr. Matthias Clausen³⁾, Sognepræst til Allerup og Davinde Meenigheder, og Hr. Anders Povelsen, Capellan i Rønninge og Rolsted.
6. October. Blef Christopher Sehsted af Gross-Canceller Grev Reventlow, jussu Regio, installerit og indsat i det Tydske Cancellie i Kiøbenhafn til Ober-Secreterers Charge sammesteds.
15. October. Blef Sal. Estats-Raad Elers Enkis, Fru Anne Margrete Wandels Liig i Trinitatis Kirke i Kiøbenhafn om Aftenen begravet.
20. October. I Viborg Domkirke ordinerede Biskop Deichmann disse 4 Præster: Mag. Anthoni Muus, Sognepræst i Rold og Wibbestrup, Hr. Jacob Meulengracht, Sognepræst i Nibe og Woxleff, Hr. Peder Urbansen Bruun, Sognepræst i Ferslev, Dall og Wolsted, og Hr. Jens Jacobsen Haverlund, Sognepræst til Lim Menighed.
21. October. Paa Ormholt i Vendsyssel hafde Sognepræsten til Jerslev og Vester-Brøndislev Meenigheder Hr. Henrich Klein Bryllup med Maren Søfrensdatter Kierulf.
22. October. Døde i Kiøbenhafn Karen Henrichsdatter Gerner, Moridtz Mandixens tredie Hustru, og Sal. Doct. Henrich Gerners, Episcopi Wiburgensis Daatter.
29. October. Blef Hr. Rasmus Jacobsøn Skou, Sognepræst til Fausing og Aunung Meenigheder, af Episcopo Doct. Johanne Braëm i Aarhus Domkirke indviet.
3. November. Om Aftenen blef Sal. Baron Diderich Fuirens Liig, som fra Rensburg til Kiøbenhafn vaar ankommen, i Vor Frue Kirke sammesteds, ved anseelig Process og Proustens Mag. Dorschæi parentation, begravet.
17. November. Bevilgede jeg, at den gamle Klokkestøber her i Aalborg, Rolff Baltzersen, som nu vaar ved Døden afgangen og skulde begraves i Morgen, motte nyde St. Botulphi Kirkes og Hospitals Klokker, hvilke hand self hafde støbt, deris Ringen for sit Liig gratis og fri.

---

¹⁾ Hegelund.

²⁾ Brunow.

³⁾ Lomborg.

1700.

28. November. Baron Friderich Trolle, Friherre af Brahetrolleborg, Herre til Brendegaard og Ottestrup, døde paa bem. sin Gaard Ottestrup i Selland, circa hor. 7 antemer. anno ætatis 36. Hans Liig blef siden overført til hans Baronie udi Fyen.
4. December. Sognepræsten i Hvidberg i Thy, Hr. Anders Skive, vaar skriftlig af mig begierendis, at, eftersom hans Formands Enke, som hafde et Bolig der i Sognet, Nykiøbing Skole tilhørende, vaar nyligen ved Døden afgangen¹⁾, hannem da samme Bolig igien motte i Fæste forundis. Jeg lovede hans Begiering at efterkomme.
8. December. Skref jeg til Kammerraad Niels Leth med Begiering, at hand og hans Collegæ i Rente-Kammeret vilde tage den fattige Hr. Lauridtz Bergendal²⁾ i Beskiærmelse imod Amtsforvalterens haarde og ubillige Procedurer.
14. December. Vaar jeg, cum Uxore mea, til Key Henrich Pipers, Oenopolæ Aalborgensis, og Maren Selgensdatters Bryllup, som blef holdt her i Staden i en anseelig Forsamling.
15. December. Ankom fra Viborg min Faster-Søn Peder Gerner, og, efter min foregaaende Tilladelse, indlagde sig udi mit Huus til Kost og Logement, indtil Gud hannem nogen anden Leylighed vilde opvekke.
16. December. Confirmerede jeg Knud Nielsen |: efter foregaaende examen og juramentum :] til Fladde og Sønderdraaby Degnekald paa Morsøe, hvortil hand af Kirkernis Patron, Ritmester Oluf Krabbe, vaar vocerit.
21. December. Fru Anna Sophia Krabbe, Sal. Christian Urnes til Søgaard, døde paa samme sin Gaard i Fyen om Formiddagen, der Klokken vaar 10.
24. December. Hafde Kongl. Maytts. Ober-Kammer-Junker, Baron Ulrich Adolph Holst³⁾, Bryllup i Kiøbenhafn med Grevinde Christina Sophia Reventlow, afgangne Greve Nicolai Friises efterlatte Enke, og Gross-Cancellers Grev Reventlovs Daatter.
Om Aftenen Kl. 11 døde paa Gielskou i Fyen Fru Ide Ratlow, afgangne Hoff-Raads Adolph Hans von Holstis Vidue.
28. December. M. Claus Chr. Reenberg beklagede sig for mig over Anne Wandels, Sal M. Chr. Blymesters Enckis uformodet og |: efter hans Formeening:| ubillig præntion, i at nyde fremdeelis ligesom tilforn af hans Sal. Fader, en aarlig Pension af St. Botulphi Kald.

1701.

3. Januar. Om Formiddagen døde i Aarhus, efter en langvarig Svaghed, Mag. Jens Mundelstrup, Rector Scholæ Cathedralis sammesteds, anno ætatis 44, Rectoratus 9.

---

1) Wiberg har intet om hendes Død.

2) Sognepræst til Frøslev og Møllerup.

3) Holstein.

1701.

5. Januar. Døde i Kiøbenhafn om Morgen Mag. Christian Bræmer, Pastor til St. Peders Kirke, eller den tydske Meenighed, sammesteds.
20. Januar. Hafde Hr. Saxo Hendrichsen Ascanius, Sognepræst til Boddum, Ybye og Hurop Meenigheder i Thy, Bryllup i Søborg med Wibecke Skytte, Sal. Hr. Christens, qvondam Pastoris Westervigensis Daatter.
23. Januar. Om Morgen tiilig døde i Kiøbenhafn Reinhold Mejer, Kongl. Estats-, Justitz- og Kammer-Raad, saa og Ober-Krigs-Commissarius, anno ætat. 67.
24. Januar. Mag. Hendrich Stampe af Hammer vaar hos mig om Formiddagen og gaf mig tilkiende sin eldste Daatters Forlovelse med Alexander Berg, Raadmand i Holbeck.
- I Odense hafde Stads-Apothekeren ibidem Peter von Westen Bryllup med Lisbeth Becher. Jacob Gottfried Bechers |: som Apotheket for hannem hafde afstaaen :| mellemste Daatter.
26. Januar. Blef Baron Friderich Trolles Liig i Brahtrolleborgs Kirke i Fyen med adelig Process begravet.
27. Januar. Blef Sal. Mag. Christian Bræmers Liig i den tydske Kirke i Kiøbenhafn med et høyanseelig Følge begravet.
28. Januar. Døde i Kiøbenhafn af en langvarig Siugdøm og Vattersot Hr. Peter Brandt til Pedersborg, Ridder af Dannebrog, Kongl. Geheime Raad og for nogle Aar siden Ober-Rentemester.
4. Februar. Ledsagede jeg Apothekerskens i Aalborg, Sal. Magdalene Kalovs |: som vaar død den 28. Januar, anno ætat. 54, viduitat. 11 :| hendes Liig til sit Hvilested i Vor Frue Kirke.
5. Februar. I Aarhus Skole blef Mag. Jørgen Rhodius |: antehac Conrektor ibidem :| installerit til Scholæ ejusdem Cathedralis Rectoratum, i Sal. M. Jens Munderstrups Sted, og Bagge Junghans |: som tilforn vaar femte Leitze Hører :| til Conrektoratet igjen indsat.
7. Februar. Om Eftermiddagen Kl. 1 døde i Kiøbenhafn af hidsig Feber Mag. Johan Eiler Schmith, Medtiener i Embedet til den Tydske Meenighed sammesteds. Hans Død blef af hans Tilhørere meget beklaget.
8. Februar. Døde i Taarnby paa Amager Mag. Hans Povel-sen Fyn, Sognepræst til samme Taarnby Meenighed.
11. Februar. Døde i Wissby Præstegaard i Riber Stift Hr. Bagge Friis, Sognepræst til bemelte Wissby.
13. Februar. Døde i Aarhus Margrete Meulengracht, Stift-Skriverens og Kongl. Proviantforvalters ibidem Christen Wegerslebs Hustrue.
17. Februar. Der Kloeken vaar henved 6 om Morgen døde i Kiøbenhafn Mag. Michael Henrichsen Tistorph, Sognepræst til St. Nicolaj Kirke i Kiøbenhafn, anno ætat. 73, ministerii 49. Hand vaar den berømmeligste Prædicant udi Riiget i sin Tiid.
22. Februar. Hafde Hr. Hans Pederson Lund, Sognepræst til Rødding og Kreyberg Meenigheder i Salling, Bryllup i

1701.

- Aaby i Vendsyssel, med Sal. Hr. H a n s T a n k i s, qvondam loci Pastoris Daatter, E l s e b e J o h a n n e T a n c h e.
28. Februar. Stod afgangne Estats-Raads R e i n h o l t M e j e r s Liigbegiengelse i Kiøbenhafn udi Sanct Peders Kirke om Aftenen.
4. Marts. Blef Mag. M i c h a e l H e n d r i c h s e n s Liig i Sanct Nicolaj Kirke i Kiøbenhafn begravet.
6. Marts. Indviiede jeg i Sundby Kirke disse tvende hæderlige Præster: Hr. O l u f T r a n s, Capellan til Nørhaa Meenighed i Hundborg-Herrid, og Hr. C h r i s t e n M a d t z e n W i t t r u p, Capellan til Børlum, Fureby og Wei by Sogner i Vendsyssel.
13. Marts. *) Borgemester C h r i s t e n R u u s af Sæby spisede hos mig til Middag. Det slog icke gierne feil, at hand jo altiid hafde noget over Hr. M e l c h i o r at klage; saasom hand og nu hafde taget med sig nogle af de Oblater, hvilke Præstens Kone, til Alterets Brug hos dennem, hafde baget, og viiste mig, hvor ringe og groft Meel de hafde taget til dennem for at søge sig herved en gandske liden Gevinst.
15. Marts. Fru A n n e D u e, Velbr. F r i d e r i c h J u e l s til Willestrup, døde paa samme deris Gaard Willestrup i Nørre-Jylland, der hun nogle Dage tilforn vaar med 2 Tvilling-Sønner bleven forløst.
17. Marts. Der Klocken vaar 11 om Formiddagen døde i Viborg Mag. S ø f r e n P a l u d a n, Lector Theologiæ sammesteds, af en heftig catharro.
18. Marts. Fuldte jeg Borgemester S ø f r e n B r u n o v s Daatters, Sal. I n g e b o r g C a t h a r i n æ B r u n o v s Liig til sit Leyersted i Vor Frue Kirke.
25. Marts. Blef Sal. M. S ø f r e n P a l u d a n i Viborg Domkirke begravet.
8. April. Hafde Oberst G r e g e r s J u u l Bryllup i Kiøbenhafn med Sal. Admiral Hr. C h r i s t i a n B i e l k e s Enke.
12. April. Hafde Hr. F r i d e r i c h B u s k, Sognepræst til Daugberg Meenighed og dends Annexer, Bryllup i Viborg med D o r o t h e a P e d e r s d a t t e r, i Scholæ Rectoris ibidem, Mag. J e n s R e e n b e r g s Huus.
- Samme Dag hafde og A l e x a n d e r B e r g, Raadmand i Holbeck, Bryllup i Kiøbenhafn med L i s b e t h S t a m p e, Sognepræstens til Hammer i Vendsyssel, Mag. Hendrich Stampes Daatter.
17. April. I St. Peders Kirke i Kiøbenhafn bleve disse tvende Præster, Hr. S i g i s m u n d u s W i l h e l m u s T o p p i u s og Hr. F e l i x C h r i s t o p h e r M e n t z e r, installerede af D. Bartholdo Botsacco til den tydske Meenigheds Diaconatum junctim at betienne.
20. April. Confirmerede og stadfæstede jeg O l u f A x e l s e n, efter forregaaende Overhørelse, til at være Degn i Moesberg og Hørnsted Sogner, efter at loci Patronatus Eiler Eilersen Holm hafde for nogle Dage siden givet hannem sit Vocationsbref til bemelte Embede, som nu paa 4 Maaneders Tiid hafde staaen vacant.

1701.

21. April. Om Eftermiddagen Kl. 2 døde paa sin Gaard Sønder-skou i Nørre-Jylland J ø r g e n S k e e l D u e, Kongl. Estats- og Cancelli-Raad saa og Amtmand udi Thy og Morsøe.
24. April. Paa Regentzen i Kiøbenhafn døde af Sprinkel-Feber Mag. S t e p h a n R e i t z e r. Proust i det Kongl. Com-munitet sammesteds og designatus Philosophiæ Professor i Universitetet, anno ætatis 32.
30. April. Eftersom Degnen til Ingstrup, Vester Hiermandslef og Alstrup Sogner. C h r i s t e n J e n s s e n F i n d, vaar for nogle Dage siden ved Døden afgangen, skref jeg til Ju-stitz-Raad Friderich Lelium i Viborg, som haver Jus Pa-tronatus til Hoved-Sognet, ...
2. Maj. Blef afgangne Geheime Raad Hr. P e d e r B r a n d t s Liig i den tydske Kirke i Kiøbenhafn om Aftenen begravet.
3. Maj. Døde i Aalborg S ø f r e n B a n n e r, Raadmand her i Staden.
5. Maj. Ved Middags-tiider blef C h r i s t i a n u s L a n g i u s W i l h e l m i F i l. i det Kongl. Communitet i Kiøbenhafn med en Oratione publica installerit og indsat til ejusdem Communitatis Regiæ Præposituram.
9. Maj. Blef H a n s L a f r i d s e n B a m b e r g Studiosus, post depositum juramentum, kaldet og beskicket af mig til at være Degn i Ingstrup, Vester-Hiermandslef og Alstrup Sogner i Vendsyssel.
10. Maj. Giorde jeg om Eftermiddagen Raadmand S ø f r e n B a n n e r s Liig Geleide til sin Graf og Hvilested i St. Bo-tulphi Kirke.
11. Maj. Om Aftenen blef Communitatis Regiæ Præpositus, Sal. Mag. S t e p h a n R e i t z e r, i Hellig Geistis Kirke i Kiøben-hafn ved en anseelig Følge og Sognepræstens M. Frands Thestrups parentation, hæderlig begravet.
Eodem die døde i Kiøbenhafn Fru M a r i a E u p h r o - s y n a C h e m n i t z d e S t r o m b e r g, Dr. G e o r g i i F r a n c d e F r a n k e n a u, Kongl. Maytts. Justitz-Raads og Lif-Medici Hustrue, der hun havde levet med hannem i Egteskab i 35 Aar.
22. Maj. Kom Hr. A n d e r s B o r k h o r s t |: som paa nogle Ugers Tiid havde været over i Kiøbenhafn :| med et Skibe-rum igien og forreviiste mig Kongl. Maytts. Vocations-bref d. 7 Maji daterit, hvilket hannem vaar given paa Tødslef og Dalbyover Sogners Pastorat i Aarhus Stift efter den gamle Sognepræstis Hr. J e n s P r i n t z l e r s godvillig Afstaaelse.
Om Natten Klok. 1 døde i Kiøbenhafn Dr. J ø r g e n S e r u p, Philosophiæ Professor publicus i det Kongl. Uni-versitet sammesteds og Facultatis Medicæ Adjunctus, anno ætatis 49, Professionis 2do.
25. Maj. *) I Kiøbenhafn hafde Hans Høye Excellence Hr. C h r i s t i a n G y l d e n l ø v, Kongl. Feltmarskal-Lieutenant, Bryllup med Friherrinde D o r o t h e a K r a g, Sal. Gene-ral-Admirals og Baron Hr. J e n s J u e l s efterlatte Enke.
26. Maj. Blef Sal. Estats-Raads og Amtmands J ø r g e n S k e e l D u e s Liig udi Folling Kirke i Riber Stift hæderlig begravet.

1701.

3. Juni. Døde i Fridericia Mag. Gert Morville, Rector Scholæ sammesteds, der hand Bestillingen noget over 8 Aar hafde betient.
12. Juni. M. Claus Reenberg proponerede for mig om at faa voris Byfogds Søn Abraham Hvid til sin personal-Capellan i Hr. Anders Borkhorstis Sted. Hvor til jeg og gaf min Consentz.
18. Juni. Døde i Kiøbenhavn Dr. Holger Jacobæus, Kongl. Justitz-Raad, Assessor i Høyeste Ret og Consistorial-Collegio, Medicinæ Professor Ordinarius in Regia Universitate Hafniaca, anno ætat. 51mo.
19. Juni. *) Om Morgenen Kl. .. døde i Riibe Doctor Ancher Anchersen, Biskop over Riber Stift, anno ætatis 58, Episcopatus autem octavo.
25. Juni Cancelli-Raad Peder Bøntzon, Herre til Haunø og Aagaard, døde paa samme sin Gaard Haunø i Nørre Jylland meget hasteligen an. ætat. 49.
27. Juni. Kaldede jeg og beskickedede jeg, efter forregaaende Overhørelse og Eeds Antagelse, Jens Pedersen til at være Degn i Sundby paa Morsø ved hans Faders, den gamle Degns Peder Nielsens godvillig Afstaaelse.
6. Juli. Hafde Mag. Just Bøg, Sognepræst til Sortebrødre Kirke i Viborg, Bryllup sammesteds med Borgemester Thomas Schvanes Daatter.
12. Juli. Eftersom Degnen til Øster- og Vester Vandet Sogner i Thye, Jens Daniel, vaar ved Døden afgangen, saa antog og befordrede jeg, for en liden Forbædrings Skyld, til samme Degne-Kald igien Evert Olufsen, som hid indtil hafde paa fjerde Aars Tiid været Degn i Rheer, Hansted og Wixøe.
- Holdte Mag. Thomas Pedersen Bie, Lector Theologiæ Wiburgensis, sin Orationem Inauguralem om Formiddagen in Auditorio Theologico udi Viborg Domkirke.
- Blef Episcopi Ripensis Sal. Dr. Ancher Anchersens Liig i Riber Domkirke begravet.
13. Juli. Der Amtmanden over Nyborg Lehn, Greve Fleming Holk, vilde paa en liden Baad begive sig fra Lolland til Fyen og vaar kommen temmelig langt ud fra Landet, blef Baaden af en Hvirvel-Vind omkast, saa at hand ynckelig druknede paa Vandet, tilligemed en Forpagter, item en en Tiener og en Baadsknægt, som vaare med hannem. Skipperen alleene, som vaar den fembte Person paa Baaden, svømmede til Land og saaledis salverede Livet. Paa saadan Maade refererede vel Skipperen det at være tilgaaen. Men efter nogle Ugers Forløb kom mand i anden Erfaring, nemlig at den Dievels Krop hafde self [paa] mordisk Viis ombragt dennem for at faa, hvis Penge og Klenodier Greven førde med sig.
15. Juli. *) Den gamle Statholders i Norge, Hr. Ulrich Friderich Gyldenløves Gemahl, Antonia Augusta, Grevinde af Altenburg, døde til Amsterdam paa sin Hiemreyse fra de varme Bad.

1701.

1. August. Evert Olufsen, som (efter hans egen indstendig Ansøgning) vaar af mig kaldet fra Rheers til Vester-Vandets Diaconat, fordi hand meente sig, ved denne Changement, nogen Forbedring at vilde erlange (vid. sup. 12. Julii) fremkom nu atter med en ny Anmodning, at hand motte fremdeelis ved Rheer Degnekald forblive. Saa skref ogsaa Hans Augustus von Pagelsen mig til med Begiering paa egne og samtlig Sognefolkets Vegne, at de denne deris Degn motte beholde, saa vilde de hannem hans aarlig Løn forbædre. Enddog denne Vankelmodighed hos Personen befaldt mig ikke ret vel, lod jeg mig dog overtale til at samtycke i deris postulato.
3. August. Blef Sal. Fru Anna Sophia Krabbe, Velbr. Christian Urnes Encke, som over 7 Maaneders Tiid hafde vaaren død, i Søby Kirke i Fyen begravet.
7. August. Kaldede og beskikkede jeg Peder Nielsen Bach til at være Degn til Vester-Vandet og Øster-Vandet Sogner i Hillerslef Herred.
8. August. Vaar baade min Kieriste og jeg Faddere af Dr. Niels Grimbergs liiden Søn Carl Nicolaj, som blef døbt om Formiddagen i Sanct Botulphi Kirke af Hr. Mogens Dyre.
11. August. I Tødslef Kirke copulerede jeg, udi en fornemme Forsamling, Hr. Anders Jacobsøn Borchorst, Sognepræst til bemelte Tødslef¹⁾ og Dalby-ofre Meenigheder, og hans Brud Gedske Jensdaatter Prindtzler.
Om Natten Kl. 2 døde i Aalborg Lauritz Lassen, Raadmand sammesteds, meget hasteligen og foruden nogen forregaaende Siugdom, anno ætat. 69. Hand hafde vaaren 5 Gange egte-gift.
13. August. Ankom paa et Skiberum fra Holland til Kiøbenhafn Statholder Gyldenløves Gemahls, afgangne Fru Antonia Augustæ Liig og blef samme Dags Aften udi deris Begravelse-Sted i Vor Frue Kirke, foruden nogen særdeelis Pomp, indsat.
16. August. Hafde Mag. Clemend Povlsen, Sognepræst til Linde og Dallerup Sogner, Bryllup paa Gunderup-gaard i Nørre Jylland med Maren Hofman, afgangne Assessor Peder Hofmands Daatter.
19. August. Giorde jeg Raadmand Lafridtz Lassens Liig Følge til sit Hvile-sted i St. Botulphi Kirke.
21. August. Hafde jeg med en nordsk Skipper Bref fra Mag. Andrea Borrichio, Scholæ Nidrosiensis Rectore, hvor udi hand recommendede mig en ung Person, nafnlig Ulrich Friderich Leegardt, som hafde nogen Stund bemelte Skole freqventerit, men vaar nu, efter sin Farbroders, Oberst Leegards, Villie hid til Steden ankommen, hvor hand sine Studia viidere skulde excolere.
1. September. I Øsløs i Vesterhanherred hendte det sig, at en liden Dreng, nafnlig Alexander Munderloe |: hvis Fader vaar en Oldenborger sammesteds boendis, ved Nafn An-

---

¹⁾ Tørslev.

1701.

- thoni Munderloe :| udi sine Foreldris Gaard faldt ned i en Brynd og druknede.
2. September. Hafde Andreas Jacobsen. Borgermester i Kiøbenhafn, Bryllup sammesteds med .....
13. September. Besøgte Cancellie-Raad Jens Lassen |: som for sin Broders afgangne Raadmand Laurs Lassens Sterfboes Skyld vaar hid til Aalborg ankommen :| mig om Eftermiddagen. Med Forundring motte mand see hannem endnu at være af en ung Mands Styrcke og Vigeur, alligevel at hand vaar 77 Aar gammel.
14. September. Blef Hr. Abraham Martinus Hvid, M. Claus Reenberges Personal-Capellan, ordinerit af mig i St. Botulphi Kirke.
22. September. Vaar jeg om Aftenen med min Kieriste til Oluf Hansen Siufs, Civis et Negotiatoris Aalburgensis, og Anne Kirstine Hvids Bryllup, som holdtis i Brudens Faders, Lauridtz Svendsen Hvids, Byfogds Huus i en fornemme Forsamling. Copulationen forrettede Brudens Broder Hr. Abraham.
28. September. Om Aftenen døde paa Oxholm Oberst Theodosii Levetzovs Frue, Fru Sophia Hedevig Grabo.
30. September. Bevilgede jeg Scholæ Sæbyensis Rectori, Nicolao Musæo, at antage Hr. Jacobs Søn i Skeve, Mads Brun, til sin Collegam eller Hører i Christopher Otthe Schmits Sted, som i disse Dage kom bort.
11. Oktober. Giorde jeg Raadstueskriverens Søfren Nielsen Lunges Hustru, Sal. Margrete Hansdatter Bay, Geleide til sit Hvile-sted i St. Botulphi Kirke.
14. Oktober. I Kiøbenhafn hafde Geheime-Raad Herr Knud Tott Bryllup om Aftenen med Jomfru Ursula Maria Friherreinde af Putbusch, Baron Moridtz Putbuskis Daatter.
16. Oktober. Sognepræsten af Børlum Hr. Gunde Nielsen vaar hos mig om Aftenen med Begiering, at saasom hans Medtiner, Hr. Christen Madtzen, hafde taget Afskied fra hannem, ...
- Døde i Aarhus Michel Michelsen Malling, øverst Borgemester sammesteds, som adskillige Legatis in pios usus sin Gavmildhed imod Guds Huus og fattige Huus-arme hafde udviist.
24. Oktober. Blef afgangen Borgemester Michel Mallings Liig i Aarhus Domkircke begravet, hvor Bispen Doct Johann Braëm Liigprædiken forrettede. Hvor udover Sognepræsten M. Ludvig Pontoppidan en unyttig og ubesindig qverelle |: qva de infra :| med hannem anfangede.
25. Oktober. Et Par Tiimer efter Midnat døde paa Todbølle i Thye meget hastelig Cancellie-Assessors Diderich Brases Hustru.
28. Oktober. Døde i sin Præstegaard i Fyen Hr. Cornelius Olufsen¹⁾, Sognepræst til Rynckeby og Refninge Mee-nigheder og Proust i Biergeherred, anno ministerii 49.

---

¹⁾ Lip.

1701.

29. Oktober. Lod jeg *Hendrich Thomesen Bech*, som sig i *Riber Stigt* opholdte, hid forskrive til *Personal-Capellans Tieniste* hos *Hr. Gunde* i *Børlum* at antage, eftersom hand hafde mig for kort Tiid siden med en latinsk Epistel besøgt og derudinden begiert, at jeg vilde have hannem i Tanke, naar noget til hans *Forfremmelse* kunde forrefalde.
30. Oktober. Blef *Mag. Christian Muus*, antehac *Pastor et Præpositus Christianiensis* in *Norvegia*, indviet i *Vor Frue Kirke* i *Kiøbenhafn* til *Biscop* over *Riber Stigt* af *Selandiæ Episcopo Dr. Bornemann*.
- Samme Dag blef *Hr. Jacob Lodberg*, antehac *Lector Theologiæ Aarhusiensis*, indviet i *Christiania Kirke* til *Sognepræst sammesteds* i *obenbem. M. Christian Muusis Sted*, af *Episcopo Asloensi Dr. Hans Munch*.
4. November. Om *Natten Kl. imellem 12 og 1* døde til *Slessvig Hr. Detlev Reventlov*, *Ridder* af *Dannebrog*, *Kongl. Maytts.* i *Dannemarck Geheime-Conferentz-* og *Land-Raad* saa og *Proust* over det *Jomfru-Kloster Pretz*.
10. November. *Frandtzt von Hagen*, *Assessor* og *Secreterer* i det *Tydske Cancellie* i *Kiøbenhafn*, fandtis død i sin *Seng* om *Morgen*en, der hand sammesteds hafde lagt sig *fridsk* og *sund* til *Søfns Aftenen* tilforn.
17. November. *Bevilgede* jeg *Hr. Corfitz Ernst Mavors* at antage til sin *Collegam* i *Hjøring Skole* en *Studiosum* og *Præste-Søn* af *Vraa* i *Vendsyssel*, naflig *Niels Lafridtzen*, efterat samme *Hørers Pladtz* nogen *Tiid lang* hafde staaen *vacant*.
22. November. Etersom den *nederste Leitze-Hørers Pladtz* i *Aalborg Skole* blef nu, *formedelst Eiler Wessels ascension vacant*, saa *begierede Rector Mag. Søfren Ware* at antage igien til samme *Classis primæ Collegam* en *Studiosum* ved *Nafn Hans Moridtzen*. *Hvortil* jeg gaf min *Consentz*.
30. November. *) *Hans Jacob Søebøtker*. *Kongl. Justitz-* og *Kammer-Raad* sambt *Told- og Consumptions-Directeur* i *Dannemarck*, blef, efter *Kongl. Ordre*, uformodentlig tagen i *Arrest* ude paa *Kiøbenhafns Told-Bod* og aldt, det hand hafde, *forseglet*, *formedelst* en og *anden* |: ved hans *Administration* befunden :| *Urigtighed*.
- I *Odense* hafde *Rector Scholæ Coldingensis, Anders Nielsen Lund*, *Bryllup* med *Barbara Maria Winding*, *afgangne Peder Windings, Assessoris* i *Cancelli-Collegio* og *I. U. Licentiati Daatter*.
3. December. Om *Aftenen sildig Kl. 10* døde paa *Thimandsholm* i *Vendsyssel* *Velbr. Hans Wulff Muhlheim*.

1702.

5. Januar. Om *Aftenen* døde paa sin *Gaard Fiellebro Peder Luxdorff*, *Kongl. Justitz- og Cancellie-Raad*, saa og *Landsdommer* i *Fyen* og *Langeland*.
10. Januar. Blef *Renteskriver Matthias Rasmussen* af *Kongl. Maytt.* beskikket til at være *Land-Commissarius* ved *Land-Militien* i *Siellands* og *Fyens Stigter*.

1702.

12. Januar. I den Landsby Ustrup i Nørre Jylland, icke langt fra Horsens, blef om Aftenen sildig en Gaard afbrendt, som en Mand, ved Nafn Jens Søfrensens Kleis, iboede og hans Hustru tilligemed indebrendt.
28. Januar. Døde i Kiøbenhafn, efter en langvarig Svaghed, Fr. Karen Meulengracht, Geheime Raads Jens Harboes Frue.
3. Februar. Om Morgenen døde i Kiøbenhafn, efter nogle Ugers Svaghed, Mag. Gert Winicke, Sognepræst til Holmens Kirke sammesteds og Proust over Kongl. Maytts. Skibs-Præster.
14. Februar. Om Aftenen sildig, eller en Tiime før Midnat, døde i Kiøbenhafn Geheime Raads Hr. Christian Siegfried von Plessens Frue.
17. Februar. *) Om Aftenen sildig Kl. 10 døde i Hillested Præstegaard i Selland Hr. Peder Syv, Sognepræst til bemelte Hillested og dends annexerit Meenighed sambt Philologus Regius Lingvæ Danicæ.
22. Februar. Indviede jeg i St. Botulphi Kirke disse tvende Præster: Hr. Christopher Mumme, Vice-Pastor til Aasted og Skeerum Sogner i Wennebergherrid, og Hr. Hendrich Thomassen Bech, Capellan til Børlum, Furreby og Weilby Sogner i Børlumherrid.
1. Marts. *) Holdte Ober-Hoffmesteren i det Kongl. og Ridderlig-Academie i Kiøbenhafn Greve Carl Ahlefeld sit Bilagger i Hamborg med Ulrica Antonetta, Grevinde af Danneskiold, den gamle Statholders af Norge, Hr. Ulrich Friderich Gyldenløves Daatter.
2. Marts. *) Om Eftermiddagen Kl. 4 døde i Kiøbenhafn Hr. Lauridtz Munck, Ridder af Dannebrog, Kongl. Maytts. General-Major ved Artilleriet.
8. Marts. Sad jeg Tamperdags-Retten i Voris Convent-Huus udi 2 Egteskabs-Sagers Paakiendelse, den ene Elsebeth Johansdatter Sollensløfs contra sin trolovede Fæstemand Erich Mogensens Gram, formedelst hans Bortrømmelse fra hende, den anden Mariche Jørgensdaatter Musis contra sin Egtemand Hermand Jochumsen Drøs, ogsaa propter malitiosam desertionem. I begge Sager gick der Skilsmisdomb.
21. Marts. Døde Mag. Hans Thomassen Borch, Sognepræst til Hvedstrup Meenighed i Selland.
23. Marts. Blef Geheime Raads Hr. Jens Harboes Fruis, afgangne Fru Karen Meulengrachts Liig udi Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn om Aftenen med en anseelig Færd begravet.
6. April. Tog Moridtz Jacobsen Borchorst, der hand nesten 6 Aar hafde vaaren i min Tieniste, Afskied fra mig, saasom hand vaar bleven befordret til at være Foget paa Aagaard i Hanherred.
7. April. Blef Hr. Claus Borck, Sognepræst til Gedsted og Fielsøe Meenigheder, af Biscop Deichmann udi Viborg Domkirke ordinerit.

1702.

11. April. Om Morgenen døde i Vester Julby paa Mors Hr. A n a n i a s P e d e r s e n B e j e r, Sognepr. til Dragstrup og Skallerup Meenigheder sammesteds, anno Ministerii sexto.
14. April. Om Aftenen døde i Kiøbenhafn P e t e r M o t z f e l d, eldst Raadmand i samme Kongl. Residentz-Stad, i en høj Allerdomb, men saare slet Tilstand.
18. April. Tog jeg om Formiddagen lidet ud, Østen i Landet, igien-nem Klarup og Storcvore til Mou, hvor jeg hørde Prædicken og vaar siden paa $\frac{1}{2}$ Tiimes Tid inde hos Sognepræsten ibidem, Hr. J a c o b O l u f s e n S p i e l d e r u p, for at condolere hannem i hans Sorg, saasom hans Hustrue vaar d. 12. hujus ved Døden afgangen og stod endnu ubegraven.
*) Døde i Kiøbenhafn circa hor. 2 pomerid. Hr. K n u d T o t t til Gavnøe, Ridder af Dannebrog, Kongl. Maytts. Geheime- og Estats-Raad og .....
19. April. Hafde Biskopen af Riber Stigt, Mag. C h r i s t i a n M u u s, Bryllup i Christiania med Jomfru W i b e c h e L u n d, afgangne Estats-Raads og Justitiarii i Ober-Hof-Retten sammesteds, Christian Lunds Daatter.
20. April. Om Formiddagen Kl. 8 døde i Sindal Præstegaard i Vendsyssel Hr. P a l l e H a n s s e n M o e s b e r g, Sognepræst til samme Sindal og Adstrup Meenigheder, anno ætat. 57, minist. 30.
25. April. *) Døde i Kiøbenhafn F r i d e r i c h W i n d til Harrestedgaard og Bagisvogn, Kongl. Estats- og Cancellie-Raad og Stifts-Befalingsmand udi Aarhus Stift, efter en meget langvarig Svaghed, som ab inordinato vivendi genere vaar foraarsaget.
Ved Mullerup i Fyen tildrog sig den Ulycke, at der C a p i t a i n A n d e r s S k e e l, Herre til samme Gaard, vaar udreden paa Jagt, gick Bøssen, som han førde hos sig, uforvarendis af og skiød hannem op igiennem Laaret til Hoften, saa at hand nogle Dage derefter med stor Piine døde.
27. April. Døde i Haverslev Præstegaard Hr. L a u r i d t z H a n s s e n¹⁾, Sognepræst til Haverslev og Beistrup Meenigheder i Vendelbo Stift, anno ætat. 63, Minist. 35.
4. Maj. Paa Nebstrup i Vendsyssel hafde Major P e t e r M o d t z f e l d |: Senioris Petri Motzfeldii, ante tres hebdomados demortui, filius :| Bryllup med S a l. H a n s W u l f f M ü l h e i m s Daatter, Jomf.....
10. Maj. Hafde Sognepræsten og Prousten i Christiania, Hr. J a c o b L o d b e r g, Bryllup i Kiøbenhafn med .....
14. Maj. Døde om Aftenen i Hassing Præstegaard i Thye Hr. C h r i s t e n N y b o r g, Sognepræst til Hassing og Willerslef, der hand disse Meenigheder i 7 Aar hafde forrestanden.
16. Maj. Vaar Sognepræsten i Broust Hr. S ø f r e n B a g g e hos min Kieriste og mig med Begiering, at hendes egen Pige, E l s e T h ø g e r s d a a t t e r²⁾, motte hannem til sin Egtfelle forundis. Hvilket Frieri hand vel tilforn oblique hafde proponerit, men icke rotunde, førend nu.

---

¹⁾ Tanche.

²⁾ Wium.

1702.

17. Maj. Om Aftenen blev Hr. Søfren Bagge i voris Huus forlovet med min Kieristis Pige Else Thøgersdaatter, Dni. Theocari Thomæi [qvondam Wiemensis, in Diæcesi Aarhusiana, Pastoris] filia.

Ordinerede Episcopus Aarhusiensis Dr. Johan Braëm i sin Domkirke disse fire Præster: Hr. Jens Spliid, Sognepræst til Skaarup og Tvillum Meenigheder, Hr. Svend Sparre, Sognepræst til Torsager og Bregning, Hr. Johan Begtrup, Sognepræst til Helgenes, og Hr. Gabriel Sandroe, Medtiener og Pastor Adj. til Kolby paa Samsøe.

19. Maj. Om Aftenen døde i Kollerup Præstegaard Maren Jacobsdaatter Bruun, Proustens i Vester-Hanherred og loci Pastoris, Hr. Jens Blochs Hustrue, anno ætat. 28, conjug. 9.

21. Maj. *) Michel Lunge, som kom hjem fra Mors, hvor hand hafde været med at registrere afgangne Hr. Ananiæ Bejers Boe, kunde icke fuldsige, hvor ussel en Tilstand den befandt is di, saasom den bortskyldige Giæld |: saa viit endnu vaar angiven :| vaar fast 10 Gange højere end ald Formuen.

1. Juni. Blef i Holmens Kirke i Kiøbenhafn af Sognepræsten Mag. Iver Brinch holden en Liigparentation over General-Major Hr. Lafridtz Muncck, som for 3 Maaneder siden vaar død. Hvorpaa hans Liig strax, ved nogle Styckers Løssen, blef fra samme Kirke bortført og til sin Begravelse-Sted i Jylland henbragt.

Ud paa Aftenen stod ogsaa Geheime-Raads Hr. Christian Siegf. von Plessens Fruis |: ante 15 hebdomadas demortuæ :| Liigbegiengelse i den tydske Kirke i Kiøbenhafn.

*) Hafde Estats-Raad Iver Rosenkrandtzt til Rosenholm Bryllup Hafniæ med afgangne Hr. Friderich Gerstorps Daatter, Jomf.....

5. Juni. Der Kl. vaar imellem 11 og 12 ud paa Natten døde i sin Præstegaard Mag. Friderich Christian Bircherod, Sognepræst til Bircherøds Meenighed i Selland. Hans Alder vaar 32 Aar, og levede hand in Ministerio paa det syvende Aar.
12. Juni. Confirmerede jeg Jacobum Laurentii Bloch Studiosum til at være Degn i Kietterup, hvor til hand hafde Estats-Raad Bentzons Vocations-bref. Saa kaldede jeg hannem og derhos til Annex-Sognet Gjøtterups Diaconat, efter som det icke vaar under Jure Patronatus.
16. Juni. Bleff Hr. Hans Kall Sognepræst til Schelund Meenighed in Diæcesi Wiburgensi, af Episcopo Dno. Bartholomæo Deichmanno i hans Domkirke indviet.
26. Juni. Døde i Nykiøbing den eeniste Capellan i Mors-Land, Hr. Gundethøgersen¹⁾, Medtiener til Nykiøbings, Elsøe og Lødderup Meenigheder, anno ætatis 58, Ministerii 23.
11. Juli. *) Om Morgenen Kl. 7 døde paa sin Gaard Lindholm i Selland meget hasteligen Gødert Braëm, Kongl. Estats-

¹⁾ Thisted.

1702.

- og Justitz-Raad og forrige Land-Commissarius udi Selland, anno ætat. . . . .
17. Juli. Paa Veyen fra Hobro¹⁾ vaar jeg lidet inde i Rold Præstegaard hos Sognepræsten Mag. Anthoni Muus, som beklagede meget sin slette Leylighed udi adskillige Maader og sandelig icke uden Aarsag.
22. Juli. I Aals Præstegaard i Viborg Stigt døde Hr. Niels Kahl²⁾, Sognepræst til samme Aals Meenighed.
1. August. *) Blef afgangne Geheime Raad Hr. Peter Brants Encke-Frue, Fr. Abigail Maria von Støicken af Kongl. Maytt. antagen og beskicket til at være Hans Kongl. Høyheds Prindtz Christians Ober-Hofmesterinde.
6. August. *) Der Hr. Sigismundus Wilhelmus Toppius, Diaconus eller Med-Tiener til den tydske Kirke i Kiøbenhafn, sluttede sin ordinaire Aftensangs-Prædiken ibidem tog hand ganske uformodentlig og uden nogen forregaaende Advarsel valet og Afskied fra Meenigheden med det samme, formedelst adskillige gravaminæ, hvilke hand opregnede. Hvor paa hand nestfølgende Dage indpackede strax sit Tøy og bortreyste fra Staden til Skaane og siden derfra til Tydskland.
12. August. Om Eftermiddagen døde i Nors Præstegaard i Thyø Hr. Anders Nielsen Lyngby. Sognepræst til Nors og Tved Meenigheder og Proust i Hillerslev Herrid.
16. August. Ordinerede jeg in Templo Botulphiano disse trej Præster: Hr. Berthel Frandsen Bruun, Sognepræst til Sindal og Astrup Sogner i Hornsherrid, Hr. Jens Nielsen Karmarck, Capellan til Nykiøbing, Elsøe og Løderup Sogner paa Mors, og Hr. Jacob Hanssen Jelstrup, Capellan til Jelstrup og Lyngby Sogner i Vendsyssel.
22. August. Døde paa Regentzen i Kiøbenhafn Christian Lange, Communitatis Regiæ Præpositus, om Formiddagen Kl. 9, anno ætatis 32, officii secundo.
26. August. Døde i Aalborg Lucas Hanssen, som for mange Aar siden, i Regum Christiani IV og Friderici III Tiid, hafde været kongl. Renteskriver i Kiøbenhafn, men siden i 30 Aar Tolder i Aalborg. Hans Alder vaar 78 Aar.
31. August. *) Degnen i Mossberg, Oluf Axelsen, hvis Hustrue hafde for tiilig efter Bryllupet giort Barsel, forkyndede jeg en suspension ab officio indtil viidere og forbød hannem sig med Sangen i Kirken at befatte.
1. September. Om Eftermiddagen Kl. 4 døde paa Knifholt i Vendsyssel Fru Johanna Bilov, Capitain Commandeurs Otthe Arnfelds Hustrue, anno ætat. 49.
19. September. Vaar jeg med min Hustrue til Anders Anderssen Ballings, Mercatoris Aalburgensis, og hans Kieristis Mette Lucasdaatters Bryllup, som holdtis i en fornemme Forsamling paa Post-Huset.
21. September. Confirmerede og beskickedede jeg |: efter forregaaende examen :| Lavridtz Berthelsen til at være Degn

¹⁾ Bircherod var paa Hjemrejse fra Aarhus, hvor han havde besøgt Biskop Braem.

²⁾ Kall, til Als Menighed.

1702.

- i Lendum Sogn i Vennebergherr. udi sin Broders, afgangne Peder Berthelsens Sted, saasom hand der til vaar kaldet af Fru Kirstine Bech, som har jus Patronatus samme-steds.
22. September. Døde i Skive Hr. Lavridtz Olufsen Breth, Sognepræst i bemelte Bye samt den annexeret Meenighed Resen, der hand samme Pastorat i 22 Aar hafde betient.
27. September. Døde i sin Præstegaard Hr. Jacob Must, Sognepræst til Allested og Weile Meenigheder udi Fyen, anno Ministerii 42.
3. Oktober. Hafde Præsten til Allesøe og Broby Sogner i Fyen, Christen Bruun, Bryllup i Odense med Mette Wichmand, salig Jørgen Wichmands, qvondam Senatoris Otheniensis, Daatter.
11. Oktober. I Viborg hafde Mag. Thomas Bie, Lector Theologiæ ibidem, Bryllup med sin Antecessoris Mag. Søfren Paludans Enke, Anne Pedersdaatter.
15. Oktober. Ambtsforvalteren over Aalborg-Huus, Børlum og Aastrup Ambter, Peter Klein, døde paa sin Gaard Høstmarck efter en meget langvarig Svagthed, hor. 11 antem. .
17. Oktober. Hafde jeg sat mig for at vilde om Morgen en giort en Reyse hen til Peder Rosenmeyers og Margrete Grubbes |: Sal. Hr. Otthe Jørgensens Enkis :| Bryllup, som holdtis hodie udi Hals, men formedelst nogen mig paa-kommende Upasselighed, motte jeg samme mit Forsæt begive.
21. Oktober. Døde i Odense Caspar Bartholin, [afgangne Estats-Raads Erasmi Bartholini Søn,] og blef Fredagen d. 27. hujus i Graabrødre Kirke sammesteds nedsat. Hafde for mange Aar siden været Designatus Mathematicum et rerum naturalium Professor Regius i Kiøbenhafns Universitet, men dog intet derudi præsterit; saasom hand der efter giftede sig i Holland og boede saa nogle Aar privatus, først der, siden i Odense, hvor hand endelig sluttede sit Lefnet, som sagt er, udi gandske slet Tilstand.
25. Oktober. Hafde Capitain Christian Carl Bircherod Bryllup i Kiøbenhafn med Karen Hansdaatter, Sal. Hans Rasmussens, qvondam Mercatoris Aalburgensium primarii, Daatter, men Søster til hans Broders, Professor Bircherods Kieriste.
31. Oktober. Sluttede min Kieriste og jeg, at vi vilde antage Sal. Hr. Mouridtz Jenssens, fordum Sognepræst i Birkerød, hans Daatter Dorothea, propter necessitudinem sangvinis, i voris Huus, indtil Gud hendes Lycke andensteds i Lengden vil opvecke. Hvorfore jeg strax hendes Mormoder og min Faster, Sal. Dr. Hendrich Gerners Encke i Viborg, her om tilskrev og gaf hende denne voris Resolution tilkiende; saasom vi nok forud vidste, at dette Tilbud vilde blive hende teckeligt.
- Døde i Kiøbenhafn Fru Ingeborg Jacobæa, afgangne Estats-Raads Erasmi Vindingii Enke.
2. November. Paa Wolstrup i Haar-syssel hafde Janus Friedenreich, Proprietarius til Palstrup, Bryllup med Anna Margareta Linde, den riige Christen Lindes Daatter.

1702.

3. November. *) Tilbragdis mig en meget besynderlig Skrivelse fra en Studioso, nafnlig Rasmus Teilgaard, Hafniæ d. 28. passato daterit, hvor i hand lader mig viide, sig at have bekommet General-Major Johan Rantzovs Vocation og Kongl. Maytts. Confirmation til Sognepræst at være i Broust Kald og dets Annex Svenstrup i Øster-Hanherrid udi Hr. Søfren Bagges Sted, som skulde |: efter deris Tanke :| være ved Døden afgangen. Ja, hand sendte mig Copie, baade af Velbem. Rantzovs Kaldsbrev, udgivet af Leyren for Soutendal d. 4. Octob. saa og af Kongens Confirmation-brev, daterit Hafniæ d. 24. dito, begierendis derhos, at jeg vilde lade Kaldet, indtil hans Ankomst, ved de andre Herreds-Præster forsiune.
4. November. Skickede jeg til Erasmus Theilgardum dette Bud, at hand kunde nok spare baade sin Reyse her hid, saa og sin Omhyggelighed for Broust og Svenstrup Meenigheders Betienelse, eftersom Sognepræsten Hr. Søfren Bagge lever endnu og kand hannem saadan Umag og Forsorg betage. Dog, dersom hand vilde skynde sig saa hastig at komme til bemelte Hr. Søfrens Bryllup, som i disse Dage skal holdis, skulde hans Ankomst i saa Maader blive Manden behagelig.
6. November. Blef Mag. Søfren Lintrup |: antehac Rector Scholæ Cathedralis Bergensis :| af Dr. Masio, Theologiae Professore, installerit og indsat til Præpositi Embede i det kongl. Communitet i Kiøbenhafn udi afgangen Christiani Langii Sted.
7. November. Besckickede og kaldede jeg, efter forregaaende Overhørelse, Lauridtz Lauridsen til at være Sæde-Degn udi Agersborg i Øster-Hanherred i den forrige ved Døden afgangen Degns, Jørgen Lauridtzens Sted.
8. November. Giorde jeg afgangne Christen Baggesens, Patricii Aalborgensis Liig Geleide til sit Hvile-Sted i Vor Frue Kirke.
9. November. Stod Sognepræstens til Broust og Svenstrup Meenighed, Hr. Søfren Bagges og Else Thøgersdaatters Bryllup i Broust.
14. November. Ankom Dorthemoridtzdaatter, efter min og min Kieristis Bevilning, i voris Huus. Hendes Morbroder Olive Gerner førde hende hid med sig fra Viborg.
18. November. Vaar jeg i St. Botulphi Kirke Fadder af Stigt-Skriveren Michel Lunges liden Søn, Niels Lunge, som blev baaren til Daaben af min Kieriste.
21. November. Rasmus Teilgaard, som hafde erlanget |: ante tempus :| Kaldsbrev paa Pastoratum Broustensem, indstillede sig nu hos mig i Aalborg og fick da først at fornemme sig at være bedragen. Thi den Person med hvilken jeg hafde tilsendt hannem Kundskab herom [vid. sup. 4. Nov.] vaar icke kommen ham i Tale. Hvorudover den Stakfels Karl motte reyse lige Viis herfra igien tilbage.
- Døde i Viborg Friderich Lelius, Kongl. Justitz-Raad og Landsdommer i Nørre Jylland, der hand hafde levet i 75 Aar og 4 Maaneder.

1702.

22. November. Blef afgangen Fru Ingeborg Jacobæa, Estats-Raad Vindings, i Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn, ved Proustens Mag. Joh. Dorschæi parentation, om Aftenen begravet.
27. November. I Aarhus Domkirke indviede Biskop Braëm disse tvende Præster: Hr. Niels Rafn, Sognepræst til Fjeldrup og Glissborg Meenigheder, og Hr. Jens Winter, Sognepræst til Mygind, Krogsgaard og Spørring.
29. November. Døde i Aadsted Præstegaard i Vendsyssel Hr. Frandt Michelsen Vogelius, Sognepræst til bem. Aasted og Skiærum Meenigheder anno ætatis 63, Minist. ....
4. December. Med Posten fick jeg Brev fra Christian Nold paa Wibygaard i Selland, hvori hand gav mig sørgeligen tilkiende, at hans Hustrue Bodild Sophie Schade vaar d. 20. Novemb. sidst afvigt udi Barsel-Seng ved Døden bortkaldet.
9. December. Afbrendte Hessel, en enlig Gaard i Nørre-Jylland, som Madame Karen Fos, afgangen Peder Rosenstands, paaboede. Ilden kom af deris Kølle, Lade-Huuset blef alleene staaendis.
11. December. Blef afgangen Justitz-Raads og Landsdommers Friderich Lelii Liig i Viborg Domkirke om Aftenen begravet.
14. December. Jens Block Kampmand, Ridefoget paa Irup, forreviiste mig Kongl. Maytts. Brev, daterit Hafniæ d. 7. Octob. sidst afvigt, som naadigst tillader hannem at komme udi Egteskab med sit Nest-Sydskende-Barn, Margrete Hosum, Hr. Olufs Datter i Hundborg, naar hand, efter min billig Sigelse, noget til næste Hospital faar udgivet.

1703.

3. Januar. Kaldede og besckickede jeg Henrich Nielsen Hierild til at være Rector Scholæ i Thisted i Mag. Niels Ebbesens Aagaards Sted.
8. Januar. Giorde ieg Sal. Maren Selgens datters, Kay Henrich Pipers Hustruis Liig Geleide til sin Hviile-sted i Vor Frue Kirke. Hun var for 8 Dage siden, i bem. sin Mands Fraværelse, død, saasom han nu vaar over i Selland.
9. Januar. Om Morgenen døde i sin Præstegaard, efter en meget langvarig Svaghed, Hr. Palle Madtzen¹⁾, Sognepræst til Agersborg Meenighed i Hanherrid, an. æt. ....
11. Januar. Døde i Aalborg circa hor. 11 antemerid. Christopher de Hemmer, Raadmand sammesteds, anno ætatis 44, officii vero qvarto, der hand siden Nyt Aars Aften hafde været Senge-liggende.
19. Januar. Ledsagede jeg afgangne Raadmand Christopher de Hemmers Liig til sit Leyersted i Vor Frue Kirke, udi en stor Comitæt.

---

¹⁾ Tversted.

1703.

21. Januar. Sognepræsten til Sønder- og Nørre- Kongslef i Viborg Stigt, Hr. J e n s B l o c k, faldt om Eftermiddagen i sin Gaard og slog sig saa ilde, at hand faa Timer der efter af samme Slag døde.
28. Januar. To Tiimer efter Midnat døde i sin Præstegaard Hr. O l u f N i e l s e n¹⁾, Sognepræst til Hillerslev og Kaastrup Meenigheder i Thy, anno ætatis 49, Ministerii 23.
30. Januar. Vaare vi begge, min Kieriste og jeg, til Hospitals-Præstens Hr. F r a n d s A r c t a n d e r s og K i r s t e n H e n d r i c h s d a a t t e r s Bryllup, som holdtis i Hans Lafridsens Organistis Huus.
23. Februar. *) Døde paa Fru Kirstine Becks Gaard Wraa Velbr. A l b e r t B i l d e, som forud havde været Proprietarius til tvende Herregaarde, Langholt og Høyholt i Vendsyssel, men vaar siden, ved sit liderlige Lefnet, ad incitas redactus. Hans Alder vaar 52 Aar.
28. Februar. Om Morgenen døde i Seyerslev Præstegaard paa Morsøe Hr. H a n s S t o r k, Sognepræst til bem. Seyerslev samt de annexerede Eyslev og Jordsbye Menigheder, anno Ministerii 10mo, ætatis vero 41.
1. Marts. *) Hafde F r i d e r i c h R o s t g a a r d til Kraagerup, Kongl. Justitz-Raad og Archivarius, Bryllup i Kiøbenhafn med Jomfru C o n r a d i n a R e v e n f e l d t, Gross Cancellers Greve Reventlous filia naturali.
7. Marts. Fick C h r i s t o p h e r B l y m e s t e r mit Vocations- og Bestallings-Brev paa Rectoratum Scholæ Tistadiensis i H e n r i c h N i e l s e n H i e r i l d s Sted.
13. Marts. Om Aftenen havde jeg Capellanen af Børlum Hr. H e n r i c h T h o m a s s e n hos mig og lod hannem viide, at Hr. S a x o i B o d d u m vaar bleven af mig ofvertalt til at tage imod hannem, med hvilket hand og meget gierne vaar tilfreds og lovede strax efter Paaske at begive sig derhen.
16. Marts. Om Aftenen Kl. imod 8 døde i Aarhus Mag. H e n d r i c h B l i c h f e l d, Sognepræst til Vor Frue Kirkes Meenighed der i Staden og Nomarchiæ Ningensis Præpositus, anno ætat. 72, Ministerii 39.
23. Marts. Skiedde i Vor Frue Kirke i Aarhus Sal. Mag. H e n r i c h B l i c h f e l d s Liigbegiengelse.
27. Marts. Hafde Velbyrdig H e n r i c U n g e r til Thimansholm Bryllup paa Knifholt i Vendsyssel med Jomfru I d e M a r i a B e l o u.
29. Marts. Blef Degnen i Wadum, P e d e r T h o m a s s e n, som paa femtende Aar samme Embede havde betient, constituerit og kaldet af mig til at være her efter Degn i Wester- og Øster-Hassinge Sogner i Vendsyssel udi afgangen Oluf Michelsens Sted.
- Blef Geheime Raad Herr J e n s H a r b o e copulerit i Kiøbenhafn til Jomfru K i r s t i n e F u i r e n, afgangne Baron Diderich Fuirens eeniste Daatter.
1. April. Blef Mag. C l a u s M u l e, antehac Pastor Neoburgensis, installerit i St. Mortens Kirke i Nestved til at være Sognepræst ibidem, og M. J o h a n E r n s t V a n d e l, hactenus

---

¹⁾ Hillerslev.

1703.

- Pastor Nestvediensis, vice versa installerit i Vor Frue Kirke i Nyborg til samme Meenigheds Sognepræst her efter at være, saasom de begge hafde for ud erlanget Kongl. Til-ladelse dette godvillige Tuske og Skifte med hinanden at gjøre.
4. April. Blef Hr. L a f r i d t z W i d b e r g, Capellan til Skive og Resen Meenigheder i Salling, af Biskop Deichmann udi Viborg Domkirke ordinerit.
5. April. Om Natten døde paa Klarupgaard i Nørre-Jylland M a g d a l e n e v o n G i n c k e l, Assessor Thøger Lassens til Rysslet efterlatte Enke, anno ætat....
6. April. Døde paa Tvilum i Nørre-Jylland A n n a d e H e m m e r, P e d e r R o s e n ø r n s til Tvilum, Kongl. Cancelli-Raads Frue.
10. April. Hafde Sognepræsten til Bircherøds Meenighed i Selland, Hr. D e t l e v M ø l l e r, Bryllup ibidem med sin Formands Mag. Friderich Bircherods Enke, J o h a n n e G o n z a g e r.
23. April. Blef Kongens Bygmester C o n r a d E r n s t copulerit i Kiøbenhafn til M a g d a l e n e F o s s, afgangen M. Peder Fossis, Scholæ Rectoris Hafniensis, yngste Daatter.
1. Maj. *) Døde i Kiøbenhafn Fr. M a r g r e t h e U l f e l d til Erichsholm, Sal. Geheime Raad og General-Admiral-Lieutenant Hr. N i e l s J u e l s Enke, anno ætatis 62, viduitatis vero 7mo.
16. Maj. Indviiede Episcopus Viburgensis Dr. Bartholomæus Deichmann i sin Domkirke disse 3 Præster: Mag. H a n s F o s s, Sognepræst til Simested, Wilsom og Hvam, Hr. J e s p e r K n u d s e n F r i i s, Sognepræst til Sønder- og Nørre-Kongslef samt Komdrup Kirker, Hr. S e n e c a C h r i s t e n s e n, Capellan i Astrup, Arden og Rostrup Meenigheder.
17. Maj. Tog jeg tiilig om Morgenen over til Vendsyssel og i Sundby Kirke indviiede Capellanum til Wraa, Emb og Serridtzlev Meenigheder Hr. S ø f r e n L a u r i d t s e n.
18. Maj. Indstillede sig hos mig H a n s L a v r i d s e n H a v e r s l e f, Studiosus, med Assessor Peder Thøgersen Lassens Vocationsbref til det vaccerende Degne-Embede i Wadum. Hvorpaa hand strax af mig, efter forregaaende Overhørelse og juramenti Aflæggelse, blef til samme Degne-Kald viidere confirmerit og antaget.
28. Maj. Døde i Kopperup i Viborg Stift Hr. P e d e r B e r i n g, Sognepræst til bem. Kopperup og Fellingberg Meenigheder og Præpositus i Fiendsherred. Vaar 86 Aar gammel og hafde været Præst i 60 Aar; hvorudover hand, formedelst denne sin høye Allerdomb, hafde 4 Aar førend sin Død resignerit sit Prousti og vaar siden alleeniste Præpositus honorarius.
2. Juni. Om Formiddagen Kl. 11 døde i Kiøbenhafn Fr. A n n a M a r g a r e t a B r a e m, afgangen E r a s m i B a r t h o l i n i, Kongl. Estats-, Justitz- og Cancelli-Raads, saa og Medicinæ D. et Prof. Regii, efterlatte Enke, anno ætatis 52.
- Samme Dags Aften hor. scil. 10 pomeridiana døde Sal. D o c t. A n c h e r A n c h e r s e n s, Episcopi Ripensis Enke,

1703.

- Fr. Anna Nielsdatter Obeling, paa hendes Gaard Laage i Nørre Jylland, i sit Alders 73de Aar.
10. Juni. Døde i Næssborg Hr. Hans Pedersen Mølenius, Sognepræst til samme Næssborg Kirke sambt dends Annexer Saling og Oudrup i Viborg Stift, anno Ministerii sexto.
12. Juni. . . . . Til bem. liden Bye Holstbro ankom jeg hor. 7 og tog Logement hos den forrige Capellans ibidem, afgangne Hr. Jens Thomassens¹⁾ Enke, som holdte offentlig Verts-Huus.
15. Juni. Døde i Aarhus Hr. Niels Friis, Sognepræst til Mørke og Hvilsager Meenigheder i Nørre-Jylland.
20. Juni. Hafde Hr. Peder Jacobsen Brun, Sognepræst til Dragstrup og Skallerup Meenigheder paa Mors, Bryllup udi Hundborg i Thy med Anna Olufsdatter Hosum, loci Pastoris filia.
7. Juli. Udstædde jeg om Aftenen et Vocations-brev, ved hvilket jeg kaldede og antog Hans Berthelsen til at være Degn i Hassing og Willerslef Sogner udi Thy, der jeg 10 Dage tilforn hafde examinerit hannem i Fladde og funden hannem til samme Embede dygtig.
11. Juli. Paa Nørlund i Jylland hafde Commandeur-Capitain Knud Reetz Bryllup med Fru Karen Krag, afgangen Gudde Parsbergs efterlatte Enke.
24. Juli. I Odense hafde Doctor Frandtz Reenberg til Holmegaard, Medicinæ Practicus, Bryllup med Karen Luja, Sal. Dr. Jørgen Hammers efterlatte Enke.
31. Juli. Hafde Velbr. Kield Krag Sehsted Bryllup paa Sæbygaard i Vendsyssel med Jomfru Henrica Elisabeth Pachs, afgangen Holger Pachs Daatter.
2. August. Om Aftenen, vergente ad occasum sole, døde i sin Præste-Residentz Hr. Povel Jensen Snested, Sognepræst til Siøring og Thorsted Kirker i Thy og Proust i Hundborg Herred, an. ætat. 75, der hand hafde været Præst i 50 Aar, Proust i 30 Aar, og vaar disse sidste Aaringer Ordinis per totam diæcesin Ecelesiastici senior.
6. August. Begaf jeg mig om Formiddagen over Fiorden til Vester Hassinge og stod i Kirken ibidem Fadder af Mag. Habacuch Kocks liden Søn Peder Siuv, som blev døbt af Prousten Hr. Hans Rosenberg.
8. August. Stod Cancelli-Raad Oluf Bornemanns Bryllup i Aalborg med Borgemester Hermand Werkmesters Daatter Johanne Werkmester.
- Afbrendte Borgemester Christen Rhuusis Gaard i Sæby tilligemed hans Naboes, en Borgers Bag-huus samt Sognepræstens Hr. Melchior Hiardemaals Lade. Ilden paakom en $\frac{1}{2}$ Tiimes Tiid efter Midnat og varede til op paa Dagen. Hvorudover den gode Mand, bem. Borgem. Rhuus, tog stor Skade. Thi der blef icke alleeniste indrebndt for hannem 13 skønne Kiør med andet Fæmon samt nogle 100 Tdr. Korn paa Lofterne, men endog hans smucke Raritet-Kammer, paa hvilket hand med stor Omhyggelighed i mange Aar hafde samlet.

---

¹⁾ Jens Thomsen Aalborg.

1703.

15. August. Om Morgenen Kl. 5 døde i Wolstrup Præstegaard i Vendsyssel Proustens i Børlumherred Hr. Albert Christensen^s) Hustru, Margrethe Otthesdaatter, an. ætat. 67, Conjug. 41.
22. August. Hafde Hr. Otthe Prentzler, Sognepræst til Als Meenighed i Viborg Stigt, Bryllup ibidem med sin Antecessors Datter, Mette Nielsdaatter Kahl.
23. August. Paa Holckenhavn i Fyen døde udi Barsel-Seng Fru Mette Margrete Rosenkrandt, Friherinde af Holck, Baron Friderich Christian Holks Egtfelle, anno ætatis 34.
6. September. Stod Hans høye Excellences Herr. Christian Gyldenløves overmaade prægtige Liigbegiengelse i Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn horis vespertinis.
7. September. Indviiede Episcopus Aarhusiensis Dr. Braem in æde sua Cathedrali disse 4 Præster: Hr. Peder Sommer, Sognepræst til Mørke og Hvilsager, Hr. Jens Andersen Hals, Sognepr. til Tøstrup, Hr. Povl Glud, Sognepræst til Glud og Hiarnø, og Hr. Peder Abel, Capellan til Aarslev, Hørning og Liime Meenigheder.
- *) Om Formiddagen Kl. imellem 6 og 7 døde udi Kiøbenhavn meget hasteligen Dr. Lafritz Foss, Medicinæ D. Assessor i Cancelli-Collegio og den kongelig Skoles paa Sorø Forstander, anno ætatis 67, der hand et Par Dage tilforn vaar fra Sorø til bem. Stad Kiøbenhavn fridsk og sund udreyst og ickun 3 eller 4 Minuter, førend hand opgav Aanden, stod og tellede nogle Penge.
8. September. Døde i Odense Barbara Nielsdaatter Mule, Sal. Mag. Jørgen Jørgensen Falsters, qvondam S. S. Theologiæ Professoris i det kongl. Gymnasio sammesteds, efterlatte Enke, anno ætatis 87. Viduitat. vero 41.
18. September. Hafde Sognepræsten i Aasted, Hr. Christopher Mummé, Bryllup i Fladde med Proustens, Mag. Jens Wangs Stif-daatter, Elsebe Magdalene Ursin.
19. September. Om Natten imellem Tirsdag og Onsdag døde i Kiøbenhavn Hieronymus Klotaken, Kongl. Maytts. Justitz- og Kammer-Raad og virkelig Assessor i Kammer-Collegio, der hand nogle Maaneder tilforn hafde ved en Apoplexie mist sit Mæle.
20. September. I Kiøbenhavn hafde Doctor Georg Friderich Franck von Franckenaue, Medicæ Facultatis Adjunctus og Philosophiæ Professor Ordinarius i det kongl. Universitet, Bryllup med Maria Sibylla Rodrigvetz, afgangen Caroli Rodrigvetz, fordem Professoris Lingvarum Exoticarum Regii Daatter.
21. September. *) Om Morgenen Kl. 6 døde paa Stensballegaard i Jylland Friherreinde Charlotte Amalia Griffenfeld, Stifts-Befalningsmandens i Viborg, Baron Friderich Krag's Egtfelle, udi Barnsnød med sit tiende Fostter og blef icke forløst. Hendes Alder vaar 31 Aar.

---

1) Olsdorff.

1703.

4. Oktober. Hafde Hr. Lauritz Andersen, Sognepræst til Oddens i Salling, Bryllup i Galtrup paa Morsøe med Dorothea Maria Brasen, Sognepræstens ibidem, Hr. Anders Brasens Daatter.
5. Oktober. Forrettede jeg i St. Botulphi Kirke tvende Præsters, Hr. Peder Pedersen Clementins og Hr. Christen Svendsens Inauguration. Den første blef Mag. Claus Reenbergs, og den anden Proustens i Øster-Hanherr. Hr. Jørgen Hornes Capellan.
7. Oktober. Hafde Hr. Jens Andersen Hals, Sognepræst til Thøstrup Meenighed i Aarhus Stigt, Bryllup udi Bredkiær i Vendsyssel Anna Dorothea Lindegaard.
8. Oktober. Post meridiem ledsagede jeg vor Naboe-Kone, Anne Nielsdaatter, Anders Nielsen Hous Hustrue, som vaar for nogle Dage siden i Barsel-Seng hendød, til sit Leyersted i Vor Frue Kirke.
9. Oktober. *) Døde i Kiøbenhafn den kongl. Polniske Envoyé Monsr. Moreau meget hastelig, siddendis ved sine Papirer ved Bordet. Hvorpaa tvende af hans Venner, nemlig Kammer-Raad Summ, som vaar Ambtsforvalter i Pinnerberg, og Monsr. Lesser, som vaar Geh. Raad Plessis Secreterer, indfandt sig samme Aften, at forsegle hans Dont. Og saasom den kongl. Polske Resident Hans Schade iligemaade strax kom derind for at ville sette sit Segl hos deris, faldt dennem nogle Skiends-Ord imellem, indtil Summ trekkede Kaarden og gaf Schade igiennem Livet et dødelig Sting, saa at hand 24 Tiimer der efter opgaf sin Aand.
14. Oktober. Indfant Seign. Povl Iversen Wilholt af Aastrup sig hos mig efter Aftensang og fremviiste Kongl. Maytts. Brev d. 15. Sept. daterit, som naadigst bevilgede hannem at tage sin afdøde Hustrues Sødskinde-Barn Karen Hendrichsdaatter Bugge til Egte.
- *) Om Formiddagen Kl. 8 døde i Odense Doct. Thomas Kingo, Biscop over Fyens Stigt, efter en meget langvarig Svagthed, anno ætatis 69, Episcopatus vero 27mo; saa at hand hafde i dette sidste Aar været den ældste iblant alle Bisperne i Dannemark. Der foruden baar hand den Priis, at hand vaar den fornemmeste danske Poet i vore Tiider.
16. Oktober. Hafde Capitain Iver Krabbe til Søegaard Bryllup paa Friisholt i Nørre Jylland med Jomf. Anne Christentze Rosenkrantz, Sal. Etats-Raads Jens Rosenkrantzis Daatter.
- Samme Dag hafde Mag. Niels Galthen, Sognepræst til Feldballe og Nødager i Aarhus Stift, Bryllup med sin Antecessoris, afgangen Hr. Jens Friisis Enke, Anne Jespersdaatter Hutfeld.
17. Oktober. Hafde Hr. Johan Thorsen¹⁾, Sognepræst til Nors Meenighed i Thye, Bryllup ibidem med sin Formands, Hr. Anders Nielsen Lyngbys, Encke.
22. Oktober. Giorde jeg afgangen Lavritz Povelsen, Kirke-Værge til Vor Frue |; som vaar for 9 Dage siden død af calculo |; hans Liig Geleide til sit Hvilested i bem. Vor Frue Kirke.

---

¹⁾ Thorson.

1703.

29. Oktober. Paa Billisbøll i Fyen døde af Svindsot Broder L a n d o r p h s, Assessors i Hof-Retten og prædii ejusdem Proprietarii Hustrue, A n n e K i r s t i n e H a n s d a a t t e r.
7. November. Om Aftenen blef den kongl. Polniske Resident H a n s S k a d d e¹⁾, som 3 Uger tilforn vaar dræbt, i Vor Frue Kirke i Kiøbenhafn begravet.
10. November. Vaar Hr. J e n s E l l i n g af Skallerup hos mig og saavel paa sin egen som paa sin Broders, Hr. H a n s E l l i n g s Vegne, begierede at motte fritages for Sal. Hr. P o v e l J e n s e n s²⁾, Pastoris Siøringensis, Børns Værgemaal, hvilket Skifteforvalteren Mag. Aspach vilde paatrengedennem. Men efterdi de umyndige ere deris Farbrødre-Børn og haver ingen nærmere paarørende Mands-Personer her i Stigtet, saa vidste jeg icke at kunde giøre saadan deris Begiering Fyldist.
13. November. Paa Linderumgaard i Vendsyssel hafde P o v e l I v e r s e n W i l h o l t, Proprietarius til Aastrup, Bryllup med K a r e n B u g g e, afgangen Hendrich Lauridtzens.
16. November. Døde i Kiøbenhafn af Smaa Pokker A l b e r t B a r t h o l i n T h o m æ F i l. Borgermester i samme Kongl. Residentz-Stad.
23. November. I St. Knuds Kirke i Odense bleve disse 3 Præster indviede: Hr. H a n s C h r i s t i a n s e n³⁾, Sognepræst til Bogense Kirke og dends annexerit Meenighed Skouby, Hr. C h r i s t e n S m i d⁴⁾, Sognepræst til Rise Meenighed paa Errøe, Hr. P e t e r T o l d o r p h, Medtiener og Vice-Pastor til Kiølstrup og Agedrup Sogner i Fyen.
25. November. Indfandt jeg mig, tilligemed min Kieriste i Søster Fossis Huus, hvor Jaord holdtis imellem Mag. L y d e r L a s s e n af Korsør og M a r g r e t e H o f f m a n d.
27. November. Blef Cancelli-Raad og Assessor i Hof-Retten J o h a n B a r r a m E r n s t af Kongl. Maytt. constituerit og beskicket til at være her efter Vice-Borgemester i Kiøbenhafn.
28. November. Paa den Gaard Lynderup i Nørre-Jylland hafde Hr. G r a v e r s C h r i s t e n s e n⁵⁾, Sognepræst til Øster- og Vester-Assels Kirker paa Morsøe, Bryllup med M a r e n V o g n s d o t t e r, bem. Gaards Proprietarii Vogn Jacobsens Daatter.
29. November. Stod Biscopens i Fyen Sal. Dr. T h o m a s K i n g o s meget anseenlig Liigbegiengelse i St. Knuds Kirke i Odense.
30. November. Blev in Gymnasio Otheniensi, til den sal. Biscops Doct. K i n g o s Berømmelse, holdt en latinsk Oratio parentalis af M. Thoma Brodero Bircherodio, Eloqv. et Ethices Prof. P. Derpaa blef velbem. B. Episcopi Liig af St. Knuds Kirke |: hvor det die præcedente vaar indsat :| igien denne

---

1) Søn af Bircherods Svoger, Mag. Peder Schade i Roskilde.

2) Snedsted.

3) Funch.

4) Fabricius.

5) Assels.

1703.

- Dag udtaget og af Byen med ziirlig Færd samt Carossers Følge udført og til hans Leyersted i Fraugde Kirke henført.
11. December. Stod Præsidentens i Ribe Casten Worms Bryllup paa Endruplund med Karen Nielsdatter, afgangen Doct. Johan Müllers i Haderslev, Jurisconsulti, Enke og Niels Niensens, til bem. Enderuplund Proprietarii Daatter.
14. December. Døde i Weile Mag. Hans Jeremia Wulf, Sognepræst i samme Stad Weile, Proust i . . . . . Herrid, der hand hafde levet i 76 Aar, men været in Ministerio paa det 45de Aar og Præpositus i 42 Aar. Hafde dog nogle Aar før sin dødelig Afgang opladt Pastoratet for sin Søn og Successore Mag. Jeremia Wulf.
19. December. Tog Niels Michelsen Hiermann fuldkommelig Afskied fra mig og mit Huus, efterat hand paa ti Aars Tiid hafde været min Amanuensis, og fick hand paa stemplet Papir sit loflige Skudsmaal fra mig til sin Fornøjelse.
28. December. Blef Ritmester Henning Landorph copulerit om Aftenen til sin anden Egtfelle Fr. Charlotta Amalia Steensen, afgangne Ritmester Lehstens¹⁾ Encke, men Velbr. Jochum Christopher Steensens til Grevens Wenge eeniste Daatter.

---

¹⁾ Wolff Friedrich v. Lehsten.

(Sluttet).

Victor Ronander, 1847—1929.

Et Levnedsbillede fra Artist- og Museumsverdenen.

Af Joh. D. Landmark.

Den 3die April 1929 døde Victor Ronander som Bestyrer af Mønt- og Medaljesamlingen ved Det kgl. norske Videnskabers Selskab i Trondhjem. Tillige havde han i en Menneskealder været Assistent ved Selskabets Bibliotek. Nu, da han er gaaet bort, synes det paa sin Plads, at man ved denne Institution, som han tjente med saa trofast Hengivenhed, søger at tegne et tydeligt Billede af hans ejendommelige Levnedsløb, saa at Erindringen om ham kan bevares for Efterslægten.

Han blev født i København den 7de Juli 1847 af Forældre Konditor Carl Frederik Ronander og Hustru Jacobine Pouline Tegner. — Da deres Bopæl dengang var i Huset paa Hjørnet af Gothers Gade og Kongens Nytorv, ganske nær ved Hotel d'Angleterre, kunde Ronander med Rette fremhæve, at han efter Oprindelsen var »Københavner med K«. Barndoms-miljøet i Hovedstaden gav ham ogsaa et Præg for Livet. Han var typisk Bymenneske med Bymenneskets Kærlighed til et Landophold — om Sommeren, men heller ikke derudover. — Ronander anførte sin Fader som Kilde for den mundtlige Tradition i Familien, at hans fædrene Slægt stammede fra Sverige. Navnet Ronander er jo ogsaa tydelig af svensk Type. Endnu medens han boede i København, gjorde han i 1860-Aarene Optegnelser særlig fra Holmens Kirkebog om sin Familie. Faderen var født 10de November 1802 som anført af Th. Hauch-Fausbøll i hans »Patriciske Slægter«, 4de Samling (Kbh. 1919, Side 213 og 220). Han havde gaaet i Lære hos Konditor Apitz, var anlagt for Musik og skal have været en ganske flink Fløitist. Efter svære Lidelser døde han paa Frederiks Hospital den 22de September 1850. Dødsarsagen var Mavekræft. Som Medlem af Livjægerkorpsset blev han baaret til Graven af sine Militærkamerater. En ældre Søster af ham var Laurine Elisabeth R. f. 1800 i København d. 17de Juli 1870 i Kongens Lyngby. Hun var gift med den i sin Tid kendte Oversætter af Walter Scott, Cooper m. fl., Andreas Rasmussen, Sprog- og Handelslærer i København, sluttelig Restauratør i Ermelundshuset, død i December 1835. — I sine efterladte Notater siger Victor Ronander, at hans Farfader var Fuldmægtig i Søetaten, Johan Ronander, som 17de August 1815 blev

afskediget i Naade med Pension fra sin Stilling ved »Ege- og Fyrre-Tømmer Materialiernes Contoir«, hvor han havde været ansat i hvert Fald siden Aaret 1800, da han begyndte som Kopist. I Københavns Adresse Contoirs Efterretninger findes for 28de September 1770 under Titelen »Kiøb-Slutninger« den Oplysning, at der er solgt et Hus i »Borregaden« til en *Jens Ronander*. Og i Byens Adressekalendar for 1780—90-Aarene findes flere Gange nævnt en »The- og Pottehandler« Ronander i Borbergade nr. 97. Han nævnes endnu i Københavns Vejviser for 1805. — Ronander formoder, at denne Mand er hans Oldefader. Ud over disse Oplysninger naaede han ikke yderligere Kendskab til sin fædrene Slægtslinje i Danmark. Men da han rejste som Musiker i Sverige, Sommeren og Efteraaret 1883, var han en Aften efter en Koncert i St. Petri Ordens Lokale i Hernösand med nogle Bekendte til en lille festlig Sammenkomst, og en af Deltagerne, Konsistorientar Matthiesen sagde da til ham: »Skål, gamla Gotlånding«. Da Ronander protesterte mod denne Betegnelse, kunde Notaren fortælle ham, at Slægten Ronander nedstammede fra Kristian den 2dens Partigænger, *Søren Norby*, den bekendte Kaperhøvding, eller som Ronander selv karakteriserede sin Stamfader: »Saadan en gammel Sørøver der ude paa Gotland«. Notaren gjorde ham opmærksom paa de Slægtsoplysninger, han kunde finde hos O. W. Lemke i »Visby stifts herdaminne«, Ørebro 1868. Paa Kungliga Biblioteket i Stockholm studerede Ronander denne Bog. Her berettes (Side 372) om Kyrkoherden i Rone Pastorat, sydøstlig paa Gotland, *Pehr Bengtson Norby*, d. 1646, at han var en Sønnesøns Søn af *Søren Norby*. Hans Søn igjen, *Thomas Pehrson Norby*, som ogsaa var Kyrkoherde i Rone, d. 1673, antog efter sit Fødested Navnet Ronander, og fra ham har Slægten sit Udspring. I vor Tid har C. J. Hallgren udgivet sit personalhistoriske Verk »Gotländske Släkter«, Visby 1926, hvor Stamlinjerne Norby-Ronander findes saa fuldstændig udredet som tilgængelige Kilder har gjort det muligt. — Efter hans Oplysninger har en Sønnesøn af Kyrkoherden R. været Guldsmed i Visby, ogsaa med Navnet *Thomas*, d. 1730, og blandt hans otte Børn var to Sønner, *Jochim* f. 1714 og *Jøns*, f. 1717, der efter Hallgrens skriftlige Meddelelse findes anførte som »bortresta«. Muligens har man herfra Forbindelsen til den senere danske Linje, eventuelt over Thehandleren i Borbergade, idet han jo efter Tidsforholdet enten kan være identisk med eller vel heller Søn av nævnte *Jöns R.* fra Visby. Derimod er Sognepræsten til Harridslev og Albæk, *Jens Ronander*, en ældre kognatisk Representant for Slægten, d. barnløs 1728, født paa Gotland, Søn af Presten *Jacob Langeland*, Conf. Lemke, S. 373 i. f.

Da Konditor Ronander døde, var Sønnen Victor noget over tre Aar gammel. Men han erindrede tydelig sin Fader, at Faderen tog ham med sig ud, de saa paa nogle Tinfigurer, udstillede i et Vindu — et for Ronander karakteristisk Erindringsbillede — og de spadserede sammen i en stor Have — Frederiksberg Have. Ligeledes kunde Ronander huske, at han som Dreng havde overværet Soldaternes Indtog i København efter Treaarskrigen. Dette saa han fra 1ste Sal i Vimmelskaftet, hvor Familien dengang boede. Indtoget fandt som bekendt Sted den 9—10de Sept. 1850. — Ronanders Moder var fra Helsingør, Datter af Skibstømmermester F r. C h r. T e g n e r, ogsaa af oprindelig svensk Afstamning — en Haandverks-slægt, som over Skåne indvandrede til København. — Da Ronander i sin Tid kom hid til Trondhjem, havde hans Mødreneæt en Menneskealder forud havt Forbindelse med Byen, idet nemlig hans Morbroder C h r i s t i a n M a r t i n T e g n e r i 1830 og 40-Aarene boede her under et mangeaarigt Ophold. Denne Mand var for saa vidt et Slags Forløber for sin Søstersøn. Ogsaa Morbroderen kom hid som Medlem af en Skuespillertrup, men han var mindre Skuespiller end Sanger. Da han tillige var en duelig Tegnelærer, fik han Ansættelse ved Realskolen og købte sig eget Hus i Søndre Gade, hvor han anlagde litografisk Atelier, som han drev med Held. Imidlertid forlod han Trondhjem efter seksten Aars Forløb. Fra Slutten af 1840 Aarene slog han sig ned i København som Portrætmaler og Ejer af et litografisk Institut, men han naaede ikke den Anseelse som den yngre, I s. W i l h. T e g n e r, ogsaa Litograf og den mest bekendte af Brødrene, Fader til Kunstneren, Professor H a n s T e g n e r, Holbergs berømte Illustrator. Med disse sine Morbrødre og den Tegnerske Familiekrede i det Hele har Ronander under Opvæksten havt megen Forbindelse, hvorom flere af hans Erindringsnotater bringer sympatisk Vidnesbyrd. — Det er øjensynlig fra sin mødrene Slægt, han havde arvet ikke blot betydelige Evner, men ogsaa noget væsentligt af det Kunstnertemperament som var ham ejendommeligt.

Efter Faderens Død fortsatte Moderen Konditoriet først i Klosterstræde, siden paa Østerbro i den gamle Accissebod, senere ligeoverfor i Kvarteret mellem Farimagsvæien og Kærlighedsstien. Først laa Hjørnehuset (Melhandler N e u e n d a m) og derefter Gaarden med Konditoriet ud mod den nuværende Øster Sø-Gade. En Trærække skilte fra Kærlighedsstien langs Sortedamsø. Dette Ronanders Barndomshjem var et lille Hus i et Stokverk med Kvist paa Loftet. Her voksede han op sammen med sin yngre Søster H u l d a W i l h e l m i n e A n t o n i e, f. 2den Aug. 1850, d. 20de Marts 1886 i København, gift med Sadelmager L u d v i g

M. P a u s t i a n (de havde en Datter, der døde som Barn). — Ronander siger om sin Moder, at hun havde en udmerket Hukommelse. I Skumringen, før de tændte Lys, sad hun gerne med Børnene, sang med Guitaraccompaniment gamle Viser og Ballader eller fortalte dem af sine Erindringer fra fordums Tid i Helsingør, om Teatret paa Kronborg, Fest i Hammermølleskoven o. s. v., ganske som Forholdene findes skildret af O. Lund i Tidsskr. »Museum« for 1892. Endnu i 1850 Aarene var Bebyggelsen paa Østerbro væsentlig Landsteder med store Haver. — Blandt sine Indtryk fra Børnearene fremhævede Ronander gerne Synet af de skønne Beplantninger og historisk fængslende Mindesmerker paa de to Garnisonskirkegaarde for Land- og Søetaten ved begge Sider af Hovedgaden indover mod Byen. I de forholdsvis landlige Omgivelser havde Børnene deres frie Leg. Naboeiendommen mellem Sortedamsø og Farimagsvai var Grossererfamilien Z i n n s Landsted »Elba«, hvor Ronander efter eget Udsagn tilbragte sine bedste Barndomsdage. Her viste han tidlig sine musikalske Evner. Husets Damer tog sig af Drengen. Frøken R e g i t z e Z i n n sagde til ham: »Du spiller saa godt, men du mangler saa meget«. Hun gav ham saa den Undervisning i Klaverspil, som blev af grundlæggende Betydning for hans senere Livsvirksomhed. — Før han kom i Skolen, lærte Ronander Skrivning hos den bekendte humoristisk-ironiske Tegner F r i t z J ü r g e n s e n, som paa en eller anden Maade var Familien forbunden enten ved Slægt eller Bekendtskab. Da de skulde begynde, brugte han den Metode at lade Drengen aftegne Bogstaverne paa et klart Papir, der lagdes over Originalen, som Jürgensen selv havde skrevet. Da Aftegningen var færdig, lød Ordren saaledes: »Ja, nu kan du gaa hjem og vise din Moder dette, saa hun ser, hvor vidt du har drevet det«. Men da Moderen fik Papiret og saa paa det, begyndte hun at le, thi der stod følgende: »Undertegnede erklærer, at han er en umanerlig stor Klodrian. Victor Ronander«. Da han blev større, kom han i Blichers Skole, der senere blev købt af Jacob Erslev. Selv siger han, at han var ganske flink i tysk Læsning og Oversættelse, men Gramatik og Stilskrivning holdt han ikke af. Ligeledes maa han vistnok have betragtet Geografi i Almindelighed som sig temmelig ivedkommende. Med hans stærke historiske Interesser var dette et paafaldende Træk ved hans Forestillingsverden. Ronander var af Karakter en sorgløs Kunstnernatur, og som saadan levede han optagen af Nuets Aktualitet. Denne hans medfødte Sorgløshed holdt ham stadig oppe ogsaa senere hen i Livet, naar svære Tilskikkelser kastede mørke Skygger over hans Vej. — Ved Hjælp af Overskous Teaterhistorie mente han, vistnok med Rette, at kunne bestemme Dagen, da han første Gang var paa Komædie, nemlig Onsdag 17de

Januar 1855, paa Det kongelige Teater. Det som greb ham, var Bournonvilles Ballet »Brudéfærden i Hardanger«, hvis Optrin senere gennem hele Livet stod uudslettelig for hans Erindring. Senere fik han et Dukketeater, hvor han mod Entré af eftertragtede Tin- og Messingknapper vilde opføre »Die Räuber« for sine Skolekammerater; men begejstret fremførte han Teksten paa tysk, saa Tilhørerne krævede deres Penge tilbage og løb sin Vej fra den forargede Direktør. Barndommens Kaar har været beskedne; Enken i den lille Konditoriforretning har ikke haft meget at rutte med. Ronander fortalte stundom følgende Begivenhed fra sine Barnedage, da han var henved 12 Aar gammel. Et Par Gange om Ugen plejede der til bestemt Tid at komme en Forbigaaende ind i Konditoriet, hvor han fik sig et Glas Øl og et par Smørbrød. Da han havde været der nogle Gange, hændte det, da han havde betalt og var gaaet, og Moderen tog bort Tallerkenen efter ham, at der laa en Rigsdaler under den. Da saa den Fremmede næste Gang kom igen, spurgte Moderen, om han ikke forrige Gang havde glemt efter sig et Pengestykke. »Det var en Daler«. »Nej«, svarede han, »jeg har ikke glemt nogen Daler. Den er ikke min«. Da han saa gik, og de dækkede af, laa der atter en Daler, og saaledes jævnlig naar han havde været der. Men de kendte ham ikke. Til Slut spurgte Moderen, hvem han var; men dertil svarede han: »Navnet gør intet til Sagen«. — Senere spurgte Moderen anden Gang. Da sagde han: »Ja, naar De nu endelig vil vide det, saa hedder jeg Brygger Jacobsen«. — Det var den ældre J a c o b C h r i s t i a n J a c o b s e n, Grundlæggeren af Gamle Carlsberg. — Derpaa gik han; men siden den Gang kom han ikke igen. Kort efter traf Ronander ham ude paa Gaden og sagde da til ham: »Moder er saa bedrøvet, at hun har stødt Dem«. »Nej, min Dreng«, svarede Jacobsen, »det skal hun ikke være. Det har hun ikke gjort«. Men han viste sig aldrig mer.

Ved ti Aars Alderen begyndte Ronanders Samlerlidenskab at ytre sig paa de Omraader, hvor han senere skulde blive sagkyndig. Stødet hertil gav Landskabsmaleren N o r d a h l G r o v e, som arbejdede ved Onkelen Is. Wilh.'s litografiske Institut. Han var en af Danmarks tidligste Frimerkesamlere. Da Grove saa, at Drengen havde Interesse i den Retning, begyndte han at forære ham af sine Dubletter, og ud herfra opstod for Ronander hans første lille Samling af et Par hundrede Stykker, som dog efter Datidens Forhold var ganske repræsentativ. Denne Samling overlod han i 1864 til sin nævnte Onkel, der som Litograf var interesseret ogsaa for Frimerker. Paa sine gamle Dage talte Ronander ofte om de Sjeldenheder, som hans første Samling havde indeholdt. — de to slesvig-holstenske Merker fra 1850 og syv fra Sicilien i

1858. — Omkr. 1870 genoptog han atter Interessen for Frimerkerne. Imidlertid var han 12 Aar gammel ogsaa begyndt som vordende Numismatiker. Der var paa den Tid et Par Mønthandlere i København. Den som Skoledrengene yndede, boede i en af de smaa Pavilloner ved Kongens Have lige for Dronningens Tvergade. Han havde Æsker med Mønter til Pris fra 1 til 4 Skilling efter Kundens eget Udvalg, Mønter til højere Værdi laa i Skuffer med tilskreven Pris, saa man for en Mark kunde gøre en rig Høst. Naar man havde samlet 20—30 Stykker, var det næste Skridt at gaa op paa Oldnordisk Museum og vise dem til Bestyreren, alle Skoledrenges Ven, Konferensraad Christian Thomsen. Her paa Museet var Ronander i Opvæksten stadig en flittig Besøgende.

Naar han fortalte om denne Tid, plejede han gerne at henvise til Arkæologen J. M a g n u s P e t e r s e n s Autobiografi, hvorfra Ronander om sig selv anvendte følgende Skildring: »Paa Aabningsdagene sluttede jeg mig gerne til de store Grupper af Folk, der samlede sig om »gamle Thomsen«, naar han, den høie kraftige Mand med de spillende, milde brune Øjne, stillede sig midt i en Klynge af Besøgende og med sit venlige Smil forklarede Unge og Gamle de forskellige Fund og de Redskaber og Smykker, Fortidens Folk havde benyttet. Hans Ansigt straaled af Glæde, naar han saa den Opmerksomhed man ydede ham. Jeg kunde ikke løsrive mig og fulgte ham med de andre fra Sal til Sal. — Naar vi kom til et Skab, der indeholdt de mange store Hals- og Armringe, da fremtog han altid en af de største og vægtigste Guldringe og lagde den om en eller anden ung Piges Hals, medens han fortalte om de stolte Kvinder i den fjerne Oldtid, der bar saadanne tre Punds vægtige Smykker«. — Naar Ronander fortalte herom, lyste hans Ansigt op med samme Liv som i sin Tid den gamle Direktørs, og han tilføjede gerne: »Ja, Konferensraad Thomsen var min første Lærer. Naar vi Dreng viste ham vore Mønter, sagde han saa ofte til os: »Ja, naar I nu samler, saa skal I ikke gøre det saadan hen i Veiret, men se at faa jer en sluttet lille Samling af en bestemt Slags mest mulig komplet, om det saa kun er 1-Skillinger, thi det er en virkelig Samling, men noget hist og noget her — det er ingen Samling«. — Rigtignok kan det siges, at hos Mennesker netop som Ronander er Driften til at samle saa dominerende og altomfattende, at den vanskelig nænner at lade noget tænkelig Objekt av Planmessigheds-hensyn falde udenfor Interesseomraadet. En saadan Resignation var for ham særdeles vanskelig. — En Dag i 1863 talte han med Thomsen paa oldnordisk Museum og sagde da til ham: »Hvor jeg skulde ønske, jeg kunde faa Plads paa et saadant Museum som her«. »Er du flink i Skolen?« spurgte han. »Næh, det er jeg egentlig ikke«, svarede Ronander noksaa oprigtig. »Ja, da gaar det ikke, for at

faa en saadan Plads, maa du først være Student.« »Ja, men det har jo ikke Konferensraaden været, og De er dog bleven Leder af hele Museet«. Thomsen saa paa ham, smilte og sagde: »Det har du Ret i; men ser du min Dreng, det gaar ikke saadan hver Dag«. — Saadan gik det heller ikke; men under andre og langt beskednere Forhold kom dog ogsaa Ronander til at gennemgaa en parallel Udvikling, fra Handelen, som Autodidakt, til Museumsmand. Naar han saa tilbage paa sit Liv, stod det ogsaa for ham som noget af et Eventyr.

Imidlertid var hans Moder i Aarenes Løb bleven mere og mere plaget af Gigt i Hænder og Fødder, som blev næsten vanskabte af Sygdommen. I 1861 ophørte hun med Konditoriet og flyttede ud paa Nørrebro, hvor hun blev boende til sin Død. Foraaret 1863 blev Ronander konfirmeret, og Spørgsmaalet var nu, hvor han skulde søge sin Uddannelse, saa han kunde komme i Virksomhed. Foruden sine Onkler i København havde han fremdeles en Morbroder, boende i Norge. Det var den yngste af Brødrene fra Helsingør, Fedor Ferdinand Tegner. Han var ogsaa Litograf og havde i sin Tid arbejdet hos sin Broder i Trondhjem. Men han var senere rejst til Christiania, hvor han drev et fotografisk Atelier. Der blev nu en Smule Tale om, at Ronander skulde komme i Lære hos ham. Selv erindrede han fra sine Børneaar »Onkel Fedor« som en meget smuk Mand, der gik klædt i en saakaldt polsk Snørefrakke. Han var en Charmeur og havde i Christiania gjort et økonomisk godt Parti med en formuende Enke, født Anne Marie Steffensen, en Artillerikonstabels Datter af Frederikstad. Om hende fortæller Ronander: »Hun kom ofte til København paa Besøg, var meget elegant klædt, altid i sort Silke. Jeg kunde godt lide hende, Tante Anne, som vi sagde, og jeg var som Dreng meget høflig mod hende, bukkede og skræbde; thi hun gav mig jevnlig en Rigsdaler til Belønning. I Norsk Retstidende er hun nævnt flere Gange for sine Processer om Pengeaffærer¹⁾).

I sit Ægteskab med Fedor Tegner havde hun en Datter Hulda, f. i Christiania 15de Marts 1844. Ronander skriver: »Deres eneste Datter Hulda blev meget godt opdraget og var en Tid i Pension i København, hvor hun boede hos Apoteker Groth i Frederiksberg Alle. Hun spillede meget godt Piano, Mendelsohns Bryllupsmarsch, Musik af Balletten Valkyrien etc. og var meget

¹⁾ Conf. hertil S. H. Finne-Grønn, Norges Procuratorer etc. Oslo 1926, B. 2. Pag. 28, hvor det hedder, at hun selv førte sine flere Processer med adskillig Bravour, til aabenbar Forargelse for den bekendte Advokat Bernhard Dunker (Bjørnsøns Advokat Berent i »En Fallit«). Da hun en Gang søgte ham, var han ugalant nok til at bede hende »Drag til Helvede! Men Damen replicerede øjeblikkelig: »Det er nok Advokatens rette Forum!«

elskværdig og sød. Man kan ikke undres, at vi som var saa mange Fættre, sværmede for de to eneste Kusiner vi havde, Maja¹⁾ og Hulda. Jeg var nu i den heldige Stilling om Aftenen at faa Lejlighed til som galant Kavaller at følge dem til Porten og tage en rørende Afsked. Hulda i Særdeleshed sværmede jeg for, og hun havde ogsaa lidt tilovers for mig. Hun foreslog mig, at jeg skulde komme op til Christiania, saa skulde hun nok sørge for, at Onkel Fedor gjorde mig til Litograf. Jeg vilde gerne, men min Moder ønskede ikke at lade mig rejse. Jeg var jo lige konfirmeret. Nogle Aar senere kom saa Hulda paa Besøg til København som nygift med sin Mand, Købmand Grønneberg fra Christiania. Jeg traf dem, de var meget elskværdige, men vor gamle Kærlighed var jo slut og ikke nogen tale om« —

Moderen havde nu sin Plan. Hun gik op med ham til hans tidligere Skolebestyrer, Jacob Erslev, der som bekendt senere var Boghandler. Det var hendes Broder, Is. Wilh. Tegner, der havde bekostet hende Sønnens Skolegang. Men, som Ronander selv fortæller det, nogen haabefuld Elev havde Erslev ikke fundet i ham.

Hun spurgte, om der kunde være Plads som Lærling for hendes Søn i Forretningen. Men Erslev svarede da: »Nej, det er der ikke. En der søger en saadan Plads, maa have Interesse for Bøger, og det har han aldrig havt. Det gør mig ondt at maatte sige Dem det; men han har i Skolen altid været en luddoven Rad. Han bør søge et andet Erhverv.« — Kunstnernaturen i ham har domineret i hans Forhold til Skolen. Hans Intelligens og dybtgaaende Interesser havde ikke faat udfolde sig. Efter hans Natur maatte det ske i Frihed, usystematisk og efter indre Impuls. — Imidlertid blev han samme Aar, 1863, sat i Lære hos Papirhandler Gottfr. Buchwald, som ogsaa var Lotterikollektør og titulær Krigsassessor. Han havde Butiklokale i Waisenhusets Gaard ved Købmagergade. Lærlinge fik Kosten i Huset, og den varierede sterkt efter Fruens Humør. Naar det var slettest, fik de gerne en meget karrig Klipfisk. Papirhandelen var temmelig kaotisk. Imidlertid blev Ronander i fire Aar i denne Forretning. Herfra kom han til en jødisk Musik- og Kunsthandler, Julius Cohen, ved Amagertorv, lige overfor Helliggeistes Kirke. Hos ham var han ligeledes fire Aar indtil Efteraaret 1871. Hans Arbejde i Musikhandelen bragte ham stadig i Forbindelse med forskellige Slags Repræsentanter for Kunstner- og Artistverdenen. Komponisten Carl Christian Møller, som var Dirigent for Folketeatrets Orkester, senere Leder af Orkestret i Tivoli, fattede Interesse for ham og

¹⁾ Datter af Chr. Mart. Tegner. Hun var født i Trondhjem 1844, gift 1870 med Konsul i Grimstad, Norge, Edw. Crawford, død i Danmark 1900.

underviste ham i Harmonilære. Han kom med i forskellige dramatiske Foreninger, hvoriblandt en, som havde Lokale i Regnegade Nr. 201, samme Sted hvor »Det norske Selskab« holdt til Huse i sin Glansperiode. Her spillede han Klaver ved Forestillingerne, indøvede Sangene og fik derfor et beskedent Honorar, naar det kunde præsteres. Undertiden optraadte han ogsaa i enkelte Smaaroller. Musikinstruktionen var dog altid hans særlige Opgave. Med disse Foreninger deltog han i Udflugter til Hillerød, Lyngby og andre Steder i Nærheden af København, hvor man ønskede Dilettantkomedier. Repertoiret var saadant som »Soldaterløier«, »Til Sæters«, »Spansk Elskov«, »Verdens Herkules« o. l. — Ved denne Virksomhed kom han i særlig Forbindelse med en Ligkistesnedker, E d v a r d H a n s e n, i Borgergade, der optraadte som Skuespilleder og havde et lille flytbart Kulisse-teater, som kunde opstilles i Foreningslokaler. Hermed foretog han og hans »Selskab« smaa Betalingsturneer, særlig til Dragør. Om disse Episoder har Ronander her i Trondhjem offentliggjort en Række »Erindringer« i Dagbladet »Nidaros«, Januar 1924. Til en af Prøverne mødte en ganske ung Guldsmedsvend, som gerne vilde være med. Ronander fandt, at hans Sangstemme var meget god. Efter at have deltaget nogle Gange fik han Hovedrollen i en lille Sømandsvaudeville »Jens og Kirsten«. Og Guldsmedsvenden havde stor Succes. Det var den senere kgl. Skuespiller C h r i s t i a n Z a n g e n b e r g. I disse Kredse traf Ronander sin Hustru i hans første Ægteskab, A n n a E m i l i e H o l m, f. i København 5te August 1847 paa den Kgl. Fødselsstiftelse »uden at Forældre ere angivne«. Ronander skriver, at hun var Datter af en Forpagter Holm. Moderen hed L o u i s e, efter Holms Død gift med Malermester M a d s e n. Ogsaa som Enkemand havde Ronander Efterretninger fra sin Svigermoder. Hun levede da paa Frederiksberg i meget smaa Kaar. Datteren var opvokset i Holbæk, hvor hun gik i Borgerskolen. Ved Midten af 1860 Aarene kom hun ind til København. Da opstod hos hende Ønsket om at bane sig Vej i artistisk-kunstnerisk Retning. I 1869—70 forsøgte hun sig paa Scenen ved det store Forlystelsesetablissement »Alhambra« i Frederiksberg Allé, i sin Tid anlagt af G e o r g C a r s t e n s e n, da han ikke paa Ny blev Leder af Tivoli. — Imidlertid havde hun Arbejde som Syerske. Saaledes forestod hun ifølge Attest fra L o r e n t z T h a a r u p, en Forretning paa Østergade, i 1871—72 Syafdelingen ved hans Dameekviperingsmagasin »og udførte sit Hverv med Orden og Akuratesse«. Men Ronanders Moder betragtede Giftermaalet som en Mesalliance for Sønnen og søgte derfor at hindre deres Forbindelse. Han siger, at Kæresten havde dramatisk Talent, men hendes store Højde var hende til Hinder, saa Ligkistesnedkeren klagede over, at hun ragede

op over Dørene i hans Kulisser og burde saves af et Stykke. — Ronander var temmelig ked af at hænge bag Disken den hele Dag; det kom til et Brud mellem ham og hans Principal, væsentlig paa Grund af et ligegyldigt Skænderi om en Prokura til Boghandler *Mackeprang* i Nakskov. Ronander tænkte nu en Stund paa at begynde egen Musikhandel. Han gik da op til en af sine Onkler. Eieren af Næstved Dampmølle, *Niels Nielsen*, gift med Moderens yngste Søster, og bad ham om et Laan paa 250 à 500 Rd., forat han med denne Kapital kunde begynde Forretningen. Onkelen stillede sig velvillig og lovede at tænke over Sagen. Da Ronander kom for at faa det afgørende Svar, fik han imidlertid den Besked: »Jeg er slet ikke uvillig til at hjælpe dig med et saadant Laan, men kun paa en Betingelse, at du øjeblikkelig gør Slut paa din Forlovelse«. Hertil svarede Ronander: »Det vil jeg ikke indlade mig paa«, og dermed skiltes de. — Da det saa ogsaa viste sig, at hans paatænkte Kompagnon led af betænkelige Svagheder med Hensyn til Ædruelighed, bortfaldt hele Sagen. Ronander kom nu i en yderst vanskelig Stilling. Som medvirkende Korist ved italiensk Opera paa Hofteatret tjente han paa en Maaned 8 Rd., og han fik da Efteraaret 1871 Tilbud fra en Fru *Blydtmann* om at følge med som Musiker ved en Sangertrup til Nykøbing paa Falster. Lønningen skulde være ikke under 20 Rd. maanedlig og ikke over 40, varierende efter den større eller mindre Tilslutning, som blev Truppen til Del. — »Ja, hvad skulde jeg gøre, jeg slog til«, fortalte Ronander om denne Episode; »men det var nu et fælt Selskab, med hendes Mand, en afdanket Underofficer som *Impressario* og saa et Par altfor lystige Pigebørn som Sangerinder. Komikeren *Schröder* var den bedste«. — Turneen varede i seks Uger, men Successen var ikke ubetinget. Til Slut maatte de rejse paa Deling, hvorefter Selskabet opløste sig i Saksøbing. Ronander vendte tilbage til København med et Nettoudbytte af en Mark i danske Penge. — I 1872 spillede han som Musiker paa »Vennelyst« ved Frederiksberg Allé. Det var i Udstillingsaaret, saa han tjente godt. Men da saa hans Moder var død den 25de August 1872, begyndte snart for Alvor hans Vandrelev. Det varede i 20 Aar, indtil han slog sig ned her i Trondhjem. I Efteraaret 1872 blev han engageret som Pianist af en dansk-jødisk Artist, Direktør *Ludvig Gillin*, der ledede Turneer særlig i Sverige, men til dels ogsaa i Norge. Den 4de November drog de over Malmø—Jønkøping til Stockholm, kom senere til Ørebro og Gøteborg, hvorfra de næste Foraar vendte tilbage til København. Dette Selskab var betydelig respektablere, og Ronander fortsatte sit Engagement. Hans Forlovede havde imidlertid selv holdt Systue paa Kultorvet. Den 13de Juli 1873 blev de viede i Trinitatis Kirke. Og den 29de

samme Maaned rejste han atter ud med Gillins Selskab, denne Gang til Christiania, som de efter en stormfuld Sørejse naaede via Gøteborg. Selskabet optraadte paa det daværende Klingenberg. Folkestemningen var endnu paavirket af Preussens Krig med Danmark og af Frankriges senere Nederlag i 1870. Den skeløjede Direktør Gillin gjorde særlig Lykke med sit specielle Bravurnummer, en Vise, som sluttede med Ordene: »Und Bismarck wird självaste Fan«. Engagementet var ikke stadig lige fordelagtigt. Men Ronander havde Part i Udbyttet og tjente til sine Tider 2 à 3 Speciedaler daglig, om Søndagen stundom op til 20. — I Huset, hvor han boede, blev han kendt med den senere Komponist Catharinus Elling. Privat spillede de firehændigt sammen. — Da han havde set paa Forholdene, lod han sin Hustru komme op til sig. De forblev saa seksten Maaneder i Christiania. Her boede fremdeles hans Onkel, Fedor Tegner, og Kusinen, Fru Grønneberg. Ronander saa ham engang ude paa Drammensvejen passere forbi i sit elegante Køretøj. Og Købmand Grønnebergs Forretning blev han opmærksom paa i Carl Johans Gade. Men Hulda mødte han aldrig. — Siden Engagementet hos Gillin mente Ronander sig for Eftertiden at tilhøre de omrejsende Artisters Verden som en Sfære for sig. Derfor optog han i denne Periode ingen Forbindelse med sine Slægtninge. Først 28 Aar senere traf han dem. Det skulde vise sig, at ogsaa Fru Grønneberg havde lignende Anlæg for Tegning som saa mange af hendes fædrene Slægt. Hun udviklede sig derfor i samme kunstneriske Retning og blev Malerinde. — Hendes Ægteskab med Grønneberg blev senere opløst.

Da Selskabets Optræden paa Klingenberg var til Ende, dannede Ronander selv en Trup af omrejsende Artister og havde sit Virkefelt i Sverige. Fruen optraadte med og gjorde Lykke ved sit Foredrag af Erik Bøghs og Elias Sehlstedts Viser. Han siger om hende, at hun var intelligent, slagfærdig og vittig, med Interesse for Læsning og i Besiddelse af nogen Sprogkundskab, som hun yderligere opøvede under deres stadige Samvær med Folk af forskellig Nationalitet. Deres første Togt gik over Karlstad og Byerne i Mellem-Sverige nordover til Sundsvall og Hernösand; de var ogsaa i Stockholm, hvor han, vistnok i 1875, havde Engagement som Pianist ved en Varieté »Odeon« i Regeringsgatan. I Midten af 1870 Aarene var de en Tid atter i Danmark, men kom ikke vestenfor Storebelt. I Fyn og Jylland havde Ronander overhovedet aldrig været. Under dette Ophold i Hjemlandet blev han om Sommeren, antagelig i 1876, Kapelmester ved Forlystelsesstedet »Over Stalden« ved Charlottenlund, da den oprindeligt ansatte, som bar Kendingsnavnet »Bævre-Nielsen«, havde faat Forfald paa Grund af Benbrud. Etablissementet var nyopført efter en Brand.

En af Forestillingerne overværedes af den daværende Kronprins, senere Frederik den 8de. Han lod overfor Fruen fremføre sin Kompliment for hendes Foredrag af de Bøghske Viser. Men Publikums Favorit var Sangersken *T h e k l a W i l l u m s e n*. — En Lægerecept udstedt 15de Sept. 1876 til Fru Ronander, Nørrebro Nr. 88, er den første af en hel Række saadanne, som i de følgende Aar tydelig viser at hendes Helbred blev stadig mere vaklende. Hun havde et svagt Bryst. Men foreløbig lagde ikke Sygdom Hindring i Vejen for deres Rejseliv, og da Ægteskabet blev barnløst, var de ogsaa i denne Henseende frit stillede. De dannede atter en egen Trup, som 25de November var i Stockholm. Paa denne sin anden Færd i Sverige udstrakte de Virksomheden over Haparanda rundt den botniske Bugt til Finland. Ronander anfører udtrykkelig denne Rute. Hans finske Periode vedvarer saa til 1881.

Han siger, at hans Selskab havde et godt Navn, dels ved Repertoiret og dels ved den Disciplin, han holdt. Dette bekræftes ved flere »polisbetyg«, som er bevarede, saaledes fra Åbo, dateret 18de Januar 1881, at »pianisten Ronander jämte sällskap under särskilda tider åren 1876—1879 upptrådt å flere ansedda restaurationslokaler härstedes utan at skäll til anmärkning hvarken emot sällskapet eller dess uppträdande förefunnits«. Lignende Vidnesbyrd foreligger fra Øvrigheden i Kuopio og St. Michel. Her i Trondhjem har Ronander i Dagsposten for 19de Juli 1919 skrevet om en Erindring fra disse Aar: Vistnok i 1879 fik den lille By Bjørneborg en Sommerdag noget at tale om. Der var om Morgenen kommet en Herre og en Dame med en lille Pige. De var elegant klædte og tydeligvis Artister, thi de medbragte to kostbare arabiske Heste. Ronander og Frue optraadte dengang i Stadsträdgården med sit Musikselskab, en Damekvartet og en ung Violinistinde. Uagtet han kendte saa mange Artister, var dog de Nykomne fremmede for ham. Men ud paa Eftermiddagen henvendte de sig selv til ham. De var Amerikanere, *Mr. M a d i g a n* med Frue og Datteren *E l v i r a*, og kom fra Petersburg, hvor de havde været engagerede ved Cirkus Cinicelli, men var blevne uenige med Direktøren og rejste nu paa egen Haand. De ønskede Musik til sin Forestilling om Aftenen. Ronander besluttede at medvirke. Ude i Haven opbyggede de en Manege. Han og Violinistinden lavede Cirkusmusik. *Mrs. Madigan* red Skoleridt, hendes Mand fremviste Dressur, og den lille Elvira optraadte paa Staaltraadslinie — meget smuk, graciøs, med det deiligste lyse, lange Haar. Efterpaa sang Kvartetten med Accompagnement i Trädgårdens Musikpavillon. Fortjenesten var god. — Senere hen mødtes de gentagne Gange i Sverige, hvor *Mr. Madigan* drog om med egen Cirkus. Som vi skal se, fik den lille Elvira en krank Skæbne. Ronander krydsede deres Vej ogsaa, da hun stod foran den ulykke-

lige Afslutning paa sin korte Livsbane. Men det var ti Aar derefter. Ved Ronanders første Sammentræf med dem, var hun omkring 12 Aar gammel. I Virkeligheden var hun af dansk Slægt, døbt Hedvig Antoinette, Datter af Kunstberider Jensen. Men efter Faderens Død blev hun som Cirkusbarn adopteret af Ægteparret Madigan, der uddannede hende til Linedanserinde.

Fra Finland tog Ronander en kortere Tur til Reval og ligeledes over Wiborg til St. Petersborg. Han var under sit Vandreliv ikke blot Musikdirektør, men ogsaa Samler, først og fremst Møntsamler. Overalt hvor han kom hen, benyttede han Anledningen til kulturhistorisk Iagttagelse, saaledes som det nu passede ham, i Museer, Samlinger og Biblioteker, som han stadig besøgte, men ogsaa hos private, blandt rejsende Opkøbere, Auktionshandlere og den Slags Folk, som han havde en egen Evne til at blive kendt med. I Kraft af sin skarpe Opfattelsesevne blev han en Mand med usædvanlig Menneskekundskab. — I disse Aar havde han efterhaanden skaffet sig en Møntsamling særlig fra Finland paa 3000 Nummere, som han anslog til en Sølvværdi af ca. 2000 Kr. efter Datidens Prisforhold. Han kom ikke til nogen By, uden at han opsøgte dens Guldsmede og Kobberslagere for at høre efter, om de havde gamle Mønter til Salgs. Spørgsmaal derom var noget af det Første, som han lærte sig at fremføre mundtlig paa Finsk. I 1873—79 udkom senere Rigsarkivar Kr. Erslevs Katalog over Konferensraad Thomsens Samling af middelalderlige Mønter, som var skænkede til Staten. Medens Ronander rejste i Sverige, skaffede han sig denne Bog, som for ham levendegjorde Mindet om Besøgene hos Thomsen i oldnordisk Museum. Men til hans Skuffelse var Kataloget skrevet paa fransk. Ganske vist havde han lært Sproget i 2 Aar paa Skolen. Men det var alene Udtalen, som dengang havde hans Interesse. Nu tog han Kataloget for sig, købte et fransk Lexikon og gav sig til at studere. Dette Studium drev han paa den Maade, at han læste det hele Lexikon, bogstavelig talt, fra Titelbladet til sidste Side. »Jeg tror ikke der er mange, som gjør mig det Kunststykke efter«, siger han selv. Men han opnaaede dog ogsaa at forstaa Møntkataloget. — I hans egen Samling fandtes der sjeldne Ting. Særlig fremhævede han en Kollektion paa 49 Stykker af de ejendommelige Nødmønter fra Carl den 12tes Tid, som Gørtz havde ladet præge, saakaldet »Plåtmynt«, d. v. s. firkantede Kobberplader. Han fortalte endnu med Beklagelse, hvorledes han sluttelig kom til at skille sig af med dem. »De blev nu nogle rigtige Nødmønter«. Dette gik saaledes for sig: I disse Aar, indtil 1880, havde han gennemgaaende klaret sig brav og tjent de tilstrækkelige Penge. Sommeren 1880 tilbragte det Ronanderske Selskab i Kystbyen Kotka ved den finske Bugt. Herfra hedder det: »At Musikdirektøren,

danska undersåten V. Ronander, hvilken med sin fru jemte tre sangerskor med behørigt pass vistats i denna stad från och med den 4. sidstlidne Mars til och med den 3. innevarande December, hvarvid sällskapet prestationer bestått af sång och uppvisandet af smärre theaterstycken, under denna tid på et särdeles rekommenderande sätt sig uppført, deröfver varder dette till intyg meddeladt. John. Wartiainen, ordningsman«. — Han havde herunder Samarbejde med andre Artister, saaledes den danske Komiker Johannes Lohmann o. a. Men for at skaffe Rejsegodtgørelse og Forskud til det saaledes udvidede Selskab, havde han ladet hele sin Møntsamling pantsætte hos en Aagerkarl i København for fem hundrede Kroner. Paa Grundlag af denne Kapital rejste han efter Nytaar 1881 med sit større Selskab i det centrale Finland. Og det var nu hans Haab, at Samlingen skulde blive indløst inden en Maaned. Men det kom ikke til at gaa efter denne Beregning. Ved Midten af Marts var de en Søndag Formiddag dragne fra Kuopio for at komme til Markedet i St. Michel, hvor han fra tidligere Ophold vidste, at der kunde tjenes gode Penge. Da hændte det, at de om Tirsdagen, kørende sydover paa Landeveien, mødte en Bonde liggende paa sin Slæde fladt nedpakket, som det der bruges mod Vinterkulden. Han rejste sig op, gestikulerede til dem og raabte paa finsk: »Keiseren er dræbt, Keiseren er dræbt«. Det var Mordet paa Alexander den 2den, Søndag 13de Marts 1881, de saaledes fik Underretning om. Dette blev for dem en skæbnesvanger Begivenhed. Thi der var straks af Myndighederne erklæret almindelig Landesorg, ingen offentlig Musikunderholdning blev tilladt. Deres kontante Penge vilde snart være opbrugt, og der stod de uden Indtægter. De maatte bort fra Finland. Fra denne Tid er bevaret en Notitsbog, hvori Fru Ronander har gjort sammenhængende Optegnelser, som begynder efter Nytaar 1881 i Tavastehus og slutter Foraaret 1883 i Ørebro. — Her skriver hun om Afbrydelsen paa deres Virksomhed i Finland: »7 Verst från St. Michel fik vi høre det, måste rese tilbake til Kuopio 20 Mil — 30 Mil til Uleåborg, 15 Mil til Haparanda«. — Det er i hvert Fald i lige Linje en Afstand paa mer end 500 Km. og en Vejlængde større end fra Oslo til Trondhjem. Paa Grund af Ishindring var al Skibsfart afbrudt. Saa kørte de da nordover, først gennem de finske Indlandsskove og derpaa Kystvejen omkring den botniske Bugt. Paa sine Steder fik de Lov til at optræde privat hos Folk, som indbød dem dertil. Og en tysk Handelsrejsende laante dem 500 Mark, skønt han ingen Udsigt havde til nogensinde at træffe dem mere, hvilket han heller aldrig gjorde. I sine Erindringsnotater siger Ronander, at de var otte Personer, som skulde have Kost og Logis paa hans Regning. Da de slap ud af Finland, havde han i kontante Penge ti Mark, d. v. s.

syv Kroner. Den 29de Marts var de naaede frem til Haparanda, hvor Herrerne i Selskabet atter optraadte, og de havde derved en Nettoindtægt af 55 Kroner. I Luleå sees de at have været allerede 8de April. Hele Rejsen er gaaet ilsomt for sig. Man maa erindre, at det var længe før Jernbanens Tid i disse Egne. Vinteren 1881 var i det nordlige Skandinavien meget haard, og Foraaret kom usedvanlig sent. Den første Aften i Luleå gav et Overskud paa 102 Kroner. Om deres Ophold her fortæller en Aviskorrespondance følgende: »Hemkommande från Ronanders sista varietésoiré slår jag mig ned — før at tillskrifva »Umehladet« några rader om detta lilla intressanta sällskap, som i morgon, efter en månads härvaro, tänker lemna oss før at draga mot södern. — Sällskapet består af 3 manliga och 4 qwinliga medlemmer. — Angenemt i sanning att se en så egendomlig företeelse som Hr. Lohman. Karlen är ett slags e n t o u t c a s: buktalare, mimiker, musiker, komiker. — Ur en wanlig simpel harmonika framtröller han de renaste flageolet-toner och hans förmåga att utföra c a r n e v a l d e V e n i s e på en tingest som en wanlig buteljork är alldeles förwånande. Där jag talar om Hr. Lohman fordrar sanningen at jag också omnämna Hr. Haydn — en ypperlig pianist och violspelare, som Hr. Ronander lyckats annektera. Bland damerna är Fru Ronander framstående redan genom sitt mycket bildade wäsen, äfwen såsom sångerska t. ex. i gladare, mera skämtsamma stycken, i kupletter etc. Den af fruentimren, som dock bär spiran såsom sångerska, är wäl odisputabelt Frøken A s t a S ø r e n s e n. Begåfwad med en ypperlig sopran skulle hon under ledning af en mästare bli någonting, om icke a la Kristina Nilsson, så åtminstone ganska framstående. — Wid ljus och lampors sken har hennes ögons glans »fortryllet« mången ungerswen«. — — Men i Notitsbogen heder det fra Skellefteå: »Mange Udgifter, Mad, Logis, ingen Fortjeneste«. — Umeå: »Dårligt, lovede aldrig komme mere der«. — 20de Juni, Örnsköldsvik: »En Oxe til Värt, kommer heller ikke der«. Recept, dateret 2den Juli, fortæller at Fruen her har maattet søge Læge. Som det senere viste sig, led hun af begyndende Tuberkulose. Og selv noterer hun: »Jag mycket syg«. Under disse vanskelige Forhold har de fra Örnsköldsvik atter søgt over til Finland. — Den botniske Bugt er her paa det smalleste, og paa Østsiden ligger Byen Vasa, hvor Ronander fra tidligere Besøg havde en god Forbindelse i Ernsts Hotel; her opholdt de sig fra 5te Juli til 1ste August. Fruens Helbred var bedre, og de har haft Anledning til at optræde. Men det økonomiske Udbytte var kun saa som saa. Dette Besøg var deres Afsked med Finland. Ronander siger i sine Erindringsnotater, at den officielle Landesorg var bestemt til halvandet Aar. Og han kom der aldrig mere. De rejste over til Hudiksvall, som ligger noget

længer syd paa den svenske Side af Bottenhavet. Men deres økonomiske Stilling var fortvivlet. Fruen noterer: »Maatte pantsætte min Koffert, mit Uhr, mine Ringe, alt, alt«. De dyre Landevejsrejser ned gennem Nordsverige havde udtømt deres sidste Resourcer. Med blødende Hjerter maatte Ronander erkende, at han til Spotpris havde opofret hele sin Møntsamling. Nu var der ikke Tale om, at han nogensinde magtede at indløse den. Nødmønterne var definitivt tabte. Som privat Samler var han senere væsentlig passioneret Filatelist. Tabet af sin store Møntsamling fik han aldrig genoprettet.

Den følgende Tid blev svær. Vistnok søgte han med sit efter Forholdene dygtige Selskab at slaa sig igennem. Hen paa Efter sommeren var de atter nordover, i Stiftsstadern Hernösand. Men i Længden blev det vanskeligt for ham at holde Truppen samlet. Medlemmerne, som ved hans Bekostning var komne vel ud af Finland, følte sig nu altfor trykkede af den økonomiske Misère. De rejste fra ham lidt efter lidt og fik sig andet Engagement. Imidlertid reorganiserede han efterhvert sit Sangselskab med nye Kræfter. Fra Begyndelsen af Aaret 1882 noterer Fruen: »Blev i Östersund i to Måneder, hade det mycket godt« og derefter: »Snälle Folk, kommer åter, om vi lever«. Ud paa Foraaret tog de Engagement i Göteborg ved Varietélokalet Concert du Boulevard, men da de ikke kom ud af det økonomisk, blev de der kun fra den 5te til den 18de Juni, hvorpaa de rejste til Christiania. Dette Besøg synes at være det eneste, som Ronander har gjort i Norge mellem Aarene 1875—92. Men Fortjenesten blev ikke bedre. Den 15de August er de atter tilbage i Göteborg, hvor de nu fik et bedre Engagement. Men Fruen er »syg och ledsen«. Her blev de til den 16de November. Derpaa optræder de i December 1882 med Sang og Musik i Sköfde, Vestergötland. Og fra det nærliggende Lidköping oplyser en vedföiet Bladnotits, at det »Ronanderska sång- og musiksällskapet hvarje afton är at höra å hotell Sveas salong. Herr och Fru Ronander äro härstädes välbekanta, likaså den skicklige violisten P e d e r N e u m a n n. Sällskapet består desutom af trenne unga sångerskor, två danska och en svensk, — fröken G e r d a B e r g, som med sin ovanligt vackra och omfångsrika altstämman synes vara publikums gunstling«. — Den 31. Marts 1883 hedder det fra Landsfiskalen i Örebro, at »Herr Victor Ronander med sit af fyra damer bestående Sångsällskap på vinteren och våren under loppet af flere veckor, i tre särskilda omgångar haft anställning å teaterkaféet härstädes. — Sällskapet, som i allo uppträdt på ett hedrande sätt är ett af de bästa som på många år besökt staden«. Fruen anfører i sin Notitsbog: »Örebro. Godt, mycket godt«. — Derpaa har hun sluttelig skrevet: »Carlstad åter igjen«. — Disse Efterretninger er de sidste vedrørende Sangselskabet. Kort efter har det definitivt

opløst sig. — Sommeren 1883 tog Ronander Engagement ved Concert du Boulevard som Musikdirektør og Pianist. Lokalets Ejer og Chef var en Tysker ved Navn Schultheiss, der havde tjent Penge som Markedsrejsende med Karusel og Skydebane. — Blandt Artisterne indtog en tysk Chansonnette Clara Happé Førstepladsen — hun var meget feteret indenfor visse Kredse af unge Gøteborgerkøbmænd. — Musikerne havde som vanlig i Sverige fri Kost ved Etablissementets Restaurant. Men Schultheiss serverede dem ikke saa overdaadige Middage, som de efter svenske Forhold var vant til. »Hestekød hveranden Dag er ikke fornøieligt i Længden, allermindst som Suppe med et Par Gryn svømmende i«. Schultheiss paraderede selv som Hausvater for Bordenden og bidrog til en lystig Stemning ved sine mer eller mindre drøje Historier. Naar han ikke mødte præcis, kom Fruen ind og sagde: »Ak, Mand mins Mave ä saa dolig, han ikke spise i Dag« — og da var Suppen serveret. Paa denne Tid traf de sammen med en Fløitist ved Circus Schumann. Han præsenterede sig som norsk, egentlig hed han Forsberg, men optraadte i Artistverdenen under Navnet Francesco Cetti¹⁾, senere Sultekunstner, »Tankelæser« og Luftskipper med meget mere. Ronander har fra denne Periode skrevet en Del Erindringer, som findes i Trondhjemsavisen »Dagsposten« for April 1929. Da Cetti blev afskediget fra Cirkus Schumann, blev han hjulpet af Ronander til Engagement hos Schultheiss. Men da de kun havde Noder for Violin og Piano, maatte Cetti blæse efter Violinstemmen og nogle Fløjtestemmer, som Ronander om Dagen fik Tid til at udskrive. Det gik ganske brav. Men Publikum blev daarligere og simplere Dag for Dag. Thi Schultheiss havde ikke handlet efter den gamle Lære, at en Varietédirektør aldrig maa gøre sig til Uven med Pressen. Der var i Lokalets store Tid kommet en Mængde Journalister, som alle fik fri Servering, naar de indfandt sig. Aviserne havde jevnlig rosende Udtalelser om Etablissementet og Artisterne. Men en Dag stod tilfældig i et af Bladene en Notits, hvorover Direktøren blev fornærmet. Han gav saa Ordre til, at Journalisterne ikke mere fik fri Entre, end sigte fri Servering. Da blev Venskabet slut. Pressen var samstemmig om, at Lokalet var lige daarligt som Artisterne. Jevnlig saa man i Notitser om Overfald og Gadeuorden, at Gerningsmanden vistnok kom fra Concert du Boulevard og lignende. — En Formiddag meddelte Schultheiss sit Personale, at han sluttede om tre Uger, og fra da af vilde han ingen Gage betale. De, som havde længere Kontrakt, fik sagsøge ham. — Der var intet andet at gøre: Personalet maatte indstille Virksomheden. Ronander drog atter ud paa Turné.

¹⁾ F. i Bergen 1860, d. i Oslo 1925. Søn af Skibsfører Francesco Forsberg-C, og Engel Margaretha Neergaard. Slægten stammer fra Genua.

Cetti skulde egentlig været med som Tryllekunstner, men blev liggende syg i Gøteborg, hvor Frelsens Hær tog sig af ham, saa han derefter traadte ind i Arméen og for en tid optraadte i dens Tjeneste.

Ronander dannede nu et lille Selskab alene af Musikere, nemlig en Trio: Violin, Violoncel og Piano. Det var dygtige Folk, han havde faaet fat paa, og under Navn af »Ronanderska Trion« rejste de Sverige igennem og kom atter helt opover til Örnsköldsvik. Efterhvert tog han flere Musikere, saa det blev et lille Kapel. Fra denne Periode er bevaret en Række Avisudklip, som rosende omtaler hans Virksomhed i 25—30 forskellige svenske Byer. Dette var fra Efteraaret 1883 indtil Udgangen af 1886. Af Repertoiret nævnes Bellmanske Melodier, Sonetter af Weber, Haydn, Reissiger m. fl., Hausers Ungarische Rhapsodie, Mendelsohns E-Mols-Koncert etc. Under hele Sommersaisonen 1884 og 85 spillede de i Wernerska Trädgården i Linköping, hvor der var Forlystelses-etablissement med jevnlig Optræden af de forskellige Slags Artister. Medlemmer af Kapellet var en Tid blandt andre 1ste Violinisten H e i n r i c h W i n d fra Dresden, og Violoncellisten N e p o m u c k y fra Prag samt en Tid O t t o G r i m m, ogsaa ansat ved Berns Salon i Stockholm.

I Marts 1886 sees Musik-Kapellet at have optraadt i Skaane. Sidst i Maaneden tog Ronander over til København, men kun for at være til Stede ved sin Søsters Begravelse. Senere saa han ikke Byen paa tredive Aar. Truppens økonomiske Forhold belyses ved følgende Notat: Angaaende Sommerengagement, Örebro: 14 Kroner for 4 Personer, fri Kost og Logi, 14 Dage à 1 Maaned. — Melander: 12 Kr. + $\frac{1}{2}$ Reise, 14 Dage. — Skara: 20 Kr. + alt frit. — Motala: 20 Kr. eller Entré. — Gyllenberg (Filipstad) Hotellet: 18 Kr. + Reise. — Brismann: 16 Kr. + $\frac{1}{2}$ Reise. — Desværre kan man ikke se, om disse Angivelser er endelig Aftale. Men man faar dog herigennem et vist Billede af de økonomiske Vilkaar, hvorunder et saadant Musikselskab i Datiden har arbejdet. Man ser ogsaa af Koncertannoncer fra de Hoteller, som antog dem, at den faste Entrépris har været 50 Øre. Men for at optræde med sit Musikselskab maa han have Politiets Bevilling og undertiden erlægge en Afgift samt betale sin Biletør. Et Brev fra Borås i December 1886 angiver disse Udgifter til 2 Kr. 50 Øre pr. Aften. Da Sangselskabet i 1882 ikke kunde komme ud af det økonomisk ved Concert du Boulevard, var deres samlede kontante Aflønning 12 Kr. pr. Aften. Og da de vendte tilbage fra det mislykkede Forsøg i Christiania, erholdt de 15 Kr. — Selskabet har vel ogsaa dengang bestaaet af 4 eller 5 Personer, Fruen iberegnet. Men da Musiktrioen (Kapellet) var dannet, og hendes Tuberkulose skred videre, optraadte hun ikke mer. — Der findes sluttelig ogsaa bevaret følgende hektograferede

Henvendelse: »Undertecknade tager sig hermed friheten att fråga om Herrn vil nu eller senare engagere mit lilla bra Kapell (4 personer 1ste & 2den Viol., Violocell & Piano) det er alle framstående musikere, och vi har et mycket stort och omvexlande repertoire af såväl klas-sisk som den nyaste musik. Villkorene ere frit kost och logi (äfvén för min hustru) och 50 öre entré eller, om Herrn vil aflöna oss och sjelf tage entrén, billigsta priset 16 kronor pr. afton«. Vict. Ron.

Under sit Rejseliv i Sverige og de længere Ophold særlig i Gøteborg og Linkøping var det, som vi har set, en broget Samling Mennesker, han gjorde Bekendtskab med. Ved Siden af Lærare vid Motala Elementar-Læroverk og Løitnant vid Kongl. Jemtlands Fältjägare Corps møder man i denne Kreds E m a n u e l N a t h a n, — Djurtämjare, og Le Comte de Roujoux — Chancelier du Consulat de France, samt Joh. Carl Rydquist, der paa sit Visitkort fører Titelen Frøjd- og Luft-Pappa. — I sine Erindrings-notater fremhæver Ronander blandt de Steder, han har besøgt, Grubebyen Sala, hvor han deltog i en Nedstigning i dette Sveriges i hvert Fald dengang dybeste Bjergverk, og blandt sine Indtryk af det brede Folkeliv omtaler han fra Värmland Deltagelsen i Christinehamns »Fastingsmarknad«, et Købstevne, som i sin Glanstid var berømt gennem hele Sverige og indover den norske Grænse. Her mødtes aarlig i April Maaned Brukspatronerne eller deres Fuldmægtige med det menige Handelsfolk til Fastsættelse af Priserne for Jern, Korn og Tømmer. Men særlig dvæler han ved forskellige Ophold i Byen Uddevalla i Baahuslen. Det er fra Aarene 1885 til 88. Han skriver: »Her blev som et Hjem for os; hvortil vi længedes og tyede, og hvor vi havde megen Glæde — og Sorg — og derefter Minder«.

Ubevidst har vel Erindringens idealiserende Funktion med-virket ved Udformingen af dette Stof, som i det hele taget naar han paa sine gamle Dage saa tilbage mod Ungdomstiden og de svundne Vandringssaar. Efter Underhandlinger med Borgmesteren fik han Lov til med sit Selskab at optræde i Stadshuset, hvor de spillede enten oppe i Festsalen ved større Anledninger eller nede i Kælderetagen, hvor Byens Kaféliv havde sit Centrum. Ogsaa her havde de Kost og Logis hos Restaurantens Indehaver, mod at de skaffede ham Musik i hans Lokale. Rede Penge erholdt de ved at spille i Foreninger, til Baller og nu og da ved en selvstændig Kon-sert, naar Leiligheden syntes gunstig. De forblev i Uddevalla først en Maaned Tid, da Publikum var velvilligt, og de trivedes godt; rejste saa bort, men droges atter gentagne Gange til Stedet som den By, hvor de følte sig mest hjemme. Saaledes gik et Par Aar. Naar der kom rejsende Teaterselskaber, hvad der ikke sjelden hændte, præsterede Ronanders Trup Musiken, saaledes for B e r n-

hard og Ludovica Levy, da de opførte »Therese Raquin«. Ved deres Selskab var den dygtige Skuespiller Høpfner-Petersen, som i den lettere Genre (»Børsbaronen«) havde Birollen »En Sjover«. Ronander kom ind i Garderoben, netop som han sad og maskerede sig. Han spurgte saa: Hør Ronander, ligner jeg en Sjover? »Men da kunde jeg ikke lade være at drille ham, og saa svarede jeg: Nej, ikke naar De er maskeret«. — Denne Evne til en rask Replik var ingenlunde uden sin Brod, og hvis man med Uret traadte ham for nær, kunde han anvende den med ikke liden Virkning. Højdepunktet i sin selvstændige Virksomhed naaede han Sommeren 1887, da han var engageret som artistisk Direktør og Chef for et Kapel paa 19 Mand ved Gøteborgs Tivoli Lorentzberg. Kontrakt herom indgik han den 22de Februar 1887 med Etablissementets Chefdirektør Victor Norman. Den er bevaret og gaar ud paa, at Ronander fra 1ste April til 30te Juni skal udføre Musik mod følgende Vilkaar: Kapellet skal i den første Maaned bestaa af 8 Personer og derefter af 20, ham selv iberegnet. Kun de dygtigste Kræfter skal antages. I April skal der være 3 Solister og fra 1ste Maj mindst 5. Kapellet skal udføre Musik til Varité-artisterne samt Middags- og Aftenkoncerter. Herfor skal Norman til Ronander betale i April 50 Kr. per Dag og fra 1ste Maj daglig 100 Kr. — Det er Vidnesbyrd om en tilfreds Stemning, naar han 23de Juni sender sin Onkel Isak Tegner i København en telegrafisk Lykønskning til hans Fødselsdag, idet han underskriver sig: »Din hengivne og taknemlige Vict. Ron.«. 25de Juni er opsat en ny Kontrakt for Tiden efter Juni Maaned saaledes, at han som Musikdirektør erholder en Gage af 180 Kr. om Maaneden uden Forpligtelse til at skaffe Kapel. Men, som han selv siger i sine Erindringsnotater: Desværre vedvarede Engagementet ikke længer end Sommeren over. Thi den bekendte Musiker Waldemar Neumann havde i flere Aar været Kapelmester paa Lorentzberg, og han ønskede fra 1ste September atter at overtage denne sin tidligere Stilling, hvad han ogsaa gjorde. — Ronander begyndte saa igen med eget Musikselskab. Men det blev en vanskelig Tid, vistnok den sværeste, som han havde at gennemgaa. Han fik ikke samlet saa gode Kræfter som tidligere, og Konkurrencen voksede særlig ved Tilgangen af tyske Musikere i Sverige. Følgen var, at et Kapel paa 8 Mand ikke tjente bedre, end han oprindeligt havde gjort med sin Trio. Hertil kom den Ulykke, at Hustruen ikke længer kunde udholde Rejselivet. Dertil var hun altfor svag. De søgte nu atter op til Uddevalla, hvor Kapellet sees at give Abonnementskoncerter i Januar og Marts. Ligeledes havde han atter Samarbejde med Komikeren Johannes Lohmann, som havde tilhørt hans Selskab i Finland, men det var rent tilfældigt.

Fra Foraaret 1888 spillede han med sine Musikere paa Hotelrestauranterne særlig i Vestergøtlands Byer, sluttelig i Borås indtil den 23de September, hvorefter han fandt for godt at opløse Kapellet. Under deres svære økonomiske Vanskeligheder havde Hustruen maattet blive liggende dødssyg igen i Uddevalla i Lungetuberkulosens sidste Stadium. De var i en Nødstilstand, som han ikke magtede. Den offentlige Modarbejdelse af Sygdommen var i Datiden endnu ikke effektivt organiseret ved samfundsmæssig Kurstedsbehandling. Sommeren over gik det endnu saa nogenlunde, men ud paa Efteraaret blev Stillingen kritisk. Ved Begyndelsen af Oktober tog han saa Engagement som Musikleder ved Skuespillerdirektøren Fridthjof Carlbergs rejsende Operetteselskab, der i Slutten af August havde begyndt sin Høstturné i Eskilstuna. Men Starten havde været uheldig. En skaanselløs Kritik i Eskilstunaposten gik fra det ene Blad til det andet gennem den svenske Provinspresse. Den almindelige Mening var, at Selskabet havde en Nedgangsperiode, Personalet syntes ikke saa godt som før. Under disse Forhold tiltraadte Ronander sin Stilling.

Fra Wenersborg tog de til Sydsverige og spillede mod Slutningen af Oktober i Smaalandsbyerne, hvor han fra Eksjö skriver til Hustruen: »Her har det været den rene Elendighed. »Jorden rundt« bragte fuldt Hus en Aften; men det var ogsaa det Hele. — Alt beror nu paa, om Gagerne kan betales, ellers bliver det værre. Vi går i den største Angst. Om det hele skulde ramle, giver jeg mig väl i väg med Wahlboms. Det är hyggelig folk, och det skal väl gå, om jag kan plocke ihop några musiker i Malmö.« — Spørgsmaalet var, om Teatrets nyengagerede Kraft, Fru Hjortsberg, kunde faa Publikums kølige Stemning til at slaa om, naar hun tiltraadte, og saa gjaldt det at oparbejde Selskabet musikalsk. Ved Begyndelsen af November kom de til Malmö. Hans Breve herfra viser, med hvilken Spænding han har indøvet Musiken til Opførelsen af Sangskuespillet »Farinelli«, hvis Virkning paa Publikum vilde blive afgørende for hans Anseelse ved Selskabet. Efter Premieren skriver han den 25de November: »Endelig igaar stod det store slaget. Allt gick väl. — Jag har nu god tro paa, at Farinelli skal rädde oss, om icke här, så på andre platser, ty den är ju ny, vacker, rolig och går godt«. Men hans Hustru var da saa daarlig, at hun ikke længer magtede selv at svare paa hans Breve. Efterat Carlbergs havde forladt Malmö, spillede de paa Teatret i Kristianstad nordøstlig i Skaane. Her fik han 5te December 1888 Telegram fra Uddevalla, at Fruen samme Dag var død. Han rejste saa derop og ordnede Begravelsen, som fandt Sted fra Hotel Norden, hvor hun sidst havde boet under sin Sygdom. I sine Erindringsnotater siger han: »Det var den tungeste Sorg jeg havde havt«. Og han giver hende

den Karakteristik: »Hun var altid nobel og fin«. — I den følgende Tid fortsatte Ronander ved det Carlbergske Teater, som blev ledet vistnok med nogen Brutalitet, men med Dygtighed opretholdt. Han var der først halvtredie Aar, medens Direktør Carlberg levede, og efter hans Død i 1891 endnu et Aar, da hans Enke Fru J e n n y C a r l b e r g havde overtaget Ledelsen. Paa sine Færder i denne Tid traf han ofte gamle Artistbekendte, saaledes Cetti i hans Tanke-læser-periode og Sommeren 1889 Familien Madigan. Carlbergs spillede dengang i Sundsvall, i Sommerteatret paa »Rullan«. Madigans kom lidt senere og lejede Cirkusbygningen sammesteds. Teaterselskabet og Cirkusfolkene mødtes paa Badehotellets Restaurant, og der blev er meget muntert Liv ved Frokosten og Middagen. Den lille Elvira var vokset op til en fuldendt Skønhed. Hendes Linedans var mønsterværdig. I Juli 1886 havde hun optraadt i Københavns Tivoli og høstet usedvanligt Bifald. Kong Christian den 9de havde overværet en af hendes Opvisninger og lod hende efter Forestillingen overrække et Guldkors. Hun var nu i 22 Aars Alderen, af rent nordisk Type med sit bølgende gyldne Haar, i Privatlivet behagelig af Væsen, men tilbageholdende og altid alvorlig. Det var sjelden man hørte hende le, og naar hun nogengang lo, var det en ejendommelig kold og kort Latter. En Dag Ronander sad i Haven, kom hun til ham og begyndte at tale om Teatret og dets Repertoire. Endelig spurgte hun: »Vet farbror inte om ni skal spela »Lilla Helgonet« (Nitouche) medan vi är här. Er det icke en officer, som blifver gift med en skådespelarske?« Ronander fortalte hende Handlingen. Hun hørte opmærksomt efter og sagde til Slut: »Hon blef verkligen gift med grefven«. Nogen Tid efter gav hun ham sit Portræt. Det var sidste Gang de saaes. Nogle Dage senere kom Ronander ned til Frokost, alle Cirkusfolkene sad der tause og alvorlige. Han spurgte, om der var hændt noget, men fik ikke noget ordentligt svar. Fru Madigan sad alene ved et Bord. Han gik hen og spurgte, om der var noget i Vejen. Efter en Pause sagde hun: »Elvira er rømt inat«. »Hvorfor?« »Det er en Kærlighedshistorie«. »Kommer hun igen, maa De ikke forstøde hende«. Men Fru Madigan mente, at de aldrig saa hende mer. I vel en Maanedes Tid hørte man intet til Sagen, før Stockholmsaviserne bragte Telegram om, at der 22de Juli 1889 i Nørreskov paa Taasinge ved Fyn var fundet Ligene af en ung Dame og hendes Ledsager, begge døde af et Skudsaar i Hovedet. Det var Elvira Madigan og en adelig svensk officer. — Nogle Maaneder før havde Dramaet i Meyerling fundet Sted. Det synes at have virket suggererende. —

Fra November 1890 hedder det i Linköping om det Carlbergske Teaterselskab, at det er »Wida bättre sammansatt och försedt med rikare resurser än det varit på många år. Åtskilliga nya förträffliga

kræfter ha tilkommit och ledningen synes wara i alla afseende god. Det har många friska och väl skolade solosångare, kraftiga körer och wacker uppsättning«. (Östgöta Correspondenten Nr. 179). Repertoiret var ganske omfattende, foruden som nævnt Farinelli og Nitouche kan anføres: Mikadoen, Boccaccio, Villars Dragoner, Värmländingarne, Tiggerstudenten o. fl. — Blandt Personalet traf Ronander sin anden Hustru. Det var Skuespillerinden Rosa Andriette Therese Jensen, svensk af Sprog og Opdragelse, men født i København den 24de November 1854. Hendes Forældre var Fotograf Andreas Jensen og Hustru Ulrica Josephina Theresia Bygler. Han var dansk, født i Tybjerg paa Sjælland 5te Juli 1834, d. paa Frederiksberg 3die April 1920, Hustruen svensk, f. i Jönköping 19de Juli 1832, d. i Stockholm 26de November 1899. — De flyttede til Sverige og bosatte sig i Hovedstaden, hvor han drev sin Forretning. Her voksede Datteren op, fra hun var ganske lille. Hun fik Undervisning paa en større Pigeskole — hendes Breve viser en øvet Haand og vel skolet Fremstillingsevne. Efter sin Konfirmation blev hun Elev ved Kungl. dramatiska Teatern. Siden rejste hun med flere Turneer i de svenske Provinsbyer, saaledes i Knut Tivanders Selskab og derefter i Oscar Stieglers. Det var Ingenueroller, hun spillede, f. Eks. Gertrud i Fru Agrells Tendensdrama »Dømd«, Anna i »Värmländingarne« og beslegtede Roller i forskellige af Datidens nu mere forglemte Lystspil, hvor hun høstede Bifald ved sin elskværdige Gratie. Fra August 1888 fik hun Engagement ved det Carlbergske Teater og gjorde sig i Operetten gældende ved sin smukke Altstemme. Efter i Vinterens Løb at have optraadt i Mellem Sverige, tog Selskabet fra Östersund i Jemtland over til Norge. Ronander kom til Trondhjem om Aftenen 17de Marts 1892. Lidet anede han, at her skulde han saa blive boende i de følgende 37 Aar. Han havde paa Forhaand en vis Interesse for Byen, da han meget vel vidste, at her havde hans Morbroder Christian Martin Tegner boet i mange Aar. Men Modtagelsen syntes temmelig ublid. For det Første var det et uhyggeligt Veir, Stormbyger ude fra Fjorden med Sneslud piskende over de vaade Gader. Ukendte som de var, gik han og hans Forlovede længe omkring og søgte forgæves efter Logis. Hun var bange for den fremmede By, hvor Veiret og Menneskene tog lige køligt imod dem. De medbragte nu imidlertid en stor og ved Alderdom ganske affældig Hund, som et muligt Værtskab nok kunde mistænke for at volde Besvær. Ronander havde ikke nænnet at skille sig af med Dyret. Men da de endelig havde faaet sig Hus og næste Dag kom ud i Solskin, syntes Tilværelsen lysere. I Pressen fik Teatret gunstig Kritik, og Selskabet forblev i Trondhjem indtil Slutningen af April. — Fra denne Tid fortalte han

selv mundtlig paa følgende Maade: Saa en Dag gik jeg over Torvet, det var endnu første Paaskedag, og hvem skulde jeg møde til glædelig Overraskelse uden min gamle Bekendt, Cetti — Sultekunstneren — han vilde nu have mig med til Middag i d'Angleterre — thi lige ved den Tid sultede han ikke — ikke saa meget; han var bleven Forretningsfører for en Udstilling. »Tak«, svarede jeg, »ikke netop nu, men kom du heller hen til mig i Eftermiddag, for jeg bor hos en Vintapper«. — Det var nu sandt, og han hed M e n s i n g a. — Saa spurgte han om min Forlovede, hvorledes hun havde det. »Jo tak, hun lever godt. Men jeg er ellers ked af denne lange Forlovelse. Jeg tror, jeg gør Slut paa den.« »Nei, hvorfor vil du dog det«? sagde han. Jeg ved ikke, om Cetti virkelig misforstod mig og troede, jeg vilde slaa op. Men han saa saaledes ud. — »Ja det er lige meget«, svarede jeg. »Kom du Klokken fire, saa træffer du Vintapperen«. Og han kom. Men inde hos Vintapperen mødte han Stiftsprovsten. Det var den gamle A n g e l l. Han stod i fuldt Ornat, for nu skulde vi have Bryllup, og han viede os, i Huset hos Mensinga. Alle vore Kamerater, Personalet fra Carlbergs Teater, de var der ogsaa, og det blev et muntret Selskab«. — Det var 17de April 1892. — Da nu Operetteurneen ved Begyndelsen af Maj opløste sig, fordi Deltagerne ikke vilde fortsætte til Bergen uden at sikres Rejsepenge tilbage til Stockholm, tog Ronander den Beslutning foreløbig at forblive i Trondhjem. Dette skede efter Samraad med Maskinmester ved Teatret, J u l i u s B ø e, senere Grundlægger af Trondhjems teaterhistoriske Samlinger. Den tidligere Kapelmester i Byen, E m i l K o r t o e, var haabløst syg og døde den 8de Juni. Hans Virkekreds stod aaben for en Efterfølger. Ronander ønskede ikke at fortsætte Rejselivet, som vanskelig lod sig forene med det at stifte Familie. Da Fru Carlbergs Selskab opløstes, fik han Engagement ved Forlystelsesstedet »Hjorten«, kaldet Trondhjems Tivoli, hvor han akkompagnerede Musikken til »Gluntarne«, medens to af hans Kolleger optraadte som Sangere. — Senere fik han ogsaa Arbeide i Kafeer, ved Foreningsbasarer, Revueopførelser og lignende Tilstelninger. Selv skriver han, at det var jo nok lidt smaat i Begyndelsen, før han blev kendt med Forholdene. Men ved sin store Omgængelighed og sjeldne Evne til at vinde Mennesker fik han sig en Kreds af Bekendte, som stod ham bi og skaffede ham Arbeide. Hans praktiske Færdighed var i en snæver Vending altid velkommen, naar Musik skulde tilvejebringes. I de mange Aar, indtil der i 1912 for længere Tid blev fast Scene i Trondhjem, var Ronander stadig Teatrets Musikleder. Med sine Folk dannede han Orchestret, naar rejsende Selskaber optraadte eller Turneer fra faste Teatre. Til hans store Glæde fødtes i hans andet Ægteskab en Datter, R o s a, som i senere Aar blev hans Alderdoms trofaste Hjælp og Fortrøstning.

Hans Forbindelse med Varietelokalet Hjorten bragte ham ved denne Tid en Oplevelse, som atter genopvakte hans Slægtsinteresse. Herom fortæller han saaledes: »Værten derude var i disse Aar en Tysker ved Navn G e h e. Hans to Sønner blev mine Elever i Piano. En Dag — det var i 1894 — blev jeg inviteret med min Kone til en stor Middag, han gjorde for alle sine Artister og Funktionærer i Anledning af det store Arbejde, de havde udført under Markedet den Sommer. Blandt Artisterne fandtes et udmerket Par norske Hallingdansere, Søskende S t a l h e i m, en ung Dame og Herre. De dansede ganske fortrinligt, især Herren, som ved Hallingkastet paa traditionel Vis sparkede sin Møsse (Hue) af en lang Stang, som hans Partner holdt. Jeg havde med Fornøjelse set dem mange Gange og bad dem, om de ikke vilde sidde med hen ved vort Bord. De var begge meget underholdende, og Stalheim fortalte mange muntre Historier fra sine Rejser som Artist i Tyskland og Frankrig. Min Kone og jeg var enige om, at det var et sympatisk Par, vi havde gjort Bekendtskab med. Nogle Dage senere, da jeg var ude for at spille med mine Elever, fortalte disse, at Stalheim tegnede saa udmærket, jeg skulde bare se hans Skitsebog med Prospekter. De hentede ham op til os paa Pianosalen, og jeg bad om at faa se hans Skitser. Han svarede, at det maatte jeg gerne, men han vilde gøre opmærksom paa, at han var kun ren Dilettant. »Ja, det er jeg jo ogsaa, men jeg har en Del Kunstnere i min Familie; Litograferne Tegner i København var saamæn mine Onkler«. — »Hvad?« sagde han, »saa er De jo ogsaa i Slægt med mig!« »Nej«, svarede jeg, »det maa være en Fejltagelse; jeg kender vor Familiehistorie saa godt. Vi har intet Slægtskab med nogen Familie Stalheim«. »Jo«, fortsatte han, »Stalheim er kun et Navn, jeg og min Medhjælper har taget os som Artister. I Virkeligheden hedder jeg H a r a l d G r ø n n e b e r g og er Søn af H u l d a T e g n e r, Malerinden Fru Grønneberg i Christiania«. Men da var det min Tur til at blive forbavset: »Hvad«, sagde jeg, »er De Søn af Hulda? Ja, da er det rigtig nok med det Slægtskab, og saa har De gjort som jeg, da jeg blev rejsende Musiker, og har givet Dem ud saadan at drage omkring som Artist!« »Ja«, sagde han. »Man bliver ked af stadig at gaa hjemme hos de Gamle og føler Lyst og Trang til at komme ud og se lidt af Verden«. Saa fortalte han mig en hel Del Nyt. Hans Bedstefader Fedor Tegner boede stadig i Christiania og havde et dejligt Landsted udenfor Byen. Hulda var endnu saa ungdommelig og saa vakker, at ingen skulde tro, hun var Bedstemoder og havde Børnebørn«.

Ronander har vedlagt sine Papirer en Mindeartikel over Hulda Grønneberg, fra Bladet Urd, Oslo 1925. Heri siges der Følgende:

Hun havde været Elev af Maleren E c k e r s b e r g, som viste hende megen Interesse paa Grund af hendes udprægede Farve-

sans. I 1880-Aarene rejste hun til München, hvor hun studerede i længere Tid og udstillede sine friskt naturalistiske Billeder rundt om i Tyskland paa de mest anseede Udstillinger, her i Norden paa Charlottenborg, ved Høstudstillingerne i Christiania og i 1900 ved Verdensudstillingen i Paris. Som Kunstner levede hun i øvrigt meget tilbagetrukket. Af hendes Billeder fra Syden nævnes særlig »Villa del Sole«. Mest kendt er det ypperlige lille Arbejde »Fra Grosshesselohe ved München«, et Billede, som perspektivisk staar meget højt og har et fortrinlig gengivet Sollys. Dette finder man i næsten alle hendes Billeder. Graavejr taalte hun ikke. Ung var hun til sin sidste Dag, og fri som Fuglen vilde hun være. — Ronander fortæller senere om sit Besøg hos hende i Oslo.

Han havde ikke boet længe i Trondhjem, før hans kulturhistoriske Interesser gav sig Udslag. Herved bragtes han i Forbindelse med Videnskabselskabets Bibliotek og Museum. I dets Samling af ældre Trondhjemsaviser søgte han efter Oplysninger om Chr. Mart. Tegner og hans Ophold her i Byen. Saaledes skaffede han sig en Række af Notater, som giver et ganske fyldigt Billede af Morbroderens Virksomhed og Familieforhold i hans norske Periode. — Videnskabselskabets Bibliotekar i første Halvdel af 1890 Aarene var den aldrende Overlærer N i e l s P e t e r A r e n t z, en Herre af den gamle Skole, høj, mager og ulenkelig, fjern fra den omtumlede Verden, hvor Musikere og Artister færdes. Overfor den Institution, hvor han senere skulde blive saa hjemmevant, følte Ronander sig derfor i den første Tid kun som en »Outsider«, tilhørende vulgus profanum, blot for et Øjeblik kigende indenfor Murene. Men snart blev det anderledes. I 1896 kom der en ny og initiativrig Bibliotekar, den senere Rigsarkivar i Oslo, K r i s t i a n K o r e n, Bekendtskabet med ham blev af den største Betydning for Ronander og hans Virksomhed i de følgende Aar. Men det var ikke bare personalhistoriske Interesser, som optog den indflyttede Kapelmester. Hans ubetvingelige Samlerinstinkt gjorde ham til arkæologisk Forsker. Trondhjem er i sine ældre Dele, som andre gamle Byer, opført paa middelalderlig Kulturjord; Lag for Lag har afsat sig, særlig efter de forskellige Ildebrande, der i Tidens Løb har herget Staden. Udforskningen af de middelalderlige Kulturlevninger, som laa skjult i Bygrunden, var i disse Aar endnu ikke tilstrækkelig organiseret. Den arkæologiske Videnskab rettede fortrinsvis Blikket mod den præhistoriske Tidsperiode. Og Videnskabselskabets Museum manglede Assistenthjælp, som kunde overvaage de mange mer eller mindre tilfældige Gravninger, som indenfor Byens Grænser stadig fandt Sted af rent praktiske Hensyn. Her begynder Ronander af egen Drift privatarkæologisk Virksomhed. Naar han under sin daglige Færd fik se, at Gravning gik for sig,

var han straks paa Pletten og tiltuskede sig for gode Ord og, naar det kom højt, en Smule Betaling, de knuste og skadede Levninger af Fortidens Husgeraad, som Arbeiderne fandt i Grunden. Ved Midten af 1890 Aarene foregik betydelige Gravningsarbejder. Flere større Bygninger kom dengang til Opførelse, saaledes den daværende Trondhjems tekniske Lærestanstalt, idet den senere Rigsinstitution Norges tekniske Høiskole endnu ikke var planlagt. Denne Tomt laa i Nærheden af Domkirken, og Ronander spejdede daglig med ganske særlig Interesse efter de Genstande, som han ventede skulde komme for Dagen. Han samlede ogsaa her alt hvad han kunde overkomme, og sluttelig havde han paa den Maade i det Hele elleve Kasser fulde. Det var mest Levninger fra Renæssancen og nyere Tid, men ogsaa flere Stykker fra Middelalderen. — 9de September 1896 omtalte Trondhjems Adresseavis denne Ronanders Samling. Fra den tekniske Lærestanstalt forespurgte man saa, om han mod Erstatning for Arbejde og Udgifter vilde afgive Genstandene, som derefter skulde overdrages Videnskabselskabet. Denne Ordning kom i Stand. Ronander erholdt henved 200 Kr. Og Museets Bestyrer, Arkæologen K a r l R y g h, greb Lejligheden til at vinde en Medarbejder. Han gav ham i Opdrag paa Museets Vegne at føre arkæologisk Tilsyn med de forskellige Gravninger i Byen. Herfor modtog han leilighedsvis et beskedent Honorar. Saaledes kom han fra Efteraaret 1896 i Tjeneste ved Videnskabselskabets Museum. Dette Opsyn med Gravningerne fortsatte han indtil sin høje Alderdom. Men for hans Forbindelse med Biblioteket skulde det følgende Aar faa afgørende Betydning. I Juli 1897 fejrede Trondhjem sit 900 Aars Jubilæum. En historisk Byudstilling fandt samtidig Sted til udover Efteraaret. Ved Udlaan fra Institutioner og Private havde man tilvejebragt betydelige Samlinger til Belysning af trøndersk Slægtskultur. Det var selvsagt, at et saadant Foretagende maatte omfattes med en overordentlig Interesse af en Mand som Ronander. Udstillingens Ledelse var overdraget en Komité, som blandt sine mest fremtrædende Medlemmer talte den daværende Stiftsarkivar Koren, der forstod at vurdere Ronanders Indsigt og Brugbarhed. — Som Musiker havde han ofte været omkring hos Byens gamle Familier, dels for at undervise i Piano og særlig for at spille til Dans. Ved saadanne Lejligheder opdagede han straks med sit hurtige Blik, hvad der omkring ham fandtes af Genstande med kulturhistorisk Interesse, Møbler, Husgeraad, Malerier, Portrætter. I Komitéens Tjeneste blev Ronander en alsidig Medarbejder. Under Udstillingen virkede han som Vejleder for de Besøgende. Her havde han blandt andet den Glæde at laase Skabdoorene op og deltage i Forevisningen af det gamle Trondhjemske Arvesølv for Kronprinsen, den nuværende Kong Gustaf

den 5te, som særlig ønskede at se netop disse Genstande. Til Afslutning paa selve Jubilæumsfesten gav Kommunen en Middag paa »Hjorten« for udsendte Repræsentanter fra andre Byer, der havde bragt Trondhjem Lykønskning, Udstillingspersonalet var samtidig indbudt til at deltage i Festligheden, blandt dem Ronander. Her indtraf en Episode, som han senere særlig kom til at mindes. Efter Middagen holdt der Køretøjer udenfor, som skulde bringe hele Selskabet ned til Banegaarden for at give Kong Oscar en Afskeds-hyldest, da han rejste tilbage til Stockholm. Da de nu kom ud og stod ved Vognene, sagde Kommunerepræsentanten Grosserer *Thalow* til Ronander: »Hvad venter De efter? Kom med her i Vognen, nu skal vi afsted og sige Farvel til Kongen«. I Følge med ham var en fremmed Herre. De satte sig op, Ronander blev præ-senteret for ham, og en livlig Samtale kom i Gang. Den Fremmede var Ordføreren for Bergen, den senere Statsminister ved Unions-opløsningen, *Christian Michelsen*. — Mindre Fornøjelse havde han et Par Uger senere ved sit Sammentræf med Historikeren Professor *Ernst Sars* og *Bjørnstjerne Bjørnson*, som var i Følge med hinanden, da de besøgte Udstillingen. Thi de var under Omvisningen i hele sin Tankegang indstillet saaledes i Retning af det rent Politiske, at de mange smaa kulturhistoriske Detaljer, som det glædede deres Cicerone at gøre dem opmærksom paa, ikke vakte nogen dybere Sympati eller Forstaaelse hos dem. Forevisningen blev ham derfor en Skuffelse. »Ja vi vandrede gennem hele vor dejlige Udstilling, og de fik egentlig talt Intet ud af det Hele«. *Bjørnson* var under dette Trondhjemsbesøg ganske særlig optaget af Arbejdet for Olafsdagen. Visiten paa Udstillingen endte med, at de to Besøgende gensidig bemærkede: »Kom lad os gaa herfra. Dette er ikke noget for os«. — Denne Episode er psykologisk illustrerende. Ronanders Styrke var en levende Interesse og en ofte forbavsende Kundskab i Detaljer. Han tænkte helt igennem konkret og analytisk. Bortset fra alle ydre Forhold vilde der i og for sig altid være en uoverskridelig Afstand mellem ham og en Natur som *Sars*, der var abstrakt og syntetisk anlagt. Men hos sin Overordnede, *Arkivar Koren*, havde Ronander vundet megen Anerkendelse ikke mindst paa Grund af sit ofte overraskende Kendskab til *Bøger*. Fra 1896, da Bibliotekarskiftet ved Videnskabselskabet fandt Sted, var en Omordning af Bogbestanden bleven igangsat. Men Biblioteket manglede Assistenthjælp. Under kyndig Vejledning kunde Ronander her yde godt Arbejde. I Foraaret 1898 begyndte han dermed, foreløbig under ganske tilfældige og yderst beskedne Vilkaar; men gradvis gunstigere Forhold var ham i Virkeligheden sikret., takket være *Arkivar Korens* Forstaaelse. Fra 1ste Februar 1899 blev han udtrykkelig ansat som midlertidig

Assistent ved Biblioteket. Det er ikke her Stedet til en detaljeret Omtale af denne hans Virksomhed. Men en Karakteristik i Almindelighed vil være paa sin Plads. Thi Ronander udgør et eget Kapitel af Bibliotekets Historie. Hans Arbejde kom til at strække sig over et Tidsrum af 30 Aar, medens Bogsamlingen voksede fra 70 000 til 150 000 Bind. Tre forskellige Bibliotekarer afløste hverandre. Men Ronander forblev, i Aarenes Løb mere og mere som en fast og ufraskillelig Del af Institutionen og under den daglige Gerning Bæreren af den mundtlig levende Overlevering, som i ethvert Bibliotek spiller saa stor en Rolle for Opretholdelsen af den indre Sammenhæng i Bibliotekets Liv. Sjælen i hans Arbejde var hans hoghistoriske Studium, altid fortsat, altid utrætteligt. I Aarenes Løb havde han gennemgaaet Bibliotekets Bogbestand saa nogenlunde fra Ende til anden, stadig supplerende hvor nyt kom til og reviderende ældre Tidens Gerning. Særlig havde de gamle Samlingsbind hans Opmerksomhed. Efterhvert blev han en levende Forhaandsrerstatning af det Hovedregister over »Bibliotheca danica«, hvis Udgivelse nu er begyndt.

Ronanders Virksomhed kom særlig til Gode, naar det gjaldt Meddelelser til Det kongelige Bibliotek, f. eks. til Dr. Lauritz Nielsen for hans Afhandlinger og Artikler om ældre dansk Bibliografi og danske Bøgers Udbredelse i Biblioteker udenfor Danmark. I stadig Forbindelse med Førstebibliotekar Hjalmar Pettersen ved Universitetsbiblioteket i Oslo fulgte han og bidrog til Opbygningen af »Bibliotheca norvegica«. Om Forholdet dem imellem vidner følgende lille Julehilsen fra 1924, skrevet i Hjalmar Pettersens vanlige humørfyldte Stil:

»Kjære elskværdige velynder. Det glæder mig, at min bog [Norsk Anonym- og Pseudonym-Lexikon] har behaget Dem; mange trykfeil og endel misvisende oplysninger vil De sikkerlig allerede have fundet. Jeg vil være taknemlig for oplysninger om saadanne ulykkeshændelser. Selvfølgelig enda mere for nye afsløringer. Da jeg modtog Deres brev og saa den kjendte haand og følte, at der laa flere ark indi konvolutten, aabnede jeg under spænding. Deres breve har nemlig altid bragt mig værdifulde bidrag til mit »udødelighedsmonument« Bibl. norv. Tænk, at De har fundet hele tre ukjendte »Oslo«-tryk fra 17de aarh. Jeg fortæres nu af længsel efter at faa se Hammers manuskript in fol. 56. Naar jeg nu i slutningen af 1924 sender min hjerteligste tak for al hjælp i aarets løb, er det ogsaa i haab om yderligere assistance i 1925. Og saa glædelig jull! Deres taknemlige Hjalmar Pettersen.«

Ronander var den fødte Samler. Paradoksalt kan man sige, at det igrunnen var ham ubetinget imod nogensinde at tilintetgøre noget som helst. Alt i Verden burde bevares. Hans Ophobning i

sin Bolig af de i Aarenes Løb tilfældig købte Avisnumre og illustrerede Blade var ligefrem uhyrlig. Efter hans Betragtning havde det til en vis Grad mindre at sige, om et Verk var komplet; thi Fragmentet af en Bog var ham egentlig mere værdifuldt end Bogen selv som Helhed. Alene Fragmentet kunde afstedkomme og udløse Spænding hos ham under Arbejdet med at efterspore, hvad dette nu var for et Tryk. Nye Bøger var ham i og for sig ligegyldige, uden for saa vidt de gav Oplysning om gamle Bøger. Hvad han personlig holdt af, var Bibliotekets stadige Tilvækst af Fortidens Litteratur. For ham var det selvsagt, at et Bibliotek var et Bogmuseum. Men hans store Evne til at omgaaes Mennesker, hans Humor og psykologiske Forstaaelse af andres Gerning var Egenskaber af fundamental Værdi hos en Udlaansbestyrer. Paa sine Rejser havde han selv besøgt omtrent alle større Biblioteker i Finland og Skandinavien. Hvis ikke ydre Hindringer havde virket begrænsende, vilde en saa frodig Samlernatur som Ronander sluttelig være bleven siddende omringet af Materialstof, der stadig ophobede sig i overvældende Rigdom, mere og mere til et uigennemtrængeligt Vildnis, indfiltret og urskovagtigt. Men som Forholdene faktisk var, blev hans Gerning ved Biblioteket dobbelt, paa den ene Side samlingsbestemt og intern, paa den anden Side praktisk og udadvendt til det laantagende Publikum. Hans Læsning var altid determineret af de Specielemner, som interesserede ham, visse særlige Enkeltspørgsmaal. Det hændte vistnok yderst sjelden, at han læste en Bog som Helhed. Han maatte da have en særlig Grund til at gøre det, som da han studerede det franske Leksikon. Men naar et Emne optog ham, forfulgte han det gennem al den Litteratur, han kunde overkomme. Digtekunstens Verker havde han tilegnet sig gennem Teatret, enhver scenisk Fremstilling interesserede ham, Romaner brød han sig ikke om. Bortset fra de Problemer, som Samlerinstinktets fremkaldte hos ham, var det vel nok slægts- og personalhistoriske Undersøgelser, som ubetinget mest fængslede ham. Hans Skrift var stor og haandfast, til Fuldkommenhed tydelig.

Fra Beg. af Nov. 1899 til Udg. af Febr. 1900 varetog Ronander den hele Bibliotekstjeneste, idet hans Chef havde Orlov. Sommeren 1900 blev han af denne indbudt til et Besøg i Oslo, ved den kulturhistoriske Udstilling paa Bygdø, hvor han da en kortere Tid tjenestgjorde ved Opsynet.

Endnu ved den Tid, da Ronander kom i Videnskabselskabets Tjeneste, havde det bevaret sin oprindelige Organisationsform med et ubegrænset Antal af indvalgte Medlemmer. De lokale Forhold medførte, at man dengang samledes om Museets Gerning som det eneste Udtryk for Selskabets videnskabelige Bestræbelser. Den 14de Marts 1902 blev Ronander efter Direktionens Forslag

til Generalforsamlingen indvalgt som Medlem af Selskabet. Denne Paaskønnelse gjorde ham megen Glæde. — Men i sit personlige Liv sparede han ikke for haarde Tilskikkelser. Da hans Hustru havde passeret 40 Aars Alderen, blev hendes Helbred vaklende ved Lidelser i Nervesystemet, som ud gennem Aarene stadig medførte langvarige gentagne Sygehusophold. Senere blev hendes Helbred til en vis Grad bedre; men hun genvandt aldrig sin Sundhed. Særlig indirekte maatte disse Forhold nødvendig medvirke ganske væsentlig til fortsatte økonomiske Vanskeligheder. Et mindre elastisk Menneske vilde set mørkt paa Livet. Men Ronander var paa sin Maade en Aladdinatur. Vistnok var det langt fra, at Lampens Aander byggede Paladser for ham. Men han havde i sit Indre Evnen til stadig Fornyelse af den rent umiddelbare Livsglæde, som er Ungdommen givet. Ronander var aandelig ung, indtil Døden lagde Haand paa ham i hans 83de Aar.

Da han i Slutningen af Februar 1902 i Bibliotekets Tjeneste opholdt sig tre Ugers Tid i Oslo, genoptog han Forbindelsen med sine derboende Slægtninge. Med Bevarelse af hans eget Udtryksæt anføres herom efter hans sidste Optegnelse, Sommeren 1928: »Jeg benyttede Anledningen, gik op og besøgte Hulda. Jeg kom henvend Klokken halv ti om Formiddagen. Hun boede oppe i et af de store Huse tæt ved Stortingsbygningen. Jeg ringede paa, men ingen aabnede. Jeg hørte imidlertid, at der var nogen, de talte derinde. Jeg gav mig ikke, men fortsatte Ringningen. En Stemme spurgte inde bag Døren: »Hvem er det? Vi kan ikke træffes endnu, De maa komme igen om en Time«. — »Det var kedeligt, jeg har reist saa langt og har meget at udrette endnu. Jeg er en gammel Ven til Fruen og vilde saa gerne træffe hende«. Da hørte jeg Hulda selv kom hen til Døren og spurgte: »Hvem er det?« Til Svar stod jeg og nynnede »Skøn Jomfru, luk dit Vindue op, din Hjertenskær er her«. »Hvem er det?« spurgte hun igen. »Det er din Fætter Victor«, svarede jeg. — »Velkommen kære Victor! Jeg skal øieblikkelig lukke op«. — Saa blev der jo et glad Gensyn og en lang Passiar. Hun kogte selv Kaffe, sendte Bud efter Fløde og Brød, Sweizerost og Æg havde hun, — saa fik vi en meget livlig Frokost, og jeg havde Mangt at høre, og som Livet er, ikke Alt saa lykkeligt. Jeg fortalte hende, at jeg for næsten 30 Aar siden havde været 16 Maaneder i Christiania, men holdt mig ganske væk fra Familien. Og da jeg tænkte at hendes Fader, som jo var født 1817, nu ikke længer var i Live, saa spurgte jeg: »Er det længe siden Onkel Fedor døde?« »Nej«, sagde hun, »han lever endnu, du bør i alle Tilfælde rejse ud til ham — han har et Landsted lige ved Stabek. Det vil glæde ham meget at se dig igen«. — Naa, Dagen efter tog jeg Banen derud og fandt da Ejendommen lidt fra Stationen, en dejlig Villa med en

prægtig Have og stort Drivhus. Onkel modtog mig meget venligt og fortalte mange interessante Ting fra den Tid, han havde tilbragt hos Onkel Christian i Trondhjem, og om Arbejder, han havde gjort der. Det var Onkel Fedor, som i sin Tid havde bekostet min Faders Begravelse«. — Et halvt Aar efter meldte et Brev fra Hulda den Efterretning, at hendes Fader, Fedor Ferdinandt Tegner, var død, 1ste September 1902, i en Alder af 85 Aar. Men ogsaa Fru Hulda Grønneberg var en kraftig Natur. Da hun i 1922 var 78 Aar gammel, pakkede hun sin Koffert og reiste alene til Nizza, hvor hun opholdt sig hele Vinteren. Hun døde i 1924.

I Sverige opsøgte han en enkelt Gang, som Repræsentant for sin fædrene Slægt, en Organist og Folkeskolelærer C. W. R o n a n d e r, Bromma i Sollentuna Herred. Men Forbindelsen var i et hvert Fald saa fjern, at den ikke i sig selv kunde formidle noget varigt Bekendtskab. En Række Notater vidner om, hvorledes han har søgt at følge Slægtens Udbredelsesbane. I denne Forbindelse har han her fra Trondhjem antegnet en ganske ejendommelig Oplevelse i Aaret 1903. Han sad en Dag hjemme og arbejdede med noget Nodeskrift, men fik liden Ro og blev oftere afbrudt i Udførelsen. Han rejste sig da op, tog Arbejdet med sig og sagde for Spøg, idet han forlod Stuen: »Ja, nu ser I mig ikke mere, jeg er død, jeg vil have Ro«. Han gik ned paa Teatret for der at fortsætte det Paa-begyndte. Den første, han traf, da han kom ind, var hans tidligere nævnte gode Ven, Maskinmesteren Julius Bøe. Og i det samme de mødes, siger denne til ham: »Velkommen fra de Dødel!« Ronander studsede selvfølgelig og blev lidt underlig stemt paa Grund af sine Ord, da han gik hjemmefra. Han spurgte derfor: »Hvad er det for Snak?« »Jo, her skal De se«, svarede Bøe og tog frem et Hefteskrift fra Canada, »The Forrester« for Januar 1903, udkommet i Toronto. Der stod paa Side 14 (conf. 29) nogle Meddelelser angaaende Dødsfald, hvoriblandt fra Petoskey, Michigan: Very grateful is the feeling of Mrs. A n n a R o n a n d e r for personal kindness and prompt payment of the benefit of her late husband V i c t o r R o n a n d e r. — Som det vil erindres, hed Ronanders første Hustru ogsaa Anna. Det maa siges at være merkelig kuriøst, at netop dette Nummer af det fjerne og for ham fuldstændig ukendte Blad med Kombinationen af disse to Navne ved denne Anledning falder ham saaledes i Hænderne. Ronander var ingen overtroisk Natur, tværtimod. Men Heftet har han naturligvis bevaret. Psykologisk er det i dette Tilfælde ganske fristende at tænke sig en telepatiske Tankeoverføring fra Bøe til Ronander, medens denne sidder hjemme og arbejder.

I Øvrigt fulgte der nu en Række rolige Arbejdsaar, hvor de ydre Begivenheder formede sig jevnt og ensartet. Indenfor Trønde-

lagen foretog han mindre Rejser, dels som Musiker til de nærmeste Nabobyer, dels som historisk Interesseret, saaledes en arkæologisk Fodvandring omkring i Stjørdalen, Besøg paa Bjelkernes gamle Herresæde Østraat og til Ruinerne af Bispeborgen Steinviksholm, hvor han en enkelt Gang ved et Goodtemplarstevne ogsaa holdt Foredrag over Stedets Historie med dets Minder fra Fru Ingers og Niels Lykkes Tid. Her i Nærheden laa han gerne hver Sommer paa Landet med sin Familie. Ikke mindst af Hensyn til Hustruen kunde disse Ophold undertiden faa noget længere Varighed. Gennem mange Aar havde han da sit Kvarter paa Gaarden Rykke i Skatval. Ejeren, Gaardbruger Oliver Alstad, har senere stadig været Museets arkæologiske Tillidsmand for denne Egn. Den fordums Københavner-Musiker og den genuine Trønder-Bonde blev trofast forbundne i livsvarigt Venskab. Ronander havde i Slægtsarv en ikke ringe Evne til nøjagtig Tegning, og han øvede i Ferierne en Smule Landskabsmaleri. Som Træskærer var han heller ikke daarlig. Flere Brugsgenstande vidner herom. — Til sine mødrene Slægtninge i København nedsendte han i 1908 og senere forskellige Erindringsnotater og genealogiske Oplysninger. Herigennem var han en ivrig Deltager i de forberedende Arbejder til Udgivelse af den Tegnerske Stamtavle i »Patriciske Slægter«.

Saa skred Aarene videre, og Ronander blev en aldrende Mand. Selv havde han en ypperlig Helbred. Hans Virksomhed som Musiker gjorde ham til et typisk Aftenmenneske, der gerne strakte Frisystemerne langt ud over Midnat. Han underviste sin Datter i Musik, og da hun blev voksen, fik hun Arbejde som Pianistinde. Samtidig forstod hun og delte med ham hans Samlerinteresse, ligesom hun ogsaa ellers var ham behjælpelig i hans Gerning. — Efterat hans Virksomhed ved Teatret var ophørt, fortsatte han i de følgende Aar fremdeles som Musikleder ved Basarer og lignende Tilstelninger. Han havde i Tidens Løb faaet mange Forbindelser med Goodtemplarloger, Fagforeninger og andre Slags Sammenslutninger blandt Arbejderne, hvor musikalsk Underholdning til Stadihed hører med paa Programmet. Fra hans Virksomhed i disse Kredse fremgik en Musikkomposition, nemlig hans populære Marschmelodi til Sangen »Frem Kamerater«, Tekst af senere Redaktør O. K. Thornæs. Den findes første Gang offentliggjort i Trondhjemsvisen »Ny Tid« for 23de December 1911. Siden har Melodien gennem Arbejderbevægelsen naaet vidt omkring langt udenfor de nordiske Lande, særlig i Østeuropa. Til forskellige Tekster paa forskellige Sprog synes den at skulle opnaa en varig international Bestaaen.

I 1914 havde Datteren, da Sommeren kom, den Glæde at kunne indbyde ham til at foretage et fælles Besøg i Danmark.

Han havde sine Betæneligheder, den svære Legemsbygning gjorde ham i de ældre Aar tungt bevægelig, og hans Ben var mindre stærke. Men saa vaagnede Lysten til at gense de kendte Steder fra Ungdommens Dage, og de drog afsted. Han udtalte sig derom saaledes: »Da vi kom ind forbi Kronborg og ned gennem Sundet den dejlige Sommermorgen, og jeg saa Københavns Taarne komme til Syne mod Horisonten, ja da græd jeg. Og saa var vi der, tyve herlige Dage og omkring overalt, og ude paa Sjælland, men saa, mod Slutten, det var ganske merkeligt, da begyndte jeg ligesom lidt at længes, hid til Trondhjem, for her var alle de Mennesker, som jeg kendte, og alt det, som jeg var vant til. — København var jo dog bleven en fremmed By«. — Men det var ham i de følgende Aar en stadig Kilde til Glæde, at han havde genset Fødebyen i dens moderne Skikkelse med Raadhuspladsen, Glyptoteket, Frihavnen og det hele Præg af Nutidens myldrende Storstad, — han, som ikke havde set Byen siden 1886. — Det var nu ogsaa i yderste Frist. Han forlod København den 25de Juli, og da han atter naaede Trondhjem, var Verdenskrigen brudt løs, som sikkert vilde definitivt hindret ham i at foretage Rejsen. Dertil var i de kommende Aar Momentet af Risiko altfor stort.

Hans kraftige Konstitution bragte ham den Lykke, at hans Arbejdsaar rakte langt udover det Vanlige. Ud gennem de 70 var han i fuld Virksomhed, stadig ivrigt optagen af Bibliotekets Ger-ning. — Efter privat Opdrag udarbejdede han i 1917 »Den Trondhjemske Familie Huitfeldts Ahnetavle: (G. Krogshus Bogtrykkeri, Trhj.). Som gammel Mand kunde han selvfølgelig ikke lade sine Tanker slaa ind paa nye Baner. Hans Arbejde maatte nødvendig gaa efter tilvante Forestillinger. Men helt til det Sidste var det dog ejendommeligt, hvor hurtig hans Tænkning fremdeles fandt sig til Rette indenfor de Omraader, som han beherskede. — Fra For-aaret 1919 ophørte han omtrent med sin Virksomhed som Musiker. I Krigstiden var Arbejdsforholdene paa dette Omraade stadig blevne vanskeligere. Skarpere Organisation og stigende Lønningskrav kunde lettere imødekommes af yngre Kræfter. Mere og mere var hans Arbejde gledet over i Bibliotekets og Museets Tjeneste. Fra nu af blev denne Virksomhed det Eneste, som optog ham. — For hans personlige Liv havde det meget at sige, at Datteren i 1920 indgik Ægteskab med Mekaniker H e r b e r t F e w k e s fra London, senere Oldsamlingens dygtige Præparant. I dette Ægteskab fødtes en Søn og en Datter, hvilke Børnebørn Ronander omfattede med hele sit Sindelagsaarvaagne Hengivenhed. Han fulgte om Sommeren deres Leg paa Landet. Men naar Skolen skulde begynde, kom han med dem ind til Byen. I tidligere Aar havde han gerne udstrakt Ferieopholdet længere, men nu hed det: »Jeg kunde ikke længer

blive ude paa Landet. Ingen Bøger, ingen Mønter og saa, ingen Børn; Nei, den gik ikke«. Ronanders Forhold til Børn overhovedet var betegnende for ham. Hvis de ikke kendte ham, kunde til en Begyndelse hans Skikkelse virke skræmmende paa mere ængstelige iblandt dem. Men saa snart han lagde sit Væsen for Dagen, mødte de ham med særegen Tillid. Midt i hans Djærvhed— og han veg ingenlunde tilbage for det drastiske— var der over hans Karakter noget personligt uberørt. Om ham syntes virkelig Welhavens Ord at gælde:

Kan du igjennem din Strid og din Daad
redde det barnlige Skjær til det Sidste,
da har du Regnbuen over din Graad,
da har du Glorien over din Kiste.

Uagtet al sin Godlynnethed kunde han i Kampstilling være udholdende. Kort før Afbrydelsen paa hans Ophold i Finland blev en meget kær Hund skudt for ham, Febr. 1881. Han indledede Proces herom og førte denne ogsaa fra Sverige, indtil Gerningsmanden to Aar derefter blev endelig idømt en Bod paa 190 Mark. — I sin Tid havde han en tam Dompap, som hjemme i hans Logis gerne fløj frit omkring.

Paa hans gamle Dage, da Kinematograferne kom op, blev han særlig interesseret i denne nye Kunst. Sammen med sin Hustru var han her en fast og privilegeret Tilskuer. De fulgte begge med ivrig Opmerksomhed de forskellige Filmkunstneres Løbebane. Noget af Artisten sad altid i dem. Ronanders Evne til at leve i Nuet kom ham til Gode i hans Omhu overfor Hustruen: »Hun er saa sød, naar hun er bedre — og saa har hun endnu sit dejlige svenske Sprog«. Hans eget Talesprog var decideret dansk, men iblandet bestemte svenske Ord, »Møsse« for »Hue«, »Rock« for »Frak« o. desl. I Aarenes Løb blev han selvfølgelig ogsaa paavirket af norsk. Skriftlig brugte han derfor et ejendommeligt »skandinavisk« Idiom.

Blandt Museets Afdelinger havde Møntsamlingen altid paa-kaldt hans særlige Interesse, og dens Bestyrer havde jevnlige taget ham paa Raad. Med sine 18 000 Nummere er den i sit Slags Landets ældste. Da Bestyrerstillingen blev ledig, overdrog Direktionen 6te December 1921 Ronander Ledelsen som Samlingsbestyrer. Dette Hverv blev ham i det sidste ti-Aar af hans Levetid en stadig Kilde til Glæde. Han fandt heri Opfyldelsen af sin Ungdoms Ønske til Konferensraad Thomsen. Aften efter Aften saa man Lysningen fra Vinduet i Møntsamlingens lille Kontor. »Ja, jeg slider i det med de Mønter«. Men her var han sin egen Herre. — En Frugt af dette Arbejde er hans afsluttende »Meddelelse om Myntfundet ved Sand« i Værdalen, en Afhandling i Videnskabsselskabets Skrifter for

1922. — Mønterne fra dette Sted er alle prægede før 1030 og muligens nedgravede ved Tiden for Slaget paa Stiklestad. En stor Del af dem er af angelsaksisk Oprindelse. Ronander paaviste deriblandt Fragmenterne af en saakaldet »Thymns Mønt« fra Irland, som ved sin Sjeldenhed og historisk vanskelige Indskrift vakte hans ganske særlige Interesse, idet han søgte at tolke den som indeholdende Navnet paa den fra Sagnfortællingen hos Saxo bekendte Høvding Tymme Sjællandsfar i Knud den Mægtiges Hær. — Den Sympati, Ronander havde for ethvert Dokument fra Fortiden, ytrede sig i hans historiske Overvejelser paa samme Maade, som man i største Maal finder det hos P e t e r F r. S u h m, nemlig saaledes, at han vanskelig nænnede helt at forkaste nogen Efterretning eller Mening, som Fortidens Historiekrivere havde udtalt. Suhm Værker er vel her i Norden det mest typiske Udslag af Samlerinstinktet i og for sig, anvendt paa det aandelige Materiale, som den historiske Forskning arbejder med. Ronander var en Natur noget af samme Støbning.

Til hans 75 Aars Dag skrev Bestyreren for Museets Oldsamling, Arkæologen T h e o d o r P e t e r s e n: I vor Bys Fysiognomi er han bleven en Type, som vi alle holder af. Denne Type er ikke norsk, men vi har mødt den blandt de gamle Biblioteksoriginaler med sine falmede Bonjourer i de reofyldte Sale ved Kristiansborg, og vi mindes den fra Oldnordisk Museum i Prinsens Palæ. Ronanders Personlighed har taget Form i det Milieu af høj Kultur og Urbanitet, hvori han voksede op. — Og Omtalen slutter med følgende fagkyndige Dom:

»Den største tak skylder vi ham, fordi han har aapnet vore øine for værdien av de skatte, som ligger gjemt under vore føtter i Trondhjems dype kulturjord. Ved enhver grundgravning er Ronander altid paa Pletten, og hvem har ikke set ham med nytændt pipe og et mere end almindelig veltilfreds uttryk i det joviale ansigt vandre til museet med de kostelige fund varsomt indpakket i det medbragte nummer av gaarsdagens avis. Hvad Ronander paa denne maate har reddet for os og de kommende generationer kan ikke vurderes høit nok. — — — Det er ham og ingen anden, som har grundlagt museumsafdelingen Nidrosia subterranea«. (Dagsposten No. 155, 1922).

Han havde i 1899 begyndt sin sammenhængende Tjeneste ved Selskabet med et Aarshonorar for Tilfældet paa 350 Kroner. Siden stod han i længere Tid med den beskedne Gage af 1 200 Kroner aarlig. Men efterhvert som Arbejdet ved Samlingerne mere og mere optog hans Dagverk, blev ogsaa Lønningsforholdet omreguleret. Han vedblev som Assistent ved Biblioteket indtil 1ste Juli 1923, da han afgik med Pension efter sin sluttelige Grundløn af Kr. 3300

med Alderstillæg. Pensionen udgjorde aarlig Kr. 2871,60. I Skrivelse til ham af 16de Maj 1923 havde Direktionen for Museet i Anledning af hans Afsked udtalt Følgende:

»Man tillater sig at forudsætte at De vil vedbli at assistere med arbeide i Videnskabselskabets Bibliotek paa samme Maate som hittil — og vil som godtgjørelse sikre Dem differencen mellem pensionen og det beløb, som hittil har staat til Deres raadighet, saa der ikke indtræer nogen forandring i Deres lønsvilkaar. Det forudsættes desuten, at De fremdeles midlertidig fungerer som bestyrer af Selskabets myntsamling — med den for stillingen fastsatte løn«. Tilsammen udgjorde disse Beløb indtil hans Død uforandret Kr. 4849,60. Derfor skriver han ogsaa selv i 1923: »Min Fremtid er sikret, og jeg slipper for den vanlige Musikerskæbne at dø i Nød og Fattigdom«. En Dag, han satte sig ved sin Arbejdsplads paa Biblioteket, saa han sig om med et andet Udtryk end ellers og sagde: »Tænk, om jeg nu havde været blot saadan en gammel forhenværende Kapelmester, der har arbejdet hele sit Liv uden fast Stilling! Uha! Det havde ikke været for godt«. — Og idet hans Udtryk skiftede om til det vanlige, tog han sine Katalogsedler for sig.

Hans Billede i Originallitografi (1923) af Maleren Professor H. K. S t a b e l l er ophængt i Bibliotekets Læseværelse. Dette Portræt (»En Kapelmester«) sees indkøbt af Nationalgalleriet i Oslo, Victoria and Albert Museum i Kensington og flere Steder. — Naar man mødte Ronander, saa man straks den gamle Musiker. Han havde den lidt tunge, men vekslende Holdning. Det lange Haar laa nedover Frækkekraven. Trækkene var grove, mandligt djærve. Musikeren er en Kunstnertype, som i sit Fysiognomi har et Moment af det Militære. Hans svære Overskæg gav Ansigtet Præg af en vis barsk Godmodighed. Et skiftende Minespil gjorde det levende. Smilet lyste af følsom Intelligens, naar han stod der, fornøjet, optaget og agtpaagivende. Hertil kom saa over hele hans Skikkelse den Livets ubeskrivelige Patina, som i Aarenes Løb havde præget hans ydre Personlighed. Som det saa ofte er Tilfældet med dem, der er sterkt aandelig optagne, ofrede han ikke Tid eller Opmerksomhed paa sit eget ydre. Dette forsømte han. Men just Foreningen af det Intelligente, det Rørende og det Burleske gav Udtryk for Originaliteten i hans Væsen. Derfor var det et Tab for Litteraturen, at Charles Dickens aldrig mødte Ronander. Den store Digter vilde forstaat ham og løftet hans Skikkelse over i den Fantasiens Verden, hvor han egentlig hørte hjemme. Og samtidig laa der i hans Væsen en ejendommelig Nøgtternhed, som i alle Forhold gav ham en egen indre Harmoni. Alt overspændt og ensidigt eller udskejende var fremmed for hans Natur. — Han evnede stadig at være indenfor de Grænser som drages af en mild Aarvaagenhed,

religiøst, moralsk og samfundsmæssig. »Jeg har nu saadan min egen Religion, og den har jeg grejet mig med saa udmærket«. De, som kendte ham, følte, at han gjorde Livet rigere for dem. — Naturligvis havde der altid været i ham et umiskendeligt Kvantum af »laisser-aller«. Han havde aldrig selv bestemt sin Fremtid planmæssig efter sine Evners Chance, men Livet formede sig hos ham sterkt afhængig af alle ydre Tilfældigheder, som hæmmer eller begunstiger Udfoldelsen. Derfor stod Ronander i sin Alderdom som et saadant gammelt Træ, der har helet svære Skader, faat en underlig Vækst, men stadig rejst sin Krone, selv efter Lynnedslag.

Sin boghistoriske Virksomhed fortsatte han ved Biblioteket indtil Begyndelsen af November 1927. Han havde da om Sommeren fyldt de firindstyve Aar, som efter den gamle Salme er et Menneske tilmaalt, naar der er megen Styrke. Aandelig holdt han sig mærkelig uforandret. Men han blev pludselig sterkt tunghør, og der indtraadte legemlig Affældighed. Til og fra Museet maatte han køre i Automobil. Møntsamlingen søgte han endnu at overkomme. Men det var øjensynligt, at Livets Afslutning nærmede sig. Til Trods for sine svigtende Kræfter hjalp han Hustruen i hendes Svaghed. Vinteren over gik det endnu for dem. Men det følgende Foraar blev hun angrebet af Lungebetændelse og maatte indlægges paa Trondhjems Sygehus, hvor hun døde henimod Morgentide den 12te April 1928. Ronanders egen Svaghed syntes faretruende, men hans gamle Kraft holdt ham oppe endnu en Tid. Nu og da vekslede han fremdeles Breve med sin Fætter A d o l p h T e g n e r i København, den yngste af Is. Wilh. Tegners Sønner. Herunder paabegyndte han i Slutningen af Juli sine sidste Optegnelser, som er skrevne med stort Liv og Anskuelighed. De er delvis brugte i det Foregaaende. Derpaa hedder det: »Nu kommer jeg til at gøre en Pause. Vi reiser paa Landet. En Bil kører os 3½ mil til Skatval direkte til Gaarden Alstad. Mine Ben er nemlig saa daarlige at det er mig vanskeligt at tage med Jernbane eller Dampbaad«. — Senere fortsætter han: Trondhjem 14-9. »Det har været en dejlig Tid. Efterat vi er komne hjem, og jeg er à jour med Møntsamlingen, gaar jeg videre, hvor jeg sluttede«. — Han havde efter sin Tilbagekomst været opom paa Biblioteket. Det skulde blive den sidste Gang, man saa ham ved hans Arbejdsplads i Læserummet. Kun med Vanskelighed bevægede han sig, idet han overalt støttede sig for med Hænderne. Men han underskrev sit Navn med klar Skrift. — I Notaterne fortæller han saa om Visiten hos sin Onkel paa Stabæk. Derpaa er de definitivt afbrudt. Da hans Svigersøn ved halv-et Tiden den 18de September saa indom til ham i hans Bolig, var han segnet om paa Gulvet og gjorde forgæves Forsøg paa at rejse sig. Et Slagtilfælde havde om Morgenens, medens han klædte sig paa, virket pludselig

lammende over hans højre Side. Vistnok genvandt han i Løbet af et Par Uger atter noget af sin Førlighed, ja saa meget, at han den 10de Oktober endogsaa lod sig køre ned til Møntsamlingen. Man ønskede nemlig ved Biblioteket at se nøjagtigt paa Præget af Adzers Portrætmedalje over P. F. Suhm, og denne vilde han selv forevise. — I det man fra begge Sider støttede ham, stod han lænet mod den aabne Montre. Han formaaede ikke længer at tale i Sætninger, men gentog Ordene Suhm, Suhm. Dette var Ronanders Afsked med hans elskede Møntsamling. Opad Trappen til Biblioteket kom han ikke. Hans Gerning var endt. Den sidste Vinter boede han hos sin Svigersøn, plejet af Datteren med den yderste Omhu. Der indtraadte nogen Bedring i han Tilstand, særlig udover Foraaret. I Paasken kunde han saaledes sidde ude paa Trappen og røge sin Pibe. Gentagne Gange søgte han at skrive, saaledes ogsaa Paaske-aften, men Haanden kunde ikke længer forme Skriftrækkene til Bogstaver. Om Morgenen første Paaskedag indtraadte et nyt Hjerne-slag. Endnu et par Dage laa han hen mer eller mindre bevidstløs. Saa gentog Anfaldet sig, og han døde Onsdag 3die April 1929 kl. 11 om Formiddagen. Begravelsen fandt Sted den 10de næstefter paa »Tilfredshed«s Kirkegaard, hvor han blev stedt til Hvile ved sin Hustrus Side. Blandt de Fremmødte var Repræsentanter for Byens Musikere og Den danske Forening samt Direktionen for Museet, dets Funktionærer og Videnskabsmænd. Præses, Rektor S o m m e r f e l t, nedlagde en Krans paa Baaren med Tak for de mange Aars Arbejde i Museets og Bibliotekets Tjeneste. Ved Grav-færden spillede Divisionsmusiken. Vejret var let og foraarsmildt. — Saa tog Jorden ham, og Dannebrog's skjønne Fane blev sænket over hans Kiste. Der brød just da et Solstrejf frem. De røde og hvide Farver lyste i Vaarglans ved Victor Ronanders Grav.

Foranstaaende er bygget foruden paa de særskilt anførte Kilder tillige paa Optegnelser af Forfatteren, gengivende Ronanders mundtlige Beretninger, som Regel nedskrevne umiddelbart efter deres Fremførelse. Overalt er de forskellige Anførsler, særlig Tidsbestemmelserne, saavidt muligt jævnført med samtidige Opgivelser.

To københavnske Mandtal fra 1622.

Meddelt af E. Marquard.

De nedenfor gengivne to smaa Mandtaller fra 1622 har oprindelig ligget blandt D. Kanc. Skabssager Skab 8 Pk. 49 og er i 1854 afleveret til Gehejmearkivet. De ligger nu i D. Kanc. Indlæg til Registr. og henlagte Sager Novbr. 1622. De bærer ingen særlige Mærker eller Paategninger; kun har der paa Bagsiden af det beskadigede sidste Blad staaet en Paaskrift, af hvilken der kun er bevaret: . . . . . den . . . . . wester poerte. Formodentlig har der staaet: Mandtal uden Nørre og Vester porte. Om deres Proveniens kan ellers intet oplyses.

Det første Mandtal, her betegnet som I, bestaar af 3, det sidste, II, af 2 Folioark. Det sidste Blad i hvert af dem er ubeskrevet. Læggene er, maaske ved Affattelsen, sammenhæftede med en Traad. Da Haandskriften er den samme, er de sikkert skrevet samtidigt, nemlig i November 1622.

Af hvilken Grund de er optaget, lader sig ikke med Sikkerhed oplyse, dog er det sikkert en Skatteligning, der har givet Anledningen. Herpaa tyder Vedtegningen ved enkelte af Navnene: k. eller kongens, d. v. s. vedkommende stod i Kongens Tjeneste og var derfor skattefri. I samme Retning peger ogsaa den enkeltvis forekommende Vedtegning: fattig.

Mandtallene viser, at Egnen udenfor Nørreport var mere bygget end udenfor Vesterport. Medens der i I dog er nævnt en Del Gader med Huse og Boder, nævnes der i II intet Gadenavn, intet Hus og kun enkelte Boder, men derimod et stort Tal Haver som Bosteder.

Om Gengivelsen er at bemærke, at medens hver Gade, hvert Hus og — som Regel — hvert Navn i Forlægget staar i en Linje for sig, de to førstnævnte med større Skrift, er Teksten her af Pladshensyn sammendraget saaledes, at der kun for hver Gade begyndes et nyt Afsnit, medens de enkelte Huse adskilles ved en Tankestreg.

I Ortografien er der foretaget nogle faa Ændringer af rent grafisk Art: Der er overalt anvendt smaa Bogstaver undtagen i Navne og efter Punktum; u, i, v og j er gengivet i Overensstemmelse med deres Udtalelse i Begyndelsen og Slutningen af Ordene (udi for vdj o. s. v.); w er overalt erstattet af v og det forsirede β ved s. Iøvrigt er Forlæggets Ortografi bibeholdt. Tegnsætningen er moderniseret.

Nogle faa Ord, hvis Betydning kan være mindre kendt, er forklaret i Noter. Enkelte af disse er dog muligvis forskrevet og ialt Fald vanskelige at forklare.

Det er vel næppe nødvendigt at give nogen nærmere Motivering for Offentliggørelsen af dette lille Aktstykke. Selv om det er ringe af Omfang og kun omfatter nogle Smaadele af Terrænet udenfor de to Byporte, kan det dog lejlighedsvis faa nogen Betydning for den personalhistoriske og den topografiske Forskning.

I.

Mandtall uden Nørrepoert i Nouembri maanedt Anno 1622.

Jacob Michelsen 3 vonninger, der i boer Joest Lieber, blegmand, Adam Røer, ledergarffuer, Peder Nybbe.

Den første hauffuestrede: Udi mester Clausis huus Hans hackellschierer, Niells plattenslaar i sin egen voning. — Udi Esaias huus: Jenns Oellsenn. — Paa Mogens Ulfelds blegdamb: Hans Hansenn, Jesper Suendsen, udi sin egen: Rasmus bodtzmand.

Den anden hauffuestræde: Espenn Hansen, Hans Hansen.

Den thredie hauffuestrede: Udi Otte guldsmeds huus: Siene reebslaars, Joachimb hackellsschierer. — Udi Lauridtz schreders voning: Hendrich schomager. — Udi Abraham pusementmagers huus: Kiersten Fyrens, encke. — Bispens hauffue kjøpt Jørgen Pettersenn, k[ongens]. — Udi Lisebeth Claus de Valds voninger: Peder Tygesenn, k., Hans hiullmand i sin egen voningh. — Lauridtz Mogenssens 3 vonning: Lauridtz N., kongens, Madtz Andersen, arbeidskaarll, Jens prest. — Udi Hans Steens huus: Kierstinne encke.

Den fierde hauffuestræde: — Udi Herman v. Hambs fire voninger: Jesper sauscherer, Niells studenter, Christen hackellschierer, Maren Jenses. — Udi Mattis guldsmeds 2 voninger: Olluff schoeflecker, Kierstinne Thostisens, encke. — Udi Jens Munchi huus: O. — Udi Anders Oellesens huus: O. — Udi Giertt Hermandsens huus: Hans Friis, reebslaar. — Udi Mette Islenders 4 vonninger: Hermand, k., Thuffue Ibsenn, Hans N., Niells Sambsuigh, thømmermand.

Den fembte hauffuestræde: Udi Mette Islenders 2 vonninger: Jens Snid, arbeidskaarll, Bent hackellschierer, Dorette blegquinde i sin egen vo. — Udi Kiersten Pouell brøgers huus: Niells thømmermand. — Udi mester Hans Jenses 3 voninger: Rasmus thømmermand, k., Lauridtz thømmermand, k., Kierstinne Vallars, encke. — Udi Frandtz Ibsens 3 vonninger: Axilld schoflecker, Jens Nielsen, arbejtzkaarll, Niells arbejtzkaarll.

Paa den stræde langs ned ved Nørrepoertt: Udi m: Hans Jenses 5 voninger: Christen Seffrensen, bodtzmand, Knud Erichsenn, Lauridtz urtegaardsmand, Madtz maller, Lauridtz hiullmand. — Udi s. m. Hans Bangs 2 vonninger: Anders Fox, Hindtze arbejtzkaarll. — Udi Mortten Tunges huus: Danniell thømmermand, k., Claus thømmermand, k. — Udi Hans Lauridtzens 5 vonninger: Niells arbejtzkaarll, Dorette Niellses, Eline Wongers, jordmod., Jens Damb udi sin egen vonninger. — Udi Christian Schammelsens huse: Jens faarehyrde, Niells arbejtzkaarll, Christen arbejtzkaarll, Buolld Mørckis, Jacob Nielsen, arbejtzkaarll, Karrenn Suends, Jens Lauridtzzen, hauffmand, Jens Pedersen, arbejtzkaarll. — Udi Jacob grynmands huus: Christenn hattmager, Anders Pedersen Ennetarff i sin voning, Hans Marchussen, arbejtzkaarll, Anne Olluffs, encke. — Udi sin egen voning: Christen Lauridtzenn. — Udi Madtz aallekremers huus: Lauridtz Jensen, gaderenser, Knud Jenses, arbejtzkaarll. — Udi Niels Hanssens 2 vonninger: Knud Krase, Hans smid. — Udi Aggert bundtmaggers 3

vonning: Marten Fris, hiullmand, Christen murmand, Jørgen smed. — Udi Niells slagters huus: Anders Seffrensens, fattig. — Udi Reinholt Hansens huus: Jens Karlsen, arbedskarll, Hans schreder. — Udi Morttenn Krals gard: Rickertt brøger, Elline Hanses, encke, Christen arbedtzkarll, Johan blegmand. — Udi Johan Erichsens vonninger: Giertt Blyenhafft, vantmager¹⁾, Hendrich Jensen, arbedskarll. — Udi Lydder pottmaggers huus: Hendrich Jensen, Anders Seffrensenn. — Udi Michell Pedersens 5 vonninger: Karen Affue, encke, Elline Rasmusdaatter, Dirich Joostsenn, Anders Pedersenn, hiullmand, Niells Gierdtsen, k. — Udi Mouridtz byeschriffuers 9 voninger: Christen Nielssen, arbedskarll, Anders schoemager, Olluff Olluffsen, arbedskarll, Morttenn tolck, Christen Morttensen, Johan Madtzenn, Jens thømmermand, Morttenn torffueschierer, Madtzen, arbedskarll, Mads blegmand, arbedskarll. — Udi m. Hans Aalborgs 3 vonninger: Hendrich murmand, Karen hauffquinde, Niells thømmermand. — Udi Hans Jenssens 8 vonninger: Christenn hiullmand, Jens smed, Seffren vogenmand, Morten Hansenn, Anne suertquinde,²⁾ Mads brenuindsmand, Mortten hiullmand. — Udi Thomas Lorickes vonning: Wibrand voldmester.

Paa Stockholm: Michell fischer udi sin egen voning. — Udi sin egen voninger: Hans snedicker. — Udi mester Thobias Rosendals husse: Niells Sandagger, Lauridtz arbedskarll, Jens hiullmand. — Udi Peder Ifuersens husse: Jacob lærklicher,³⁾ Niells Oellsen, arbedskarll, Anders Madtzen, arbedskarll, Eschelld Nielsen, sandfører, Niells Eschilldsen, sandfører. — Udi sin egen voninger: Tynne Hollenders. — Udi sin egen vonning: Farnilius fogellfanger. — Udi Marckus huse: Lauridtz Lauridtzenn, Seffren drager, Laufridtz grauffuer. — Udi sin egen voning: Hans broeligger. — Udi sin egen vonningh: Anna Pouell brogers. — Udi Jens Kieldsens 2 vonning: Jens Jensenn, Niells Pedersen, arbedskarll. — Udi sin egen voning: Bent Pedersen, schoeflicker, Anders Juncker, Christenn snecker. — Udi sin egen voning: Christen Ibsen, kalldsmed.⁴⁾ — Udi sin egen voning: Seffren Bundesenn, thill husse Christopher knippellmand.⁵⁾ — Udi sin egen voning: Peder Knudsen, schreder. — Udi sin egen voning: Seffren Jensen. — Udi sin egen voning: Peder schreder, Lauridtz Nielsen, Seffren Pedersenn. — Philipuses huse til gaden er ledigh. — Udi Peder Madtzens 5 voning: Lauridtz arbedskarll, Johan Martens encke, Niells vogenmand, Hans Morttensenn, Niells Persenn, fattig.

Paa de husse till den nye kierckegaard: Jens Marsuigh, Jens grauffuers. — Udi sin egen voning: Mickell Andersenn, Simmen schueflecker. — Udi de siuges huus: Peder Jenssenn. — Udi smedegaden: Peder sanger — Udi m. Hans Aalborigs huus: Christen Simmensen, arbedsk., Marenn hauffquinde. — Udi Jacob malers voninger: Maren Nielses, encke, Adam Olluffsen, arbedskarll, Jørgen drager, Chlemmend hiullmand, Peder Ibsen, arbedskarll, Maren Pedersdaatter, encke, Maren Hansdaatter. — Udi Henrich urtekremers huus: Kierstenn

1) Klædevæver

2) Maaske dannet paa samme Maade som: Sværter = Farver, altsaa Farverske.

3) Lerkliner, Murer.

4) Maaske = Kelsmed, Kedelsmed.

5) Formodentlig: Kniplemand.

Lauridtzdaatter. — Udi ung Hendrich van Führens huus: Peder landsknegt, fattig.

II.

Mandtall paa de folck, som boer udenn Vesterpoert Anno 1622.

Udi Oluf Baggers boeder: Olluff Niellsenn, plidtzkarll, Anne Christens, encke. — Casper smids hauffue: Hans urtegaardsmand. — Niells schriffuers hauffue: Karen Mickells, encke, Karen Andersens, encke. — Hendrich schreders hauffue: Lauridtz Jensen, sandager. — Mouridtz byeschriffuers hauffue: Kiersten Kockis, haffuer sielf en haffue, Sidtze Møllers, haffuer sit eget brug, hus och haffue. — Peder Oelsens 4 boeder: Jacob Hansenn, Lauritz Ibsen, thømmermand, Christen Walldbye, plidtzkarll, Lauridtz schoemager. — Mette Islanders j boed, star øde. — Iffuer Pouelsens hauffue: Niells Pouelsen, fergemand, Claus Jacobsenn, Niells bødicker. — Peder Andersens hauffue: Pouell Møller. — Peder kremmers hauffue: Anders Lauridtzzen. — Iffuer Pouelsens boeder: Anders vogenmand, Frantz Christensen, arbedskarll, Lauridtz Thammesen, fischer, Markus steenhugger, Bendt Schaaning, vogenmand, Jens piiber, Jens Schammellsenn, Erich Oellsenn, boddzmand, Madtz Jacobsen, vogenmand. — Jacob Michelssens boeder: Jens schredder, Lauritz Oelsen, arbedskarll, Lauridtz Jacobsenn, Peder hiurde, Olluff veffuer, Rasmus Clemendens, drauger, Peder Willomsen, vogenmand, Christen Lauridtzzen, Hans hiullmand, Jesper bagger, Hans Schotte, hattmager, Jens Randers, Kiell smed, Olluff Raffn, schoelapper, Joest smed, Arnt vantmagger, Sidtze Olluffs, encke, Seffren Hansen. — Lauridtz Hansens 4 boder: Lauridtz Hansen, Suend sandager, Jens hugger, Lauridtz lariismand.¹⁾ — Mortten Kralls 4 boeder: Christoffer leerlicher, Pasche van Brandenborgh, Tyge Madtzenn, Jacob schoelapper, Jens Raffn. — Mouridtz byeschriffuers boeder: Gabriell schreder, Hendrich Møller, Jacob Møller, Christen Nielsen, vogenmand, Lauridtz Pedersen, vogenmand, Christoffer kordeuanmagger, Niels Hansen, plidtzkarll, Hans Hesemand i sitt eget hus och g., Johan von Pøyecht, haffuer sitt egett. — Jacob Nielsens 4 boeder: Maren Madtzdaatter, encke, Arffued Thøerdsenn, Jens Viertzløff. Den ene boe staar øde. — Hans Lauridtzens boeder: Christoffer drauger, Anders soldatt, Christen murmester, Mallene Andersis, Hendrich smed, Jens Raffn, plidtzkarll, Peder schriffuer, plidtzkarll, Seffren Andersen, hiullmand, Olluff Hansen, hiullmand. — Godsches cannickes goeds i Roescheld. — Hans Munckis boeder: Peder Niellsenn, thømmermand, Jens Andersen, hiullmand, Peder thømmermand, Lauridtz sauffschierer, Jacob Lauridtzzen, Anne Møllers, encke, Anders Lauridtzzen, Pouell Huesinng. — Docter Coertis hauffue: Johan van der Hest. — Niels glarmesters boeder: Jenns Pouellsenn, plidtzkarll, Casten murmester, Michell Hansen, arbedskarll, Niells Mogensen. Till huse en mand, ved naffn Seffren Widtzleff. — Niells bundtmagers: Jens Madtzenn, vogenmand, Joest graffuer, vogenmand, Maren cantzellers, Karen Peder schreders, encke, Hans hugger, Niels vogenmand, Kiersten m. Jacobs encke, Seffren Møller, vogenmand, Seffren Michellsen, vogenmand, Mortten Brasche, vogenmand. — Peder Andersens boeder, 3: Seffren Rasmusen, arb. karll, de thoe boeder staar øde. — Anne Marckusdaatters hauffue: Aage Joensenn. — Niels Lauridtzens boeder: Niels Jørgensenn. —

¹⁾ Maaske af: laret = Lærred; Lærredsmand, Blegmand.

Peder Hansen 2 boeder: der i boer Christoffer, en soldatt, den anden staar øde. — Peder Halds boeder: Jens Lauridtzen, arbeidskarll, Rasmus Lauridtzen, arbeidskarll. — Peder Halduors hauffuer¹⁾ sitt egett hus och hauffue. Noch hans 2 boeder, deri boer Karen Niellsdaatter, enke. — Dirich bardschiers hauffue: Anne, Mortten Peder-sens encke.

---

¹⁾ Sikkert en Misforstaaelse for: Peder Halduor haver sit eget hus osv

---

Medlemmer af Samfundet kan ved direkte Henvendelse til *Kraks Legats Kontor*, Nytorv 17, Kjøbenhavn K. erholde *Kraks Blaa Bog* for 11 Kr. (halv Bogladepris).

Samfundet ser sig ikke i Stand til at tilstille Bidragydere Særtryk. Hvis saadanne ønskes, maa Aftale træffes direkte med J. H. Schultz A/S Universitetsbogtrykkeri, Niels Juels-gade 12, Kjøbenhavn K., inden 14 Dage efter Heftets Mod-tagelse.

Medlemmer af Samfundet kan erhverve:

DR. K. CARØE:

DEN DANSKE LÆGESTAND I—V.

I. Doktorer og Licentiat 1479—1788.

II. Kirurger. 1738—1785.

III. Den danske Lægestand 1786—1838.

IV. Den danske Lægestand.

Supplementsbind til 7. Udg. (Læger, der har taget Eksamen efter 30. Januar 1838 og er døde inden 1. Januar 1901.)

V. Supplementsbind til I—IV.

for 8 Kr. Bind I—IV enkeltvis à 1 Kr. 50 Øre. Bind V 2 Kr.

Prisen for Ikke-Medlemmer er 12 Kr. Enkelte Bind 3 Kr.

HENRY BRUUN:

DANMARKS AMTSFORVALTERE 1660—1848

---

for 3 Kr. Prisen for Ikke-Medlemmer er 5 Kr.

samt

FRITZ JÜRGENSEN WEST:

DE KONGELIGE AMTMÆND I HERTUGDØMMET

SLESVIG 1660—1864

---

for 1 Kr. 50 Øre. Prisen for Ikke-Medlemmer er 3 Kr.

Bestillinger bedes indsendt til Sekretæren: H. Hjorth-Nielsen, Malmøgade 5, Kjøbenhavn Ø.

